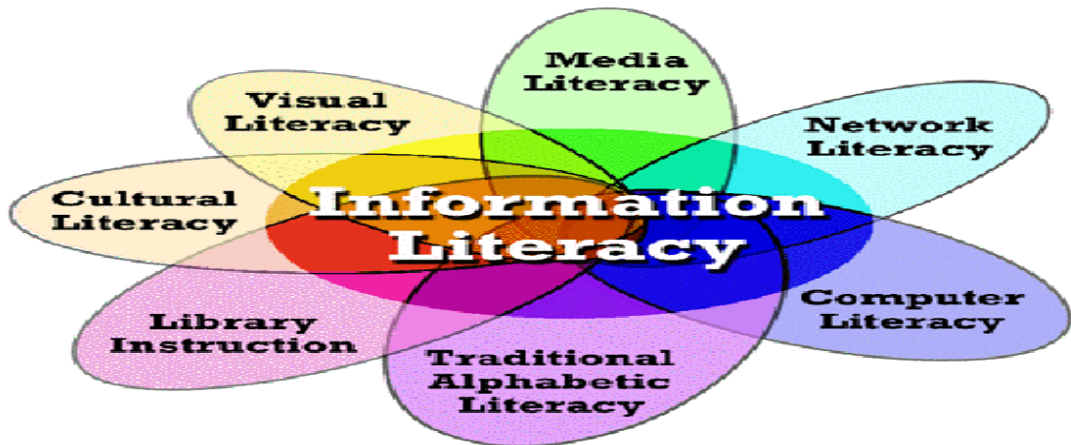

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Πτυχιακή εργασία με θέμα:

Πληροφοριακός Γραμματισμός: παρελθόν, παρόν και μέλλον.

Φοιτήτρια: Γεωργία Στολτίδου

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Dr. Στέλλα Κορομπίλη

Πρόλογος

Για την ολοκλήρωση της παρούσας πτυχιακής εργασίας, οφείλω να ευχαριστήσω ολόψυχα την καθηγήτριά μου, κ. Στέλλα Κορομπίλη, για τις χρήσιμες συμβουλές και υποδείξεις της, καθώς και για την αστείρευτη υπομονή και πολύτιμη καθοδήγηση που μου παρείχε. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τους βιβλιοθηκονόμους Johnson, Adrian, της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου του Τέξας και Βοζανά Παρασκευή, του Τμήματος Επιστημονικής Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης, του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, για την παροχή άμεσης ανατροφοδότησης σε ερωτήματά μου σχετικά με προγράμματα Πληροφοριακού Γραμματισμού. Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου, Ηρακλή και Γιούλη, την καθηγήτρια κ. Rosa-Marianne Γκιγκιλίνη, καθώς και τον σύντροφο της ζωής μου, Αστέριο, για το κουράγιο, την οικονομική και συναισθηματική υποστήριξη, που μου προσέφεραν όλο αυτό το διάστημα.

Περιεχόμενα

Πρόλογος	1
Εισαγωγή	5
Κεφάλαιο 1	
1.1. Η Νέα εποχή και η αναγκαιότητα πληροφοριακού γραμματισμού.....	7
1.2. Σύντομη ιστορική ανάδρομη της μετάβασης στη νέα εποχή της πληροφορίας....	7
Κεφάλαιο 2	
2.1. Ορισμοί της πληροφορίας.....	10
2.2. Τύποι της πληροφορίας.....	10
2.3. Η πληροφορία και η γνώση.....	11
2.4. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πληροφορίας.....	12
Κεφάλαιο 3	
3.1. Ορισμοί για τον Πληροφοριακό Γραμματισμό.....	15
3.2. Αλλά είδη γραμματισμού / παιδείας.....	19
3.2.1. Οπτικός γραμματισμός (Visual Literacy).....	19
3.2.2. Γραμματισμός στα Μέσα ή Παιδεία στα Μέσα (Media Literacy).....	20
3.2.3. Ψηφιακός γραμματισμός (Digital Literacy).....	21
3.2.4. Γραμματισμός στη χρήση Η/Υ (Computer Literacy).....	21
3.2.5. Δικτυακός γραμματισμός (Network Literacy).....	21
3.2.6. Γραμματισμός στην επιχείρηση (Business Literacy).....	21
3.2.7. Γραμματισμός στην υγεία (Health Literacy).....	21
3.3. Διευκρίνιση του όρου Ηλεκτρονικός Γραμματισμός, e-Literacy και η σχέση του με τον Πληροφοριακό Γραμματισμό, i-Literacy (informationliteracy)	22
Κεφάλαιο 4	
4.1. Παρουσίαση της πολιτικής για τον πληροφοριακό γραμματισμό.....	23
4.2. Διακηρύξεις που αφορούν την πολιτική για τον πληροφοριακό γραμματισμό... ..	24
4.2.1. Το Μανιφέστο της Αλεξάνδρειας για τις Βιβλιοθήκες, την Κοινωνία της Πληροφορίας στη πράξη. Alexandria Manifesto on Libraries, the Information Society in Action.....	24

4.2.2. Η Προκήρυξη της Πράγας: Προς μια Πληροφοριακά Εγγράμματη Κοινωνία. The Prague Declaration: Towards an Information Literate Society.....	26
4.2.3. Βιβλιοθήκες και δια βίου μάθηση: Διακήρυξη του Τολέδο για τον πληροφοριακό γραμματισμό.....	27
4.3. Οργανισμοί που δραστηριοποιούνται γύρω από την πολιτική για τον πληροφοριακό γραμματισμό.....	28
4.3.1. ALA, American Library Association.....	28
4.3.2. IFLA, International Federation of Library Associations.....	30
4.3.3 UNESCO, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.....	31
4.3.4. ACRL, Association of College and Research Libraries.....	32
4.3.5. COIL-LL, Clearinghouse on Information Literacy and Lifelong Learning.....	33
4.3.6. ICPE, International Center for Promotion of Enterprises.....	33
4.3.7. SCONUL, Society of College National and University Libraries.....	34
4.3.8. CILIP, Chartered Institute of Library and Information Professionals - Information Literacy Group.....	35
4.3.9. NFIL, National Forum on Information Literacy και IAIL International Alliance for Information Literacy.....	36
Κεφάλαιο 5	
5.1. Ο ρόλος του βιβλιοθηκονόμου στην σημερινή εποχή.....	37
Κεφάλαιο 6	
6.1. Πληροφοριακός Γραμματισμός και Ανώτατη Εκπαίδευση.....	41
6.2. Εκπαιδευτική διαδικασία και θεωρίες μάθησης.....	43
6.2.1. Η εισαγωγή της κριτικής σκέψης στην εκπαιδευτική διαδικασία.....	46
6.3. Πρότυπα Πληροφοριακού Γραμματισμού για τους Ακαδημαϊκούς Βιβλιοθηκονόμους.....	48
Κεφάλαιο 7	
7.1. Χαρακτηριστικά ενός προγράμματος Πληροφοριακού Γραμματισμού.....	50
7.2. Προγράμματα Βιβλιογραφικής Εκπαίδευσης και Πληροφοριακού Γραμματισμού.....	53
7.2.1. Εκπαίδευση χρηστών με την ενσωμάτωση μαθημάτων Π/Γ στο πρόγραμμα σπουδών.....	55

7.2.2. Εκπαίδευση χρηστών υπό την μορφή σεμιναρίου που διεξάγεται από την Βιβλιοθήκη στον φυσικό της χώρο.....	56
7.2.3. Εκπαίδευση χρηστών μέσω της ιστοσελίδας της Βιβλιοθήκης.....	56
7.2.4. Εκπαίδευση χρηστών με τη μέθοδο χρήσης των online εκπαιδευτικών οδηγών.....	57
7.3. Η περίπτωση του Texas Information Literacy Tutorial (TILT).....	61
7.3.1. Ιστορία του TILT.....	62
7.3.2. Γενικές και Τεχνικές πληροφορίες.....	62
7.3.3. Δομή του TILT.....	63
7.3.4. Εισαγωγή / Introduction.....	65
7.3.5. Θεματική Ενότητα 1. Επιλογή / Module 1. Selection.....	65
7.3.6. Θεματική Ενότητα 2. Αναζήτηση / Module 2. Searching.....	71
7.3.7. Θεματική Ενότητα 3. Αξιολόγηση / Module 3. Evaluating.....	73
8. Συμπεράσματα.....	76
Βιβλιογραφία.....	78

Εισαγωγή

Η εποχή που διανύουμε, χαρακτηρίζεται από ραγδαίες αλλαγές σε όλους τους τομείς της κοινωνίας, της οικονομίας, της εκπαίδευσης και της μετεκπαίδευσης γενικότερα. Η απaráμιλλη εξέλιξη και χρήση του Διαδικτύου, η εισαγωγή των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας, τόσο στην ανταγωνιστική αγορά εργασίας, στις Δημόσιες υπηρεσίες, όσο και στην εκπαιδευτική διαδικασία, καθιστούν ως γενικευμένη επιδίωξη των εργαζομένων, των πολιτών, των εκπαιδευόμενων, την κατοχή δεξιοτήτων εντοπισμού, ανάκτησης, αξιολόγησης και ορθής χρήσης της πληροφορίας. Καθώς η αυξανόμενη στρατηγική αξία της πληροφορίας στην οικονομική, εκπαιδευτική και κοινωνική ανάπτυξη, αναζητά άτομα με πολυσχιδείς ικανότητες και καινοτόμο σκέψη, οι απαιτήσεις γύρω από ζητήματα διαχείρισης της πληροφορίας, απαντώνται μέσα από την εκμάθηση δεξιοτήτων Πληροφοριακού Γραμματισμού, δεξιοτήτων ζωής, όπως πολλοί ερευνητές έχουν κατά καιρούς αποκαλέσει.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία, διαπραγματεύεται ζητήματα που άπτονται της αναγκαιότητας κατοχής ενός συνόλου δεξιοτήτων εντοπισμού, ανάκτησης, αξιολόγησης και ορθής χρήσης της πληροφορίας, δεξιοτήτων που ενσωματώνει συνολικά ο Πληροφοριακός Γραμματισμός. Αρχικά, πραγματοποιείται μια σύντομη ιστορική αναδρομή της μετάβασης στη νέα εποχή της πληροφορίας, δίδεται ο ορισμός της πληροφορίας, καταγράφονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, όπως έχουν απαντηθεί μέσα από την βιβλιογραφία, και αποτυπώνονται ορισμοί διαφορετικών ειδών γραμματισμού, πέραν του πληροφοριακού. Στα κεφάλαια που ακολουθούν, επιχειρείται η παρουσίαση της έννοιας του όρου “πληροφοριακός γραμματισμός”, από την χρονολογία της σύλληψής του, έως και τις μέρες μας, καθώς και η αποτύπωση της πολιτικής που ασκείται γύρω από αυτόν, κυρίως μέσα από τη δράση διεθνών οργανισμών και προκηρύξεων. Στο Κεφάλαιο 5, γίνεται λόγος γύρω από την αναγκαιότητα της εξέλιξης του ρόλου του βιβλιοθηκονόμου στη σύγχρονη εποχή, προκειμένου να συνεχίσει να αποτελεί ικανό διαμεσολαβητή ανάμεσα στις πηγές πληροφόρησης και τις αυξανόμενες απαιτήσεις του χρήστη. Στο κεφάλαιο που ακολουθεί, εξετάζεται ο Π/Γ μέσα από την σκοπιά της Ανώτατης Εκπαίδευσης και

της Ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης. Καθώς η εκπαιδευτική διαδικασία και η βιβλιοθήκη τείνουν να λειτουργούν ως ένα ενιαίο σύνολο, κρίνεται σκόπιμη η αναφορά στα διαφορετικά εκπαιδευτικά και μαθησιακά υποδείγματα και σε ορισμένες από τις επικρατούσες θεωρίες ή προσεγγίσεις για τη μάθηση και τη διδασκαλία. Επίσης τονίζεται η αναγκαιότητα της εισαγωγής κριτικής σκέψης και αυτόνομης μάθησης, καθώς και η εμπλοκή του εκπαιδευόμενου σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων και επίλυσης προβλημάτων. Στο τέλος του 6^{ου} Κεφαλαίου, και πιο συγκεκριμένα στο Υποκεφάλαιο 6.4, αναφέρονται τα πρότυπα που οφείλουν να χρησιμοποιούν οι Ακαδημαϊκοί βιβλιοθηκονόμοι καθώς και όλοι όσοι εμπλέκονται με ζητήματα Π/Γ στα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Στο 7^ο Κεφάλαιο παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά που πρέπει να συγκεντρώνει ένα πρόγραμμα Π/Γ και οι παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά το σχεδιασμό και την διεξαγωγή του. Επίσης γίνεται αναφορά στα προγράμματα βιβλιογραφικής εκπαίδευσης, συγκριτικά με τα προγράμματα πληροφοριακού γραμματισμού, διευκρινίζοντας ότι τα τελευταία σχετίζονται με ερευνητικές δεξιότητες ενός ευρύτερου πλαισίου, διατύπωσης ερωτήματος και εντοπισμού πληροφορίας, με στόχο την παραγωγή νέου νοήματος, και νέας γνώσης. Στη συνέχεια, ακολουθούν τα υποκεφάλαια 7.2.2, 7.2.3 και 7.2.4 τα οποία κάνουν λόγο για τις μεθόδους πληροφοριακής εκπαίδευσης χρηστών, υπό την μορφή σεμιναρίου που διεξάγεται από την Βιβλιοθήκη στο φυσικό της χώρο, μέσω της ιστοσελίδας της Βιβλιοθήκης, καθώς και με την μέθοδο χρήσης των online εκπαιδευτικών οδηγιών (online tutorials), αντίστοιχα. Τέλος, στο Υποκεφάλαιο 7.2.5 επιλέγεται και παρουσιάζεται ο online εκπαιδευτικός οδηγός Πληροφοριακού Γραμματισμού του Πανεπιστημίου του Τέξας, TILT (Texas Information Literacy Tutorial). Αρχικά δίδεται το χρονικό της δημιουργίας του, καθώς και διάφορες γενικές και τεχνικές πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο χρήσης του. Ακολουθεί η δομή του προγράμματος και η παρουσίαση κάθε μιας εκ των τριών θεματικών ενοτήτων του. Τέλος, παρατίθενται σχολιασμοί γύρω από τη χρησιμότητα του tutorial καθώς και μνείες ευθύνης των δημιουργών του. Πριν την ολοκλήρωση της πτυχιακής εργασίας με την παράθεση της βιβλιογραφίας, προηγούνται γενικά συμπεράσματα εφ' όλης της ύλης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.

1.1 Η Νέα εποχή και η αναγκαιότητα πληροφοριακού γραμματισμού.

Εξετάζοντας την εποχή που διανύουμε, παρατηρεί κανείς να γίνεται όλο και πιο διάχυτη η άποψη, ότι κινητήριες δυνάμεις στην οικονομία και την εκπαίδευση του 21ου αιώνα, αποτελούν η γνώση και η πληροφορία. Ο τομέας της γνώσης, στην εποχή της διαχείρισης της πληροφορίας και των δεδομένων, αποτελεί ανταγωνιστικό πλαίσιο, τόσο για τον επιχειρηματικό, όσο και για τον εκπαιδευτικό κόσμο. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, που χαρακτηρίζεται από δομικές αλλαγές και ραγδαίες εξελίξεις, κύριο ζητούμενο του ατόμου, στο χώρο της εργασίας του, στο σχολείο, και σε όλους τους κοινωνικούς τομείς της ζωής του, είναι να αναδείξει βασικές ικανότητες γραμματισμού αλλά και δεξιότητες Πληροφοριακού Γραμματισμού, δηλ. δεξιότητες εντοπισμού, ανάκτησης, επεξεργασίας, αξιολόγησης και ορθής χρήσης της πληροφορίας. Ο Κυριακός (2005, σ.1) θεωρεί ότι βιώνουμε την εποχή της υπερπληροφόρισης και της ψηφιακής επανάστασης, σε συνάρτηση με τις απαιτήσεις μιας νέας αύλης οικονομίας. Τονίζει, ότι με τη διάδοση της Κοινωνίας της Πληροφορίας συντελείται μία διαδικασία απο-υλοποίησης της οικονομικής δραστηριότητας καθώς «οι διαδικασίες της παραγωγής υλικών αγαθών τείνουν να υποχωρήσουν απέναντι στις διαδικασίες παραγωγής, επεξεργασίας και μετάδοσης της πληροφορίας και άρα στις νέες οικονομίες μετατίθεται προοδευτικά το κέντρο βάρους στην παραγωγή, επεξεργασία και μετάδοση της πληροφορίας» (σ.1).

1.2. Σύντομη ιστορική ανάδρομη της μετάβασης στη νέα εποχή της πληροφορίας

Μια σύντομη ιστορική αναδρομή της μετάβασης στην νέα αυτή εποχή, θα μας δώσει μια πιο πλήρη εικόνα για την αναγκαιότητα ανάπτυξης δεξιοτήτων πληροφοριακού γραμματισμού. Μέχρι τα μέσα του 19^{ου} αιώνα, ως κύρια απασχόληση της πλειονότητας των ανθρώπων, υπήρξε η καλλιέργεια των καρπών και της γης. Με την βιομηχανική επανάσταση, τις βελτιώσεις στη γεωργία και τη σταδιακή εκμηχάνιση διαφόρων παραγωγικών τομέων, ελευθερώνονται πολλά εργατικά χέρια και για

πρώτη φορά στην ιστορία άρχισαν να δουλεύουν στις βιομηχανίες περισσότεροι άνθρωποι από ότι στους αγρούς. Όπως ο Φραγκόπουλος (2000, σ.2) αναφέρει, «οι αναπασχόλητοι αγρότες, χωρίς καμιά εκπαίδευση και κατά κανόνα αναλφάβητοι, συνέρευσαν στις πόλεις για να εργαστούν στις φάμπρικες της εποχής». Καθώς όμως από τη δεκαετία του 1960, εμφανίζονται ακόμη πιο προηγμένες μορφές τεχνολογίας, οι οποίες πολύ γρήγορα εφαρμόζονται στη γραμμή παραγωγής, οι δομές και ο χαρακτήρας της οικονομίας, αλλάζουν ξανά. Παρατηρείται ύφεση στις χειρονακτικές βιομηχανικές δουλειές, και αύξηση του αριθμού των ατόμων που στρέφονται σε εργασίες γραφείου, διαχειριζόμενοι όχι υλικά αγαθά, αλλά διάδραση με άλλους ανθρώπους για να φέρουν σε πέρας μια υπηρεσία.

Οι κοινωνιολόγοι κάνουν λόγο για τη μετάβαση στην μεταβιομηχανική κοινωνία (postindustrial society) και η πλειονότητα των διαφόρων επιστημονικών κοινοτήτων, την αποκαλεί “κοινωνία της γνώσης”, “κοινωνία της μάθησης” “κοινωνία της πληροφορίας”. Όπως αναφέρει η Μήτρου (2002) σε Κάλλας κ.α (2003) «ο όρος “Κοινωνία της πληροφορίας”, προσδίδεται σε μία μορφή κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, όπου η απόκτηση, επεξεργασία, και διάχυση των πληροφοριών, οδηγεί στη δημιουργία γνώσης και την ικανοποίηση αναγκών, ατόμων, επιχειρήσεων και κρατικών οργανισμών, διαδραματίζοντας κεντρικό ρόλο στην οικονομική και διοικητική δραστηριότητα και τη διαμόρφωση της ζωής των πολιτών» (σ.11). Η ίδια αναφέρει ότι «ο όρος αυτός ...εμφανίστηκε για πρώτη φορά επίσημα στη Λευκή Βίβλο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για την Ανάπτυξη, την Ανταγωνιστικότητα και την Απασχόληση (Delor, 1993) και αποτελούσε την απάντηση της Ευρώπης, στις διακηρύξεις των ΗΠΑ, για τη δημιουργία των λεγόμενων Λεωφόρων της Πληροφορίας Information Super Highways» (σ.12).

Η απaráμιλλη έκρηξη και στην συνέχεια ψηφιοποίηση των πληροφοριών, η εμφάνιση και ραγδαία εξάπλωση της χρήσης του διαδικτύου, η αναγκαιότητα της γρήγορης και εύκολης πρόσβασης χωρίς χρονικούς και γεωγραφικούς περιορισμούς, αποτέλεσαν πρόσθετους παράγοντες της μετάβασης στη νέα εποχή και κατέδειξαν την ολοένα αυξανόμενη σπουδαιότητα του ρόλου που παίζει η πληροφορία και η γνώση, στην ανάπτυξη της οικονομίας και της κοινωνίας γενικότερα. Ωστόσο, πολλοί είναι αυτοί που πολύ εύστοχα επισημαίνουν ότι, μέσα στη νέα αυτή κοινωνία της πληροφορίας, η βιομηχανία απλώς αλλάζει διάρθρωση και σαφώς συνεχίζει να

υπάρχει και να αναπτύσσεται. Για παράδειγμα, «τα συστήματα πληροφορικής, οι επονομαζόμενες νέες τεχνολογίες, αποτελούν σημαντικό κλάδο, ανερχόμενο και συνεχώς εξελισσόμενο στη βιομηχανία. Η ανάπτυξή τους δε σημαίνει εξαφάνιση της βιομηχανίας, αλλά εξέλιξη και ανάπτυξή αυτής». (Ριζοσπάστης 12 Αυγούστου 2001, σ. 9). Σύμφωνα με την άποψη του Μελά (2007, σ.1) «κάθε μορφή πολιτισμού διαπραγματεύεται υποχρεωτικά και αναπόδραστα με την τεχνολογία» και «κάθε νέο τεχνολογικό μέσο ενσωματώνεται και μεταλλάσσει τις δομές της κοινωνίας και της κουλτούρα μας» (σ.1), όσον αφορά όμως την υπερπαραγωγή και διάχυση της πληροφορίας μέσω των νέων τεχνολογιών, θα πρέπει να γίνει σαφές ότι δεν συνεπάγεται και μεγαλύτερη γνώση για την κοινωνία. Σύμφωνα με τον ίδιο, «Η υπέρμετρη αύξηση της ποσότητας των πληροφοριών καθιστά γενικευμένη επιδίωξη των ανθρώπων το πώς θα αναδείξουν το φιλτράρισμα της πληροφορίας σε βασική τους προτεραιότητα» (σ.1).

Η αναγκαιότητα ύπαρξης ατόμων με πολυσχιδής ικανότητες και καινοτόμο σκέψη, παράλληλα με τη ζωτικής σημασίας, ορθή διατύπωση των πραγματικών πληροφοριακών αναγκών, απαντάται μέσα από την κατοχή δεξιοτήτων πληροφοριακού γραμματισμού. Οι δεξιότητες εντοπισμού, ανάκτησης, επεξεργασίας, και αξιολόγησης της πληροφορίας, οδηγεί στη δημιουργία πληροφοριακά εγγράμματου και εξασκημένου πληθυσμού, εμφυσώντας του ικανότητες ελέγχου, που αφορούν στη μείωση της επιλεκτικής χρήσης της εργατικής δύναμης, και ακολούθως στην παρεμπόδιση δημιουργίας μιας ελίτ των γνώσεων, στην ενίσχυση της ψηφιακής σύγκλισης, και στον πολλαπλασιασμό παροχής ίσων ευκαιριών και καθολικής συμμετοχής των πολιτών στην κοινωνία. Από τα παραπάνω προκύπτει η αναγκαιότητα της ανάπτυξης και αφομοίωσης δεξιοτήτων πληροφοριακού γραμματισμού, τόσο στον τομέα της οικονομίας και της επιχειρηματικότητας, όσο και στον τομέα της επιστήμης, της εκπαίδευσης και της μετεκπαίδευσης γενικά. Σε αυτό το σημείο κρίνεται αναγκαίο και σκόπιμο να γίνει μία εισαγωγή για το τι ορίζεται ως πληροφορία και πώς η πληροφορία οδηγεί με τη σειρά της στη γνώση, δεδομένου ότι πληροφορία και γνώση αποτελούν συστατικά μέρη του πληροφοριακού γραμματισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Ορισμοί της πληροφορίας.

Οι ορισμοί της πληροφορίας, ποικίλουν, καθώς «το εύρος της έννοιας εκτείνεται από την καθημερινή χρήση της, που σημαίνει μήνυμα-ενημέρωση, έως την στατιστική επιστήμη που θεωρείται, η σύνοψη των δεδομένων ενός πειράματος» (Φράγκου 2008, σ. 1). Σε μια πρώτη απόπειρα αποσαφήνισης της έννοιας της πληροφορίας, παρατηρεί κανείς, ότι σχετίζεται ετυμολογικά με τις λέξεις "φέρω" και "πλήρης". Κατ' επέκταση, η έννοια "πληροφορία", σηματοδοτεί εκείνο το νοηματικό περιεχόμενο που είναι ολοκληρωμένο και σαφές (υπό οποιαδήποτε μορφή). Σύμφωνα με το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής (2005), «ως πληροφορία ορίζεται το στοιχείο, μήνυμα (είδηση, ανακοίνωση, δήλωση, αναφορά κτλ.) που περιέχει και μεταδίδει μια γνώση για κάποιον ή για κάτι». Κατά το Λεξικό Τεχνολογίας και Επιστημών (2002), «η πληροφορία νοείται ως μια γενικότερη έννοια που απαντάται σε όλους σχεδόν τους επιστημονικούς κλάδους, περιγράφοντας κάθε επιστημονική γνώση η οποία έχει επεξεργαστεί και κατανοηθεί πλήρως και άρα μπορεί να αναμεταδοθεί με διάφορους τρόπους».

2.2 Τύποι της πληροφορίας.

Καθώς η πληροφορία, σχετίζεται με τα στοιχεία εκείνα που μεταδίδονται από μια πηγή προς κάποιον δέκτη, χρησιμοποιώντας διαύλους για την επικοινωνίας της, το νόημά της (ή περιεχόμενό της) εξαρτάται από το πώς θα το μεταδώσει η πηγή, από το πόσο καλά (ή αξιόπιστα) θα το μεταφέρει το μέσο και τέλος, από το πώς θα το αντιληφθεί ο τελικός αποδέκτης. Σύμφωνα με τον Ζορκάδη (2002) διακρίνονται τρεις τύποι πληροφορίας:

- I. «η *συντακτική* πληροφορία, που σχετίζεται με τα σύμβολα και τις σχέσεις μεταξύ αυτών, από τα οποία αποτελούνται τα μηνύματα,
- II. η *σημασιολογική*, που σχετίζεται με τη σημασία
- III. και η *πραγματική* που σχετίζεται με τη χρήση και την δυνατή επίπτωση των μηνυμάτων» (σ.15).

Έτσι, ενώ ο συντακτικός τύπος της πληροφορίας αναφέρεται στη μορφή, ο σημασιολογικός και ο πραγματικός αναφέρονται στο περιεχόμενο. Στην συντακτική πληροφορία εμπλέκονται παράγοντες όπως, στοιχεία που συνθέτουν την πληροφορία, κανόνες που διέπουν τον κώδικα επικοινωνίας της, οι χωρητικότητες των διαύλων και οι μέθοδοι κωδικοποίησης, επεξεργασίας και αποθήκευσής της. Στη σημασιολογική πληροφορία εξετάζεται η μεθοδολογία της διαμόρφωσης του νοήματος της πληροφορίας και διαφοροποιείται η περίπτωση των πληροφοριών που δίδονται σε φυσική γλώσσα, με αυτών που δίδονται σε τεχνητή, δηλ., γλώσσα αναγνωρίσιμη από υπολογιστικές μηχανές. Τέλος στην πραγματική πληροφορία, η πληροφορία σχετίζεται με την αξία της χρησιμότητάς της. Καθώς το επίπεδο αυτό, καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από το υπόβαθρο του λήπτη, επηρεάζεται και από κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες (Βικιπαίδεια 2007).

2.3 Η πληροφορία και η γνώση.

Όπως αναφέρεται στον Νικολόπουλο (2007) «η πληροφορία από μόνη της είναι μία κενή έννοια, η οποία αν μείνει ανεκμετάλλευτη δεν εξυπηρετεί κανέναν και τίποτα». Όταν όμως δεχθεί κατάλληλη επεξεργασία μας δίδεται η δυνατότητα να εξάγουμε από αυτή «πολυδιάστατη και συνδυαστική γνώση, η οποία σε συνδυασμό με κάποιο ή κάποια μαθηματικά ή εννοιολογικά μοντέλα και κανόνες, δημιουργεί το φαινόμενο του συμπερασμού και της λογικής λήψης απόφασης (decision reasoning)» (σ.1). Ακολούθως η πληροφορία (για ένα γεγονός, μια άποψη ή μια φήμη) μετατρέπεται σε γνώση, όταν εκείνος που τη λαμβάνει τη συνδυάζει με άλλες και την εντάσσει στο νοητικό του σύστημα. Για το λόγο αυτό χρήσιμη πληροφορία για κάποιον, μπορεί να είναι εντελώς άχρηστη για κάποιον άλλο. Οι πληροφορίες που έχουν συλλεχθεί, οργανωθεί και κυρίως επεξεργαστεί, δημιουργούν τη Γνώση. Οι μεθοδολογίες και οι τεχνικές που κατέχουν οι άνθρωποι για να προσλάβουν, αναλύσουν, αξιολογήσουν πληροφορίες και να συνθέσουν, σχεδιάσουν, υλοποιήσουν, παρακολουθήσουν και προσαρμόσουν συγκεκριμένες ενέργειες, ορίζουν τη γνώση.

2.4 Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πληροφορίας

Έχει ειπωθεί ότι «καθώς οι πλουτοπαραγωγικοί πόροι αποτέλεσαν καύσιμη ύλη για την Βιομηχανική εποχή, παρόμοια και οι πηγές πληροφόρησης αποτελούν την κινητήριου δύναμη της οικονομίας στην εποχή της πληροφορίας» (Burk & Horton 1988 in Eaton και Bawden 1991,σ.158). Πράγματι, αρκετοί ερευνητές, αναγνωρίζοντας από πολύ νωρίς τη συμβολή της πληροφορίας, στην οικονομία και την αειφόρο ανάπτυξη, εξέφρασαν την αναγκαιότητα της αντιμετώπισης και διαχείρισης της, ως μιας εξίσου σημαντική πηγή, όπως όλων των υπόλοιπων παραδοσιακών πηγών προς εκμετάλλευση, τη γεωργική γη, τους ενεργειακούς πόρους, το ανθρώπινο δυναμικό, κλπ. Ανάμεσα σε αυτούς οι Burk και Horton (1988), στη δημοσίευση των Eaton και Bawden (1991) με τίτλο: What kind of resource is information? υποστήριξαν ότι η πληροφορία πράγματι παρουσιάζει ομοιότητες συγκριτικά με τις υπόλοιπες παραδοσιακές πηγές, και κατέληξαν στις έξι:

- Η πληροφορία μπορεί να αποκτηθεί με καθορισμένο μετρήσιμο κόστος.
- Η πληροφορία μπορεί να εκτιμηθεί αφού κατέχει μια καθορισμένη αξία.
- Η πληροφορία μπορεί να δεχθεί επεξεργασία καθώς έχει ευπροσδιδόριστα και μετρήσιμα χαρακτηριστικά.
- Η πληροφορία έχει σαφή κύκλο ζωής: που ξεκινάει από τον καθορισμό των απαιτήσεων των καταναλωτών, συνεχίζει με τη συλλογή, μετάδοση, επεξεργασία, αποθήκευση, διάδοση, χρήση, και διεκπεραιώνεται μέσω της διάθεσής της ως τελικό προϊόν.
- Η πληροφορία μπορεί να δεχθεί επεξεργασία σαν πρώτη ύλη (π.χ. βάσεις δεδομένων) και να μετατραπεί σε τελικό προϊόν (π.χ., δημοσιευμένοι κατάλογοι).

Με αυτό τον τρόπο, κατέδειξαν την αναγκαιότητα της αντιμετώπισης της πληροφορίας, όχι πλέον σαν μια αφηρημένη έννοια, αλλά σαν κάτι από, φυσικό και συγκεκριμένο.

Ωστόσο στον αντίποδα των παραπάνω θέσεων, επικρατεί η αντίληψη ότι η πληροφορία αποτελεί μια αφηρημένη οντότητα, με χαρακτηριστικά που δεν συναντώνται στα υλικά αγαθά. Κατά τον Boon (1992) κρίνεται απαραίτητος ο

διαχωρισμός μεταξύ των υλικών πόρων και των πόρων τεχνογνωσίας. Η πληροφορία, τα δεδομένα και η γνώση, παρατίθενται ως πόροι τεχνογνωσίας. Υπάρχει επίσης η άποψη του Boulding (1968), ότι η πληροφορία θα πρέπει να ιδωθεί ως δυναμικός παράγοντας αλλαγής, δράσης, ή αποτελέσματος, ο οποίος συνεχώς διαμορφώνει και επεκτείνει το ευρύτερο φάσμα της γνώσης.

Στην προσπάθεια να προσδιοριστούν εκείνες οι ιδιότητες της πληροφορίας που εστιάζουν στην άυλη φύση της (intangibility) και την καθιστούν λιγότερο κατάλληλο πόρο για την οικονομία, ο Meyer (2005) αναφέρει τα ακόλουθα:

- Αντίθετα από άλλους απτούς πόρους, η πληροφορία δεν υπόκειται εύκολα σε ποσοτικό προσδιορισμό και είναι αδύνατο να προβλεφθεί η τελική της αξία, στους χρήστες της. Επίσης, με την πάροδο του χρόνου, δεν υπάρχει καμία προβλέψιμη αλλαγή στην αξία των πληροφοριών. Αξία της Πληροφορίας (Value of information).
- Η πληροφορία δεν μπορεί να ιδωθεί ως στατικός πόρος που συσσωρεύεται και που αποθηκεύεται μέσα στα όρια ενός στατικού οργανισμού. Αποτελεί κινητήρια δύναμη για την αλλαγή στον οργανισμό μέσα στο οποίο λειτουργεί, προσθέτοντας του αξία, μέσω της ενθάρρυνσης για καινοτομία και ανάπτυξη. Δυναμική της πληροφορίας (Dynamics of information).
- Η πληροφορία φτάνει σε πολλές διαφορετικές μορφές, και εκφράζεται με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Οι πληροφορίες μπορούν να πάρουν οποιαδήποτε αξία στα πλαίσια μιας μεμονωμένης κατάστασης. Εξατομίκευση της πληροφορίας (Individuality of information).

Ενώ οι Τσιμπόγλου και Σχίζας (2005) μέσα από τη δημοσίευσή τους με τίτλο: «Αξιοποιώντας τις ιδιότητες της ψηφιακής πληροφορίας σε συστήματα ηλεκτρονικής μάθησης. Ο ρόλος της Ακαδημαϊκής Βιβλιοθήκης» εντόπισαν και κατέγραψαν ένα σημαντικό αριθμό ιδιοτήτων που χαρακτηρίζουν την πληροφορία και τη διαφοροποιούν από τα υλικά αγαθά. Ακολούθως επισήμαναν τα εξής:

- Σε όρους περιεχομένου νόηματος, η πληροφορία χαρακτηρίζεται από μη αναλωσιμότητα. Το περιεχόμενο νόημα δεν αποτελεί αναλώσιμη οντότητα αλλά αξιοποιήσιμη. (Μη αναλωσιμότητα της πληροφορίας).
- Στην οικονομική της διάσταση, η φυσική ιδιότητα της μη αναλωσιμότητας, καθιστά την πληροφορία-νόημα, μη ανταγωνιστική στη χρήση, αφού είναι

δυνατό να χρησιμοποιηθεί από πολλούς, χωρίς να αναλωθεί ή να απολεσθεί η κατοχή της. Η πληροφορία δεν μπορεί να ενταχθεί στη ίδια κατηγορία οικονομικών αγαθών με τα άλλα προϊόντα, επειδή με την πώλησή της σε ένα αγοραστή συνεχίζει να την κατέχει και ο πωλητής. (Μη ανταγωνιστικότητα της πληροφορίας).

- Το περιεχόμενο κάθε συγκεκριμένης πληροφορίας χαρακτηρίζεται από μοναδικότητα, είναι δηλαδή μια μοναδική οντότητα που δε μπορεί να υποκατασταθεί πλήρως από μια παρόμοια πληροφορία, έστω και αν νοητικά ή λεκτικά τις κατατάσσουμε στην ίδια κατηγορία πληροφοριών. Μια συγκεκριμένη πληροφορία μπορεί να είναι σχετική ή συμπληρωματική μιας άλλης πληροφορίας, αλλά όχι πλήρες υποκατάστατο, όπως συμβαίνει με τα υλικά αγαθά. (Μοναδικότητα της πληροφορίας).
- Στην παραγωγή περιεχομένου πληροφορίας, δεν ισχύει η αθροιστική ιδιότητα, δεν παρατηρείται δηλαδή μια γραμμική, αναλογική ή κλιμακωτή σχέση μεταξύ πόρων και αποτελέσματος. (Αγραμμικότητα παραγωγής της πληροφορίας).

Μια πιο σύγχρονη προσέγγιση επιχειρεί ο Δερτούζος, (1998) μέσα από το βιβλίο του 'Τι μέλλει γενέσθαι', ο οποίος διαχωρίζει όλα τα αγαθά και τις υπηρεσίες που μας περιβάλλουν, είτε σε πληροφοριακά, είτε σε φυσικά, και τα κατηγοριοποιεί σε 'τελικά', αν καταναλώνονται από τους ανθρώπους, η 'ενδιάμεσα', αν οδηγούν σε άλλα αγαθά και υπηρεσίες, υποστηρίζοντας ότι αυτός ο διαχωρισμός μπορεί να εφαρμοστεί εξίσου και στην πληροφορία. «Τα τελικά πληροφοριακά αγαθά και οι τελικές πληροφοριακές υπηρεσίες, λόγω του ότι καταναλώνονται άμεσα από αγοραστές, παρουσιάζουν, από οικονομική άποψη, ομοιότητες με τα φυσικά αγαθά και τις φυσικές υπηρεσίες» (Δερτούζος 1998,σ. 440). Άρα, η πληροφορία έχει οικονομική αξία, καθώς οδηγεί στην ικανοποίηση ανθρώπινων αναγκών, και υπό αυτή την έννοια υπάγεται στους νόμους της προσφοράς και της ζήτησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Ορισμοί για τον πληροφοριακό γραμματισμό.

Η έννοια του πληροφοριακού γραμματισμού παρουσιάστηκε για πρώτη φορά το 1974, όταν ο Paul Zurkowski, τότε πρόεδρος της Αμερικάνικης Ένωσης της Βιομηχανίας της Πληροφορίας, κατέθεσε μια πρόταση στην Εθνική Επιτροπή για τις Βιβλιοθήκες και την επιστήμη της Πληροφόρησης, NCLIS (National Commission on Libraries and Information Science), μέσα από την οποία, συνέστησε τον σχεδιασμό εθνικού προγράμματος για την επίτευξη του Π/Γ κατά την διάρκεια της επόμενης δεκαετίας. Σύμφωνα με τον Zurkowski (1974)

«τα άτομα που εκπαιδεύονται στο πλαίσιο των πηγών πληροφόρησης στο εργασιακό τους περιβάλλον, μπορούν να αποκαλούνται πληροφοριακά εγγράμματα. Έχουν μάθει τεχνικές και δεξιότητες που αφορούν στη χρήση της μεγάλης έκτασης των πληροφοριακών εργαλείων, καθώς και των βασικών πηγών, για τη σχηματοποίηση απαντήσεων στα πληροφοριακά τους προβλήματα» (σ.6).

Σύμφωνα με τους Spitzer και Eisenberg (1998), το 1976 ο Burchinal (1976) διατυπώνοντας τον δικό του ορισμό, σημειώνει τα εξής:

«για να είναι πληροφοριακά εγγράμματος κάποιος, απαιτείται να έχει ένα νέο σύνολο ικανοτήτων. Αυτό περιλαμβάνει πώς να εντοπίζει και να χρησιμοποιεί την απαιτούμενη πληροφόρηση για την επίλυση προβλημάτων και τη λήψη αποφάσεων, αποδοτικά και αποτελεσματικά» (p. 22).

Κατά τη διάρκεια του 1980 έγινε καθολικά αποδεκτό το ότι η αύξηση της χρήσης των Η/Υ και οι νέες τεχνολογίες που αναπτύχθηκαν παράλληλα με την εξάπλωσή τους, οδήγησαν στην δημιουργία ισχυρών εργαλείων ανάκτησης και διαχείρισης του τεράστιου όγκου πληροφοριών. Στα τέλη της δεκαετίας, το 1989, η Αμερικάνικη Ένωση Βιβλιοθηκαρίων θέλοντας να τονίσει την σπουδαιότητα του Π/Γ σε μια δημοκρατική κοινωνία, προέβη στον ακόλουθο ορισμό: «Για είναι κάποιος πληροφοριακά εγγράμματος, θα πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζει πότε χρειάζεται πληροφόρηση, να έχει την ικανότητα να εντοπίζει και να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά την απαιτούμενη πληροφόρηση» (ALA 1989, σ.1). Αυτός ο ορισμός

έγινε ευρέως αποδεκτός και αποτέλεσε τη βάση για κάθε άλλη προσπάθεια αποτύπωσης μεταγενέστερων. Κατά την Doyle (1994) ως πληροφοριακά εγγράμματα, ορίζεται το άτομο εκείνο, που είναι σε θέση να :

- Αναγνωρίζει ότι ακριβής και ολοκληρωμένη πληροφορία αποτελεί τη βάση για τη λήψη ευφυή αποφάσεων.
- Αντιλαμβάνεται την ανάγκη για πληροφόρηση.
- Σχηματίζει ερωτήσεις που βασίζονται στις πληροφοριακές του ανάγκες.
- Αναγνωρίζει πιθανές πηγές πληροφόρησης.
- Αναπτύσσει επιτυχημένες στρατηγικές αναζήτησης.
- Έχει πρόσβαση σε πληροφοριακές πηγές που απαιτούν τεχνικές για Η/Υ και άλλες τεχνολογίες.
- Αξιολογεί την πληροφορία.
- Οργανώνει την πληροφορία για πρακτική εφαρμογή.
- Ενσωματώνει νέα πληροφόρηση στο υπάρχον γνωστικό του πλαίσιο.
- Χρησιμοποιεί την πληροφορία με κριτική σκέψη για επίλυση προβλημάτων (σ. 3).

Από το 1992 και έπειτα ο Π/Γ βρέθηκε κάτω από το μικροσκόπιο πολλών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, επαγγελματικών οργανώσεων, διεθνών οργανισμών καθώς και μεμονωμένων ερευνητών. Οι Lenox και Walker (1993) υποστηρίζουν ότι ο ορισμός του Π/Γ:

«πραγματοποιείται όταν διάφοροι παράγοντες είναι ταυτόχρονα παρόντες. Πρώτον θα πρέπει κάποιος να επιθυμεί να μάθει, στη συνέχεια να μπορεί να χρησιμοποιεί αναλυτικά δεξιότητες για να διαμορφώσει ερωτήσεις, να γνωρίζει μεθοδολογίες έρευνας, και να έχει κριτικές ικανότητες και να αξιολογεί εμπειρικά τα αποτελέσματα. Δεύτερον να μπορεί να δίνει απαντήσεις στα πληροφοριακά του ερωτήματα με όλο και περισσότερο σύνθετους και διαφορετικούς τρόπους. Και τρίτον μόλις προσδιορίσει τι επιδιώκεται, να είναι σε θέση να έχει πρόσβαση σε αυτό» (σ.314).

Οι Shapiro και Hughes (1996) σημειώνουν ότι Π/Γ «είναι η νέα φιλελεύθερη τέχνη που επεκτείνεται από τις γνώσεις χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών και την πρόσβαση της πληροφορίας, στην κριτική αντανάκλαση στη φύση της ίδιας της πληροφορίας της τεχνικής υποδομής της, του κοινωνικού, πολιτισμικού, ακόμα και

φιλοσοφικού περιεχομένου και αντίκτυπού της» (σ. X). Μέσα από τη δημοσίευση της Αμερικάνικης Ένωσης Κολεγιακών και Ερευνητικών Βιβλιοθηκών: Πρότυπα δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας για την ανώτατη εκπαίδευση, (ACRL Information Literacy Competency Standards for Higher Education), το 2000, οι ακαδημαϊκοί βιβλιοθηκονόμοι κατέθεσαν τον δικό τους ορισμό σύμφωνα με τον οποίο ένα άτομο με Π/Γ είναι ικανό να:

- Προσδιορίζει την έκταση της απαιτούμενης πληροφόρησης.
- Έχει πρόσβαση στην απαιτούμενη πληροφόρηση αποτελεσματικά και ικανοποιητικά.
- Αποτιμά την πληροφόρηση και της πηγές της με κριτικό πνεύμα.
- Ενσωματώνει επιλεγμένη πληροφόρηση στη γνωστική βάση κάποιου.
- Χρησιμοποιεί την πληροφόρηση αποτελεσματικά για να επιτελέσει ένα συγκεκριμένο σκοπό.
- Κατανοεί τα οικονομικά, νομικά και κοινωνικά θέματα που περιβάλλουν τη χρήση της πληροφόρησης, έχει πρόσβαση και χρησιμοποιεί την πληροφόρηση ηθικά και νόμιμα. (ACRL, 2000 σσ. 2-3)

Οι ερευνητές Webber και Johnston (2003), επίσης ανέπτυξαν έναν ορισμό κατά τον οποίο, Π/Γ «είναι η υιοθέτηση κατάλληλης συμπεριφοράς για τη λήψη από οποιοδήποτε κανάλι ή μέσο, πληροφορίας που να ανταποκρίνεται στις γνωστικές ανάγκες σε συνδυασμό με την βαθιά κατανόηση της ύψιστου σημασίας της ορθής και ηθικής χρήσης της πληροφορίας στην κοινωνία" (σ.337).

Ο ορισμός που ακολουθεί καταγράφηκε από το συνέδριο "Meeting of Experts on Information Literacy" που διεξήχθη στην Πράγα υπό την αιγίδα της UNESCO και αναφορικά με τον Π/Γ σημειώνει τα ακόλουθα:

" ...προσδίδει γνώση στις πληροφοριακές αναζητήσεις και ανάγκες του ατόμου, καθώς και την ικανότητα να αναγνωρίζει, εντοπίζει, αξιολογεί, οργανώνει και χρησιμοποιεί, παράγει και διανέμει δημιουργικά την πληροφορία, για να επιλύσει πιθανά ζητήματα. Αποτελεί προϋπόθεση για την ενεργό συμμετοχή στην Κοινωνία της Πληροφορίας και συστατικό μέρος του αναφαίρετου δικαιώματος του ανθρώπου στη δια βίου εκπαίδευση» (Information Literacy Meeting of Experts2003, σ.1).

Επίσης, στη βιβλιογραφία έχουν συναντηθεί και οι όροι «πληροφορητικός γραμματισμός» σαν μια απόλυτη μετάφραση του αγγλικού όρου *information literacy*, (Κωστάκη, 2001, σ.188), η χρήση του όρου «πληροφοριακή ευχέρεια», που προτάθηκε από την ερευνήτρια Rader (1999) in Campbell (2004, σ.4), καθώς και ο όρος «κατοχή της πληροφορίας», από την Lamouroux (2006, σ.1).

3.2 Άλλα είδη γραμματισμού / παιδείας.

Η ενσωμάτωση Π/Γ στις γνωστικές ικανότητες του ατόμου επιτυγχάνεται μέσα από την αναγωγή απλών (αλλά προαπαιτούμενων) δεξιοτήτων ανάγνωσης και γραφής, σε ποιο εμπλουτισμένες, όπως είναι αυτές του εντοπισμού, οργάνωσης, διαχείρισης, αξιολόγησης και ορθής χρήσης της πληροφορίας. Καθώς η πληροφορία απαντάται μέσα από πολλές πηγές και μορφές, όπως έντυπο κείμενο, τηλεόραση, video, βάσεις δεδομένων βιβλιοθηκών, ιστοτόπους, και μπορεί να περιέχει τυπωμένες λέξεις, εικονογράφηση, φωτογραφίες, γραφικά, πολυμέσα, η ακόμα και κινούμενα σχέδια (animations), η χρήση της απαιτεί δεξιότητες σε γραμματισμούς/παιδείες πέρα από τους βασικούς της γραφής και ανάγνωσης.

Ο γραμματισμός αποτελεί ένα σχετικά νέο όρο στο ελληνικό λεξιλόγιο και, ενώ περιλαμβάνει την έννοια του αλφαριθμητισμού, είναι ευρύτερος από αυτόν. Όπως σημειώνει η Μητσικοπούλου (2008, σ.1) πρόκειται για μετάφραση του αγγλικού όρου *literacy*, που έχει επίσης αποδοθεί στην ελληνική γλώσσα ως *εγγραμματοσύνη* και ο οποίος δεν αναφέρεται απλά στην ικανότητα για ανάγνωση και γραφή. Η έννοια γραμματισμός αφορά στη δυνατότητα του ατόμου να λειτουργεί αποτελεσματικά σε διάφορα περιβάλλοντα και καταστάσεις επικοινωνίας, χρησιμοποιώντας κείμενα γραπτού και προφορικού λόγου, καθώς επίσης μη γλωσσικά κείμενα λ.χ. εικόνες, σχεδιαγράμματα, χάρτες κλπ. «Η παραγωγή και κατανόηση διαφορετικών ειδών λόγου και κειμένων, προϋποθέτει εξοικείωση με το συγκεκριμένο είδος κειμένων, με τους τρόπους γραφής τους και, γενικότερα, γνώση των τρόπων παραγωγής, διακίνησης αλλά και προσέγγισης αυτών των κειμένων. Συνεπάγεται ότι διαφορετικού είδους κείμενα απαιτούν για την κατανόησή τους τόσο διαφορετικές τεχνικές «ανάγνωσης», διαφορετικού είδους γραμματισμό». (Μητσικοπούλου, 2008, σ.1). Ο όρος γραμματισμός, όπως αναφέρει ο Χαραλαμπίδης (2006),

χρησιμοποιείται εδώ και μερικά χρόνια στην ελληνική βιβλιογραφία αντί του παλαιότερου αλφαριθμητισμού, έχει όμως ευρύτερο περιεχόμενο. Δε δηλώνει απλώς την ικανότητα για ανάγνωση και γραφή αλλά και την ικανότητα κατανόησης, παραγωγής και κριτικής αντιμετώπισης διαφόρων μορφών προφορικών και γραπτών κειμένων, ανάλογα με τις εκάστοτε επικοινωνιακές περιστάσεις. Ένα βήμα πέρα από την έννοια του γραμματισμού, βρίσκεται η έννοια των πολυγραμματισμών, που υποδηλώνει την ποικιλία των μορφών κειμένου που έχουν σχέση με τις τεχνολογίες της πληροφορίας και των πολυμέσων (Cope & Kalantzis 2000).

3.2.1 Οπτικός γραμματισμός ή Οπτική παιδεία (Visual Literacy).

Για τους Braden και Hortin (1982, p.41) ως οπτικός γραμματισμός, ορίζεται η ικανότητα του ατόμου να κατανοεί, να ερμηνεύει και να χρησιμοποιεί εικόνες σε συνδυασμό με την ικανότητα να σκέφτεται, να μαθαίνει και να εκφράζεται μέσα από αυτές. Προϋποθέτει δε αυτή η ικανότητα μια σειρά από δεξιότητες που μπορεί να κυμαίνονται από απλή αναγνώριση παραστάσεων, τι βλέπει κανείς σε μια εικόνα, μια φωτογραφία ή ένα γράφημα στον Η/Υ, μέχρι σύνθετες μορφές κατανόησης και ερμηνείας, που βασίζονται σε προσωπικές εμπειρίες, υποθέσεις, αναλύσεις, κατηγοριοποιήσεις, αναζήτηση επιδράσεων και ένταξη μιας εικόνας στο ευρύτερο ιστορικό, πολιτικό, φιλοσοφικό και κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δημιουργήθηκε. Επίσης, το είδος του οπτικού υλικού το οποίο καλείται κάποιος να επεξεργαστεί, καθώς και οι συνθήκες επεξεργασίας, επιβάλλουν την ενεργοποίηση διαφορετικών δεξιοτήτων εκ μέρους του. Έτσι, για παράδειγμα, η ερμηνεία ενός κόμικ που διαβάζεται με σκοπό την προσωπική απόλαυση, διαφέρει από την ερμηνεία ενός μαθηματικού διαγράμματος ή την επαφή με ένα πίνακα ζωγραφικής.

Ο οπτικός γραμματισμός εμπεριέχει τα εξής τρία στοιχεία:

- ψηφιακή μάθηση (visual learning)
- ψηφιακή σκέψη (Visual thinking) και
- ψηφιακή επικοινωνία(Visual communication)

τα οποία περιγράφουν το άτομο που είναι σε θέση να ερμηνεύσει εικόνες και άλλα είδη ψηφιακής επικοινωνίας και να εκφράσει τις σκέψεις και τα αισθήματά του χρησιμοποιώντας ψηφιακά σύμβολα.

3.2.2 Γραμματισμός στα Μέσα ή Παιδεία στα Μέσα (Media Literacy).

Γραμματισμός στα Μέσων, «είναι η ικανότητα του ατόμου να αποκωδικοποιεί, αξιολογεί και να ερμηνεύει, εικόνες, ήχους και μηνύματα, καθώς και η ικανότητά του να επικοινωνεί ολοκληρωτικά με τα μέσα, σε προσωπικό επίπεδο». (European Commission, 2008). Σύμφωνα με ευρωπαϊκή μελέτη για τις Σύγχρονες Τάσεις και Προσεγγίσεις, ο γραμματισμός στα Μέσα «είναι ο όρος που περιγράφει τις ικανότητες και δεξιότητες του ατόμου που απαιτούνται για την ανάπτυξη αυτονομίας και συνείδησης, μέσα στο νέο επικοινωνιακό περιβάλλον (ψηφιακό, παγκόσμιο και πολυμεσικό), της Κοινωνίας της Πληροφορίας» (Universidad Autonoma de Barcelona 2007, σ10).

Εκείνοι που ασχολούνται διεξοδικά με τον Γραμματισμό στα Μέσα, αντιλαμβάνονται το μέγεθος της επίδρασης που έχει η τηλεόραση, το ράδιο, και οι εφημερίδες στην καθημερινότητα του ατόμου. Ο Cortes (1992) αναφερόμενος στον γραμματισμό των μέσων, σημειώνει ότι, εφόσον αποκτήσουμε απαραίτητες δεξιότητες που θα μας καταστήσουν ακροατές, αναγνώστες και θεατές με κριτική σκέψη, θα είμαστε σε θέση να σχηματοποιήσουμε και να ενισχύσουμε ιδέες, αξίες, και πεποιθήσεις κατά την αφομοίωση των μηνυμάτων που θα λαμβάνουμε από τα μέσα αυτά. Η κατοχή του, παρέχει στον εκπαιδευόμενο τα κατάλληλα εργαλεία, για να μπορεί να εντοπίσει και να διαχωρίσει την ποιοτική και ορθή ενημέρωση από την προπαγάνδα και τη χειραφέτηση των μέσων. Την παραπάνω άποψη, ενισχύει η τοποθέτηση του Αλειφαντή (χ.η, σ.2), κατά την οποία η παραπληροφόρηση μπορεί να γίνει εργαλείο πολιτικής σε τέτοιο βαθμό, έτσι ώστε «μια σύγχρονη πολεμική αναμέτρηση να κρίνεται και από την έκβαση του πολέμου στα ΜΜΕ, καθώς αυτά επιδρούν μέσα από την αμεσότητα μετάδοσης ισχυρής εικόνας με καταλυτικό τρόπο στην κοινωνική συμπεριφορά ή διαμορφώνουν κοινωνικές στάσεις». Ο ίδιος, αναφερόμενος στην πτώση του τείχους στο Βερολίνο, τον πόλεμο στον Κόλπο, την αεροπορική επιδρομή του ΝΑΤΟ στο Κόσσοβο, και την έκβαση της κρίσης στα Ίμια, παράλληλα με το γεγονός της δημιουργίας σύνθετων αντιδράσεων γύρω από τα προαναφερθέντα, καταδεικνύει την αναγκαιότητα υιοθέτησης δεξιοτήτων διαχείρισης της εικόνας. Αλειφαντής (χ.η, σσ.2-3)

3.2.3 Ψηφιακός γραμματισμός (Digital Literacy).

Ο Blackall (2005, σ.1), ορίζει ως ψηφιακό γραμματισμό την ικανότητα του ατόμου να μπορεί να γράψει και να διαβάσει ψηφιακά, με σκοπό να έχει πρόσβαση στο Διαδίκτυο, να εντοπίσει, να διαχειριστεί, να εκδώσει ψηφιακές πληροφορίες, και να εμπλακεί με την απευθείας πληροφόρηση (online information) και τα δίκτυα επικοινωνίας. Αποτελεί έναν από τους πρώτους γραμματισμούς που εστίασε πιο συγκεκριμένα, στις πολλές μορφές των πληροφοριών που είναι διαθέσιμες στο διαδίκτυο, καταδεικνύοντας την αναγκαιότητα κριτικής στάσης και αξιολόγησης όλων των πόρων που αντλούνται από περιβάλλοντα απευθείας σύνδεσης.

3.2.4 Γραμματισμός στη χρήση Η/Υ (Computer Literacy).

Σύμφωνα με τους Eisenberg και Johnson (1996) ως γραμματισμός στη χρήση Η/Υ έχει οριστεί «η ικανότητα του ατόμου να δημιουργεί και να διαχειρίζεται έγγραφα και δεδομένα, σε περιβάλλοντα επεξεργασίας κειμένου, υπολογιστικών φύλλων (spreadsheets), βάσεων δεδομένων και των ευρύτερων εργαλείων που περιλαμβάνει το λογισμικό μέρους ενός Η/Υ» (σσ. 2-3).

3.2.5 Δικτυακός γραμματισμός (Network Literacy).

Αφορά στην «ικανότητα του ατόμου να χρησιμοποιεί εργαλεία τρέχουσας τεχνολογίας, και να κατανοεί βασικές εφαρμογές υπολογιστών και δικτύων» (Shapiro και Hughes 1996, σσ.5-6).

3.2.6 Γραμματισμός στην επιχείρηση (Business Literacy).

Είναι «η ικανότητα χρησιμοποίησης οικονομικών και επιχειρηματικών πληροφοριών για την κατανόηση και λήψη αποφάσεων που βοηθούν έναν οργανισμό να φτάσει στην επιτυχία» (Society for Human Resource Management 2008, σ. X)

3.2.7 Γραμματισμός στην υγεία (Health Literacy).

Κατά τον Burks (2003) η ικανότητα του γραμματισμού στην υγεία αφορά στον βαθμό κατά τον οποίο ένα φυσικό πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να αποκτήσει, να επεξεργαστεί και να κατανοήσει βασικές πληροφορίες και υπηρεσίες υγείας, απαραίτητες για τη λήψη κατάλληλων αποφάσεων σχετικών με αυτή. Αναφορικά με

τα όσα έχουν παρατεθεί παραπάνω, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η άποψη που συμμερίζονται αρκετοί ερευνητές, ανάμεσά τους και η Ζαρβαλά (2006), ότι, ενώ κάποιοι γραμματισμοί, όπως αυτός των μέσων και ο οπτικός, μπορούν να διδαχθούν, κάποιοι άλλοι, όπως ο γραμματισμός στη χρήση Η/Υ και η χρήση διαδικτύου, πρέπει να καλλιεργηθούν.

Οι Saranto και Hovenga, (2004) υποστηρίζουν ότι η έννοια του πληροφοριακού γραμματισμού, στην τρέχουσα μορφή του, δεν θα έπρεπε να συμπεριλαμβάνει την εκμάθηση των βασικών δεξιοτήτων των υπολογιστών. «Η ύπαρξή τους όμως θα μπορούσε να δικαιολογηθεί από το γεγονός ότι υπάρχει ακόμα ένας μεγάλος αριθμός ερευνητών και φοιτητών που στερούνται των δεξιοτήτων χρήσης τους. Αυτό πολύ συχνά καθιστά αναγκαία την εκμάθησή τους στο πλαίσιο των προγραμμάτων παροχής της πληροφοριακής παιδείας» (Saranto και Hovenga, 2004 in Σίτας 2006, σ.8).

Ενώ η ερευνήτρια Senn Breivik (2007) σημειώνει ότι στις μέρες μας, ο Π/Γ γίνεται καλύτερα αντιληπτός, ως μια ευρύτερη έννοια που συμπεριλαμβάνει όλα τα είδη γραμματισμών/παιδείας. Σύμφωνα με τα Πρότυπα Δεξιοτήτων Πληροφοριακής Παιδείας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, που έχει εκδώσει η Ένωση Κολεγιακών & Ερευνητικών Βιβλιοθηκών, οι επιδεξιότητες της τεχνολογίας της πληροφόρησης, καθιστούν το άτομο ικανό να χρησιμοποιεί υπολογιστές, εφαρμογές λογισμικού, βάσεις δεδομένων και άλλες τεχνολογίες για να επιτύχει μια ευρεία ποικιλία σκοπών ακαδημαϊκών, σχετιζόμενων με την εργασία, αλλά και προσωπικών. «Τα άτομα με πληροφοριακό γραμματισμό, αναπόφευκτα αναπτύσσουν τεχνολογικές επιδεξιότητες» (ACRL, 2000, σ.3).

3.3. Διευκρίνιση του όρου Ηλεκτρονικός Γραμματισμός e-literacy και η σχέση του με τον πληροφοριακό γραμματισμό i-literacy (information literacy).

Σε αυτό το σημείο κρίνεται αναγκαίο να διευκρινιστεί ο όρος electronic literacy ή eLiteracy και η διαφορά του με τον πληροφοριακό γραμματισμό (information literacy). Όπως πολύ εύστοχα παρατηρεί σε δημοσίευσμά του ο Σίτας (2006, σσ.8-9)

έχει εκφραστεί η άποψη πως η αντικατάσταση του «i» (information) από το «e» (electronic) πριν από τον όρο γραμματισμός (literacy) μπορεί εσφαλμένα να δώσει έμφαση μόνο στο ηλεκτρονικό μέσο (φορέα) στο οποίο βρίσκονται αποθηκευμένες οι πληροφορίες και να μας απομακρύνει από τις πληροφορίες αυτές καθ' αυτές. « Ο Ηλεκτρονικός Γραμματισμός, δεν αρνείται την πραγματικότητα ή τη σημασία άλλων μορφών επικοινωνίας και διάχυσης πληροφοριών, απλώς επιλέγει να εξετάσει και να ασχοληθεί με ένα ιδιαίτερο μέσο ανθρώπινης διανοητικής δραστηριότητας, αυτό του ηλεκτρονικού κόσμου. Η eLiteracy και η iLiteracy είναι διαφορετικές αλλά αμοιβαία συμβατές έννοιες, με ισχύ μέσα σε συγκεκριμένα πλαίσια δράσης και ενασχόλησης». Σίτας (2006, σ.8) «Αντικείμενο του πληροφοριακού γραμματισμού δεν είναι το αποτέλεσμα (πληροφορία), ούτε το μέσον (web, OPAC, βάσεις δεδομένων, ψηφιακές βιβλιοθήκες, ηλεκτρονικά περιοδικά, κλπ.), αλλά η διαδικασία που οδηγεί στο αποτέλεσμα,... δηλ. η διατύπωση και εμπέδωση αρχών, για την γνώση και την πληροφόρηση» (Πανεπιστήμιο Κύπρου. Βιβλιοθήκη 2003, σ.6).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 Παρουσίαση της πολιτικής για τον πληροφοριακό γραμματισμό.

Το κίνημα για τον πληροφοριακό γραμματισμό που ξεκίνησε στις ΗΠΑ, έχει ερευνηθεί και εξεταστεί ευρέως. Ανατρέχοντας στη βιβλιογραφία γύρω από θέματα που αφορούν την εδραίωση του σε παγκόσμιο επίπεδο, διαπιστώνει κανείς, ότι, από τη χρονολογία της σύλληψης της έννοιας του (το 1974 από τον Paul Zurkowski) και της απόδοσης του ορισμού του (το 1989 από την ALA), χρειάστηκε μεγάλο χρονικό διάστημα για να γίνει μια ουσιαστική προσπάθεια αποτύπωσης συγκεκριμένης πολιτικής, γύρω από αυτόν, και αποτελεί μέχρι τις μέρες μας, διαδικασία σε εξέλιξη.

Επίσης ότι οι εμπλεκόμενοι οργανισμοί και φορείς που παρουσιάζουν το δικό τους έργο και την πολιτική για την διάδοσή του, εάν και διαφορετικοί μεταξύ τους, καθώς ενδέχεται να είναι κυβερνητικού ή μη χαρακτήρα, κερδοσκοπικού ή κοινωφελούς, με τοπική, διεθνή ή και παγκόσμια δράση, ενθαρρύνουν τη μεταξύ τους συνεργασία και μοιράζονται την εμπειρία τους με παραδείγματα ανταλλαγής καλλών πρακτικών. Τέλος, ότι σημείο αναφοράς και κινητήριο δύναμη στο σχεδιασμό πολιτικής, υπήρξαν μεταξύ άλλων, η Προκήρυξη της Πράγας: Προς μια Πληροφοριακά

Εγγράμματη Κοινωνία και το Μανιφέστο της Αλεξάνδρειας για τις Βιβλιοθήκες και την Κοινωνία της Πληροφορίας στην πράξη.

4.2 Διακηρύξεις που αφορούν την πολιτική για τον πληροφοριακό γραμματισμό.

4.2.1 Το Μανιφέστο της Αλεξάνδρειας για τις Βιβλιοθήκες, την Κοινωνία της Πληροφορίας στη πράξη. (Alexandria Manifesto on Libraries, the Information Society in Action).

Μέσα από το Μανιφέστο της Αλεξάνδρειας, η Διεθνής Ομοσπονδία Βιβλιοθηκονομικών Ενώσεων και Ινστιτούτων (International Federation of Library Organization) παροτρύνει, μεταξύ άλλων, τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές κυβερνήσεις, καθώς και τους διεθνείς οργανισμούς «να αναγνωρίσουν τη σπουδαιότητα του πληροφοριακού γραμματισμού και να υποστηρίξουν με δυναμισμό τις στρατηγικές για τη δημιουργία του εκπαιδευμένου πληροφοριακά και εξασκημένου πληθυσμού» (IFLA, 2005, σ.2). Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι «οι βιβλιοθήκες οικοδομούν την ικανότητα προώθησης του πληροφοριακού γραμματισμού και παρέχουν την υποστήριξη και την εξάσκηση για την αποτελεσματική χρήση των πηγών πληροφόρησης, περιλαμβανομένων των τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας. Αυτό είναι ιδιαίτερος κρίσιμος για την προώθηση της ανάπτυξης, επειδή οι άνθρωποι πόροι είναι κεντρικοί στην οικονομική πρόοδο. Οι βιβλιοθήκες είναι η βάση για μια καλώς πληροφορημένη κοινωνία και διαφανή διακυβέρνηση, καθώς επίσης και για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση». (IFLA, 2005, σ.1). Η «ηλεκτρονική διακυβέρνηση» (eGovernment) ορίζεται από τον ηλεκτρονικό κόμβο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως «η χρήση των Τεχνολογιών των Πληροφοριών και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στις δημόσιες διοικήσεις, σε συνδυασμό με οργανωτικές αλλαγές και νέες δεξιότητες του προσωπικού. Σκοπός είναι η βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών, καθώς και η ενίσχυση των δημοκρατικών διαδικασιών και των διαδικασιών στήριξης των δημόσιων πολιτικών» (Europa 2006, σ.1). Επιπρόσθετα το μανιφέστο τονίζει το γεγονός ότι μια βιβλιοθήκη στατιστικά θα παρουσιάσει ανταποδοτική αξία τουλάχιστον 4-6 φορές μεγαλύτερη από εκείνη της επένδυσης.

Στο παρελθόν πολλοί ερευνητές έχουν καταδείξει μέσα από δημοσιεύματα και αξιολογες εκθέσεις, την σπουδαιότητα και την κρισιμότητα του πρωταγωνιστικού ρόλου της Βιβλιοθήκης ως κεντρικού παροχέα πληροφόρησης. Στην ελληνική βιβλιογραφία έχουν δοθεί από πολύ νωρίς τέτοια δείγματα γραφής. Πιο συγκεκριμένα μέσα από το άρθρο: ‘‘Στρατηγική για την ανάπτυξη της Βιβλιοθήκης του ΤΕΙ Θεσσαλονίκης’’ οι Κορομπίλη-Ξαντίδου και Μορελέλη-Κακούρη (1999), σημειώνουν ότι «εάν η βιβλιοθήκη δεν κατορθώσει να παίξει κυρίαρχο ρόλο ως παροχέας πληροφόρησης, υπάρχει κίνδυνος να προσπαθήσουν άλλοι φορείς να αναπληρώσουν το κενό αυτό, όπως εταιρείες παραγωγής και διαχείρισης πληροφόρησης ή επιστήμονες άλλων ειδικοτήτων. Κάτι τέτοιο δεν θα είναι προς όφελος των χρηστών, γιατί οι άλλοι φορείς που είναι κερδοσκοπικοί, δεν θα έχουν και την ίδια προσήλωση σε αξίες, όπως η ισότητα στην πρόσβαση της πληροφορίας ή η πνευματική ελευθερία». (Κορομπίλη-Ξαντίδου και Μορελέλη-Κακούρη, 1999, σ. 161).

Πιο αναλυτικά, γύρω από τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν από τους οργανισμούς, τις κυβερνήσεις και τους αρμόδιους φορείς, τοποθετήθηκαν οι σύνεδροι του Διεθνούς Συμποσίου Ηγεσίας για τον Πληροφοριακό Γραμματισμό, που έλαβε χώρα στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, από τις 6-9 Νοεμβρίου το 2005. Ακολουθούν οι συστάσεις τους για την έμπρακτη υποστήριξη:

- Τακτικών συναντήσεων που θα προωθήσουν την υιοθέτηση στρατηγικών Π/Γ και ΔΒ/Μ, σε συγκεκριμένες περιφέρειες και τομείς κοινωνικού και οικονομικού χαρακτήρα.
- Επαγγελματικής εξέλιξης του προσωπικού: της εκπαίδευση, της βιβλιοθήκης, της πληροφόρησης, των αρχείων και των υπηρεσιών υγείας, πάνω στις αρχές και πρακτικές του Π/Γ.
- Ενσωμάτωσης του Π/Γ στην αρχική και συνεχιζόμενη εκπαίδευση για σημαντικούς οικονομικούς τομείς και τομείς χάραξης κυβερνητικής πολιτικής και διοίκησης και στην πρακτική των συμβούλων στον επιχειρηματικό, βιομηχανικό και αγροτικό τομέα.
- Ανάπτυξης προγραμμάτων που αυξάνουν την απασχολησιμότητα και επιχειρηματικότητα των γυναικών και των ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων, όπως οι μετανάστες, οι υποαπασχολούμενοι και οι άνεργοι.

- Αναγνώρισης των δεξιοτήτων της ΔΒ/Μ και του Π/Γ ως προτύπων, βάση των οποίων θα διαμορφώνονται και θα πιστοποιούνται δεξιότητες των ευρύτερων προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης (Garner 2006, σ. 4).

4.2.2 Η Προκήρυξη της Πράγας: Προς μια Πληροφοριακά Εγγράμματη Κοινωνία. The Prague Declaration: Towards an Information Literate Society.

Οι σύεδροι της Συνόδου Κορυφής για τον Πληροφοριακό Γραμματισμό (Information Literacy Meeting of Experts, Prague, the Czech Republic, September 2003) που έλαβε χώρα στην Πράγα, της Δημοκρατίας της Τσεχίας, από τις 20 έως τις 23 Σεπτεμβρίου του 2003, με την αντιπροσώπεια 23 χωρών, και υπό την οργάνωση του Εθνικού Κέντρου για τις Βιβλιοθήκες και την Επιστήμη της Πληροφόρησης, του Εθνικού Φόρουμ για τον Πληροφοριακό Γραμματισμό και της Unesco, κατέδειξαν τις εξής συστάσεις για την προώθηση του:

- Η κυβέρνηση της εκάστοτε χώρας θα πρέπει να αναπτύξει ικανά προγράμματα Π/Γ, καθώς αυτός αποτελεί προτεραιότητα για όλους τους τομείς της εκπαίδευσης και αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνίας.
- Να μελετηθεί εκτενώς η Αναφορά του Συνεδρίου της Πράγας (Prague Conference Report) από κάθε εμπλεκόμενο με τον Π/Γ φορέα, προκειμένου να υιοθετηθούν οι συστάσεις και τα σχέδια στρατηγικής του.

Στην Αναφορά του Συνεδρίου της Πράγας, (2003) / (Prague Conference Report) προτείνεται:

- Να μεταφερθεί το κέντρο βάρους όλων των ενεργειών προς τη σχέση μεταξύ του Π/Γ και της επιχειρηματικότητας, να αναδειχθεί η διάστασή του στη οικονομική πρόοδο και να συσταθούν συνεργασίες προς αυτή την κατεύθυνση.
- Να χρησιμοποιηθούν ιστορίες κοινωνικού περιεχομένου για την ευαισθητοποίηση και την άμεση συνειδητοποίηση της σπουδαιότητας της εφαρμογής του Π/Γ σε όλους τους τομείς.
- Να τονιστεί η αναγκαιότητα εδραίωσης εθνικού σχεδίου για τον Π/Γ από κάθε χώρα.
- Να ενεργοποιηθούν τα Μέσα Ενημέρωσης, οι βουλευτές, οι κοινωνικοί λειτουργοί καθώς και ο ιδιωτικός τομέας.

- Να παρασχεθεί οικονομική υποστήριξη στις τοπικές κοινότητες για την δημιουργία απαραίτητων υποδομών.
- Να δημιουργηθούν κοινοπραξίες για την ανάπτυξη προτύπων.
- Να ενσωματωθούν προγράμματα Π/Γ στις διαδικασίες επαγγελματικής κατάρτισης, τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα.
- Να τονιστεί η σπουδαιότητα του Π/Γ σε σχέση με την διαχείριση της γνώσης.
- Να τονιστεί ο θετικός του αντίκτυπος, στους διάφορους οργανισμούς (κερδοσκοπικού και μη, χαρακτήρα).
- Να διεξαχθεί, να παρουσιαστεί και να εκδοθεί σε διάφορες γλώσσες μια μελέτη διεθνούς χαρακτήρα σε σχέση με τον Π/Γ.
- Να αναπτυχθεί και να αναρτηθεί στον Διαδίκτυο ένας ιστότοπος που θα ενημερώνει την παγκόσμια κοινότητα για αναδρομικά, τρέχοντα και μελλοντικά θέματα Π/Γ.
- Να συγκριθούν αποτελέσματα προγραμμάτων που εφαρμόζουν πολιτικές Π/Γ, με αυτά που δεν τις συμπεριλαμβάνουν. Thompson.

4.2.3 Βιβλιοθήκες και δια βίου μάθηση: Διακήρυξη του Τολέδο για τον πληροφοριακό γραμματισμό.

Οι επαγγελματίες της πληροφόρησης και της εκπαίδευσης του Ισπανικού κράτους, συναντήθηκαν στο Τολέδο, στο Σεμινάριο Εργασίας με τίτλο: “Βιβλιοθήκη μάθηση και πολιτισμός: ο πληροφοριακός γραμματισμός“ με σκοπό να αναλύσουν την εφαρμογή της έννοιας και την κατάσταση των προγραμμάτων πληροφοριακού γραμματισμού στη Ισπανία, καθώς και να θέσουν τις βάσεις και να ορίσουν τις δράσεις άμεσης προτεραιότητας στους διάφορους γεωγραφικούς τομείς. Μετά τη συζήτηση ανακοινώνονται στην κοινωνία γενικότερα, στους ειδικούς, στα ιδρύματα, στους διάφορους κοινωνικούς φορείς και στους επαγγελματίες, οι ακόλουθοι συλλογισμοί:

- Τα προγράμματα σπουδών των Πανεπιστημίων που διαμορφώνουν επαγγελματίες της πληροφορίας, θα ήταν χρήσιμο να προσανατολίζουν το περιεχόμενό τους στην κατεύθυνση του πληροφοριακού γραμματισμού και να συμπεριλαμβάνουν τα απαραίτητα παιδαγωγικά θέματα για τη διδασκαλία του.

- Οι επαγγελματικοί σύλλογοι θα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα, αναφορικά με την προσφορά δραστηριοτήτων διαρκούς επιμόρφωσης, στις νέες προκλήσεις που επιβάλλει ο πληροφοριακός γραμματισμός και η δια βίου μάθηση.
- Τα εμπλεκόμενα μέλη στη προώθηση του Π/Γ θα ήταν χρήσιμο να προβαίνουν σε συζητήσεις (φόρουμ) σε τοπικό, επαρχιακό, αυτονομικό και κρατικό επίπεδο που θα αποτελέσουν πλατφόρμες στοχασμού, διάδοσης πληροφοριών και δια-τμηματικής συνεργασίας.

Τα πρωταρχικά σημεία σκέψης αυτών των συζητήσεων που θα μπορούσαν να αποτελέσουν τα πρώτα βήματα στην κατεύθυνση μιας εθνικής ατζέντας προώθησης του Π/Γ θα έπρεπε να είναι:

- Υλοποίηση ενός μοντέλου- πλαισίου για τις θεμελιώδεις δεξιότητες που περιλαμβάνονται στον Π/Γ.
- Υλοποίηση μιας πρότασης-προγράμματος σπουδών πληροφοριακού γραμματισμού που θα προσαρμόζεται στα πλαίσια των βιβλιοθηκών, στους διάφορους τομείς μάθησης και ζωής και που θα διαφοροποιείται ανάλογα με το τμήμα του πληθυσμού στο οποίο απευθύνεται.
- Εφαρμογή ενός προγράμματος δραστηριοτήτων για την κοινωνική ευαισθητοποίηση σχετικά με την ανάγκη Π/Γ.
- Συστηματική συλλογή παραδειγμάτων των καλύτερων μεθόδων αξιολόγησης των προγραμμάτων επιμόρφωσης και πιστοποίησης των διαφόρων επιπέδων. Fernandez (2006)

4.3 Οργανισμοί που δραστηριοποιούνται γύρω από την πολιτική για τον πληροφοριακό γραμματισμό.

4.3.1 ALA, American Library Association.

Η παλαιότερη και μεγαλύτερη Βιβλιοθηκονομική Ένωση στον κόσμο, η Αμερικάνικη Ένωση Βιβλιοθηκάρων, μέσα από την αναφορά της Προεδρικής Επιτροπής για τον Π/Γ, που δημοσιεύτηκε στις 10 Ιανουαρίου το 1989, στην Ουάσιγκτον, τόνισε την κρισιμότητα της υλοποίησης των παρακάτω προτάσεων :

- Να συσταθεί κάτω από την ηγεσία της, ένας κεντρικός φορέας για τον Π/Γ, ο οποίος με τη σειρά του θα συνεργάζεται με εθνικές οργανώσεις και οργανισμούς, για την προώθηση του, και θα ελέγχει την πρόοδο της εξάπλωσης του, μέσα από την υποβολή σχετικών εκθέσεων, ενώ αντίστοιχα θα παρέχει αναγνώριση στα άτομα και τα προγράμματα που θα σημειώνουν υποδειγματικές προσπάθειες.

Η πρότασή της, σχετικά με τη σύσταση του συγκεκριμένου φορέα, είναι να πραγματοποιηθεί η οργάνωσή του, από μια Συμβουλευτική Επιτροπή, μέλη της οποίας θα διατελέσουν διακεκριμένες προσωπικότητες από την επιστήμη της Βιβλιοθηκονομίας, της εκπαίδευσης, της επιχειρηματικότητας, και της κυβέρνησης. Άμεση προτεραιότητα της Συμβουλευτικής Επιτροπής είναι αφενός η έμπρακτη υποστήριξη των προσπαθειών για δημιουργία ευνοϊκότερου κλίματος γύρω από τον Π/Γ (ενημέρωση του κοινού και προβολή από τα Μ.Μ.Ε) και αφετέρου η αναζήτηση του απαραίτητου προϋπολογισμού για τη δημιουργία ερευνητικών προγραμμάτων, προσανατολισμένων κυρίως σε θέματα που αφορούν την αποτελεσματική διαχείριση της πληροφορίας, με στόχο την πραγμάτωση εκπαιδευτικών σκοπών, όπως η ανάδειξη δεξιοτήτων Π/Γ και ο αντίκτυπός τους στην όλη εκπαιδευτική διαδικασία, από το σχολείο μέχρι τα ακαδημαϊκά ιδρύματα.

Κυβερνητικοί φορείς, όπως το Υπουργείο Παιδείας, Επιτροπές Εκπαίδευσης και Ακαδημαϊκές κοινότητες, θα πρέπει να καλλιεργήσουν και να διατηρήσουν στους εκπαιδευτικούς, το αίσθημα της αναγκαιότητας να γίνουν πληροφοριακά εγγράμματοι. Επιπρόσθετα, να τονίσουν την επιτακτική ανάγκη για:

- Ενσωμάτωση του Π/Γ στα προγράμματα σπουδών.
- Εμπλουτισμό των πηγών πληροφόρησης και των υπηρεσιών των Βιβλιοθηκών σε συνάρτηση με το περιεχόμενο της διδακτικής ύλης, έτσι ώστε να επιτευχθεί γνώση μέσα από διαφορετικές πληροφοριακές πηγές, έναντι της δασκαλοκεντρικής ή της προσανατολισμένης σε ένα μόνο σύγγραμμα, εκπαίδευσης.
- Ενσωμάτωση ικανοτήτων Π/Γ στις κρατικές εξετάσεις.
- Εδραίωση αναγνωρισμένων προγραμμάτων εκμάθησης δεξιοτήτων διαχείρισης της πληροφορίας στην Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και

Ανώτατη εκπαίδευση, καθώς επίσης και στους φορείς επαγγελματικής κατάρτισης.

Διδάσκοντες στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαιδευτική βαθμίδα θα πρέπει να διαρθρώσουν προγράμματα που θα εμπεριέχουν:

- Νέα γνώση προερχόμενη από έγκυρη έρευνα, προσανατολισμένη σε ικανότητες κριτικής σκέψης, για τον εμπλουτισμό παιδαγωγικών δεξιοτήτων.
- Προτάσεις σχετικά με τον τρόπο κατεύθυνσης μιας αίθουσας διδασκαλίας, με απώτερο στόχο, την ενεργό συμμετοχή των μαθητευομένων(δημιουργία ερωτημάτων, παράθεση προβλημάτων, παρουσίαση περιπτώσεων σπουδής, κλπ)
- Συνεργασία των Επιστημόνων της Πληροφόρησης με τις διάφορες επιτροπές σύστασης προγραμμάτων σπουδών και τις επιτροπές διδασκόντων, για την επιτάχυνση ενσωμάτωσης νέας τεχνολογίας που αφορά στην εκπαίδευση (ALA, 1989).

4.3.2 IFLA, International Federation of Library Associations.

Η Διεθνής Ομοσπονδία Βιβλιοθηκονομικών Ενώσεων και Ινστιτούτων, ιδρύθηκε το 1927 στο Εδιμβούργο της Σκωτίας και από το 1971 εδρεύει στη Χάγη. Στις μέρες μας αριθμεί 1700 μέλη, σε 150 χώρες του κόσμου. Στον ιστότοπό της, κάτω από την διεθνή επωνυμία της, παρουσιάζεται η IFLANET, την οποία το Εκτελεστικό Συμβούλιο της IFLA, σε συνεδρίασή του στην Μπανγκόκ, της Ταϊλάνδης, τον Αύγουστο του 1999, αναγνώρισε επίσημα, ως πρωταρχικό και αποκλειστικό φορέα για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες μέσα στην οργάνωση. Λειτουργήσε για πρώτη φορά το 1993 και έκτοτε προσφέρει 24 ώρες το εικοσιτετράωρο, 7 ημέρες την εβδομάδα, εικονική παρουσίαση για την δράση της οργάνωσης, η οποία συναντιέται συνολικά μόνο μία φορά το χρόνο, στη γενική διάσκεψή της. Το 2003, η IFLANET, εισήγαγε ανάμεσα στους συνολικά 48 τομείς της και αυτόν του Π/Γ (Information Literacy Section), πρωταρχικός σκοπός του οποίου, είναι να ενθαρρύνει τη διεθνή συνεργασία στην ανάπτυξη και διάδοση του, καθώς και να παρέχει ενημέρωση, για τις νέες τάσεις και τα προγράμματα αυτού. Ο Τομέας του Π/Γ, δημιούργησε με τη σειρά του έναν κατάλογο πηγών, (International Information Literacy Resources Directory, IILRD) που λειτουργεί σαν μια βάση δεδομένων και συγκεντρώνει υλικό

όπως πρακτικά συνεδρίων και συναντήσεων, ιστολόγια (weblogs), ιστοτόπους (websites), λίστες συζητήσεων (listservs- discussion lists), οδηγούς (guidelines), μονογραφίες, περιοδικά, μεθόδους διδασκαλίας για εκπαιδευτές και για χρήστες, για λογαριασμό της UNESCO. Στο Σχέδιο Στρατηγικής της για το 2006-2007 η IFLANET, ενθαρρύνει τη διεθνή συνεργασία για την εφαρμογή του Π/Γ σε όλους τους τύπους βιβλιοθηκών.

4.3.3 UNESCO, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Ιδρύθηκε τον Νοέμβριο του 1945 και σήμερα λειτουργεί ως εργαστήριο ιδεών και προτυποποιήσεων, προωθώντας τη διεθνή συνεργασία μεταξύ των 191 κρατών-μελών της (από τον Μάρτιο του 2005) και των 6 Συνδεδόμενων μελών της, στους τομείς της εκπαίδευσης, της επιστήμης του πολιτισμού και της επικοινωνίας. Επικαλούμενη την Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, τη Διεθνή Σύμβαση για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτισμικά Δικαιώματα και τη Συνθήκη των Δικαιωμάτων του Παιδιού, αναγνώρισε το δικαίωμα κάθε ατόμου στην εκπαίδευση, ως αναφαίρετο. Μέσα από τη δράση της, «δεκαετία για τον αλφαριθμητισμό: 2003-2012» προσπαθεί να προσφέρει βασική εκπαίδευση σε όλους, καθώς σύμφωνα με στατιστικές, «ένας στους πέντε ενήλικες στον κόσμο δεν έχει ικανότητες γραφής και ανάγνωσης» τις οποίες θεωρεί υψίστης σημασίας, για την απόκτηση δεξιοτήτων, που θα τους επιτρέψουν να γίνουν ενεργοί συμμετοχοί στο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον του 21ου αιώνα. (UNESCO 2004, σ.15). Η ειδικευμένη αυτή αντιπροσωπεία των Ηνωμένων Εθνών, καταβάλλει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη διάδοση του Π/Γ. Κύρια στρατηγική της, είναι να τονίσει την σπουδαιότητα αυτού, σε όλα τα επίπεδα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, καθώς και να δημιουργήσει καθοδηγητικές γραμμές, για την ενσωμάτωση του στα προγράμματα σπουδών. Επιπρόσθετα εστιάζει στη εκπαίδευση των εκπαιδευτών, έτσι ώστε αφού αφομοιώσουν πρακτικές και δεξιότητες Π/Γ, να τις μεταδώσουν στη συνέχεια μέσω της διδασκαλίας τους. Η UNESCO θεωρεί ως συστατικό στοιχείο της εξάπλωσης του Π/Γ, την εισαγωγή του στα προγράμματα των βιβλιοθηκών, δεδομένου ότι αυτές παρέχουν τους πόρους και τις υπηρεσίες τους, σε ένα περιβάλλον που ενθαρρύνει την ελεύθερη και ανοικτή έρευνα και χρησιμεύουν ως καταλυτής, για την ερμηνεία, την ενσωμάτωση και την εφαρμογή της γνώσης, σε όλους τους τομείς της εκμάθησης.

Μέσα από το πρόγραμμα Πληροφορία για Όλους (Information for All Programme, IFAP), το οποίο αποτελεί το μοναδικό διακυβερνητικό πρόγραμμα που αφιερώνεται αποκλειστικά στην προώθηση της παγκόσμιας πρόσβασης στην πληροφορία και τη γνώση, τονίζεται η κρισιμότητα της διάδοσής του Π/Γ. Η UNESCO αποτυπώνει με επισημότητα όλες τις προσπάθειες και ενέργειες των προηγούμενων ετών, γύρω από τον Π/Γ, μέσα από μια εμπειριστατωμένη αναφορά με τίτλο: «Towards Information Literacy Indicators», τονίζοντας στην σπουδαιότητα αυτού, σε τομείς της οικονομίας, της εκπαίδευσης και της καλώς πληροφορούμενης κοινωνίας γενικότερα. Ανάμεσα στα ζητήματα που αναπτύσσονται στην προαναφερθείσα αναφορά απαντώνται και τα ακόλουθα:

- ορισμός και στοιχεία του Π/Γ,
- οικονομία και Π/Γ,
- η αλυσίδα της πληροφορίας και της γνώσης,
- πρότυπα και δεξιότητες Π/Γ σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες (από το νηπιαγωγείο μέχρι την αποφοίτηση),
- δείκτες Π/Γ στην Ανώτατη Εκπαίδευση,
- κριτήρια Π/Γ για εκπαιδευτικούς
- ηθική χρήση της πληροφορίας
- Π/Γ και ισότητα (πολιτιστικοί, πολιτικοί, οικονομικοί, γλωσσικοί παράγοντες που δρουν περιοριστικά στην προσπάθεια κατοχής του Π/Γ).

4.3.4 ACRL, Association of College and Research Libraries.

Η Ένωση Κολεγιακών και Ερευνητικών Βιβλιοθηκών, αποτελεί τμήμα της ALA, και είναι ένας επαγγελματικός σύνδεσμος των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκονόμων και άλλων ενδιαφερόμενων ατόμων. Αφιερώνεται στην ενίσχυση της δυνατότητας της ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης και των Επιστημόνων της Πληροφόρησης, για να εξυπηρετήσει τις ανάγκες της κοινότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και για να βελτιώσει την εκμάθηση, τη διδασκαλία, και την έρευνα. Η πολιτική της για τον Π/Γ εστιάζεται στην διαμόρφωση και διάδοση προτύπων, με εκδόσεις όπως:

- Στόχοι για τη διδασκαλία του πληροφοριακού γραμματισμού: ένα υπόδειγμα για Ακαδημαϊκούς Βιβλιοθηκονόμους (Objectives for Information Literacy Instruction: A Model Statement for Academic Librarians), (ACRL, 2000) και

- Πρότυπα δεξιοτήτων πληροφοριακού γραμματισμού στην Ανώτατη Εκπαίδευση (Information Literacy Competency Standards for Higher Education), (ACRL, 2001).

Για την διάδοση του Π/Γ σε παγκόσμιο επίπεδο, η Ένωση παρέχει συνδέσμους σε ιστότοπους Πανεπιστημιακών Βιβλιοθηκών που επιδεικνύουν σημαντικές δραστηριότητες στον τομέα αυτό.

4.3.5 COIL-LL, Clearinghouse on Information Literacy and Lifelong Learning.

Το Κέντρο Πληροφόρησης για τον Πληροφοριακό Γραμματισμό και τη Δια Βίου Μάθηση, είναι αποτέλεσμα των συστάσεων των συνεδρών της Συνόδου Κορυφής στην Πράγα, (Information Literacy Meeting of Experts, Prague, 2003) προσανατολισμένων στη δημιουργία ενός μηχανισμού που θα προσέφερε εθελοντικά στην επίτευξη της συνεργασίας, ανάμεσα στους Επιστήμονες του Π/Γ και αυτών της Δια Βίου Μάθησης, μέσα από την προώθηση και ανταλλαγή επαγγελματικών απόψεων, εμπειριών και πρακτικών. Κύρια προτεραιότητά του είναι να μειώσει το χάσμα ανάμεσα στις χώρες που έχουν υψηλό ποσοστό ανταπόκρισης στο κάλεσμα για τη διάδοση του Π/Γ, με εκείνες που καθυστερούν να δώσουν ικανοποιητικά αποτελέσματα.

Καθηγητές, εκπαιδευτές, βιβλιοθηκονόμοι, δάσκαλοι, σχεδιαστές προγραμμάτων και πολιτικής, από την Κεντρική και Νότια Ευρώπη, όπως και από την υπόλοιπη υφήλιο, ενθαρρύνονται να επισκέπτονται και να χρησιμοποιούν αυτόν τον ιστότοπο. Το COIL-LL διαχειρίζεται μια βάση δεδομένων με θέματα που είναι συναφή προς τον Π/Γ, εστιάζοντας στη μείωση της πιθανότητας να συγκεντρώνει έργα που καταχωρήθηκαν σε προγενέστερες. Για το λόγο αυτό μελέτησε στόχους, αποστολές, οράματα, προϊόντα και υπηρεσίες άλλων σημαντικών βάσεων δεδομένων που παρέχουν πηγές σε θέματα Π/Γ και κατόρθωσε να μην επαναλαμβάνεται αλλά να τις συμπληρώνει.

4.3.6 ICPE, International Center for Promotion of Enterprises.

Το Διεθνές Κέντρο Ερευνών για τις Δημόσιες Επιχειρήσεις, ιδρύθηκε το 1974 και αποτελεί ένα διακυβερνητικό οργανισμό των αναπτυσσόμενων χωρών που έχουν στόχο να βελτιώσουν την απόδοση των δημόσιων επιχειρήσεών τους, ως στρατηγικών και οικονομικών παραγόντων για την κοινωνική ανάπτυξη. Απαριθμεί

μέλη σε 19 χώρες από την Ευρώπη, την Ασία, την Αφρική και την Λατινική Αμερική. Προσφέρει υπηρεσίες έρευνας, εκπαίδευσης, διαχείρισης της πληροφορίας, και συμβουλευτικής καθοδηγητικής στον τομέα της επιχειρηματικότητας. Οι δράσεις του ICPE αναφορικά με τον Π/Γ, εστιάζουν στον καταλυτικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει στο ευρύτερο πεδίο της επιχειρηματικότητας και της έρευνας, κυρίως για τις μεταβατικές κοινωνίες.

4.3.7 SCONUL, Society of College National and University Libraries.

Αρχικά ιδρύθηκε με την ονομασία Standing Conference of National and University Libraries, το 1950, στη συνέχεια συγχωνεύθηκε με το COPOL (Council of Polytechnic Librarians), το 1994 και από το 2001 έως σήμερα είναι γνωστό ως Society of COLlege, National and University Libraries. Το SCONUL είναι ο μοναδικός οργανισμός μελών ακαδημαϊκών και εθνικών βιβλιοθηκών στην Μεγάλη Βρετανία και την Ιρλανδία. Στα μέλη της συγκαταλέγονται και η Βρετανική Βιβλιοθήκη καθώς και οι εθνικές βιβλιοθήκες της Ιρλανδίας, της Σκωτίας και της Ουαλίας. Ανάμεσα στους στόχους του, για την καλύτερη εξυπηρέτηση των Βιβλιοθηκών και των χρηστών είναι και οι εξής:

- προώθηση και διαμοιρασμός των καλών πρακτικών
- παρακίνηση των δημιουργών πολιτικής (policy makers), καθώς και ενθάρρυνση του διαλόγου
- ανύψωση του κύρους των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των εθνικών βιβλιοθηκών.

Τον τομέα του Π/Γ έχει αναλάβει, εξειδικευμένη προς το θέμα, ομάδα εργασίας, η οποία έχει ως στόχο να:

- αναπτύξει, να καθορίσει και να προωθήσει την έννοια του Π/Γ στην Ανώτατη Εκπαίδευση,
- να διαβεβαιώσει ότι ο ρόλος του στην έρευνα και την διδασκαλία έχει γίνει απόλυτα κατανοητός από την ευρύτερους εκπαιδευτικούς, επαγγελματικούς οργανισμούς καθώς και,
- να ενθαρρύνει την συνεργασία ανάμεσα σε οργανισμούς πάνω σε θέματα υποστήριξης της παιδαγωγικής σε συνάρτηση με την χρήση της πληροφορίας.

Η ομάδα εργασίας ενδιαφέρεται για το ευρύ φάσμα των τρόπων με τους οποίους οι βιβλιοθήκες, οι βιβλιοθηκονόμοι και η χρήση της πληροφορίας συμβάλλουν, και ενισχύουν αποτελεσματικά, στη διαδικασία της μάθησης, καθώς και στην υποστήριξη των εκπαιδευόμενων και των ερευνητών. Ανάμεσα στις εκδόσεις της συγκαταλέγεται η δημοσίευση με τίτλο: 'Πληροφοριακές Δεξιότητες στην Ανώτατη Εκπαίδευση: ένα έγγραφο θέσης του SCONUL', (Information Skills in Higher Education: A SCONUL Position Paper) στο οποίο και εμπεριέχονται και 'Οι επτά στυλοβάτες της Π/Π', (The Seven Pillars of Information Literacy).

4.3.8 CILIP, Chartered Institute of Library and Information Professionals - Information Literacy Group.

Το CILIP είναι ένας επαγγελματικός οργανισμός για βιβλιοθηκονόμους, επιστήμονες της πληροφόρησης και διαχειριστές της γνώσης στη Μ. Βρετανία. Σχηματοποιήθηκε το 2002 κάτω από την συγχώνευση της Ένωσης Βιβλιοθηκών (Library Association) και του Ινστιτούτου των Επιστημόνων της Πληροφόρησης (Institute of Information Scientists). Απαριθμεί 23,000 μέλη που δραστηριοποιούνται στους τομείς:

- Επιχειρηματικότητας και Βιομηχανίας
- Επιστήμης και Τεχνολογίας
- Ανώτατης και Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης
- Σχολείων
- Τοπικής και Κεντρικής Κυβέρνησης
- Υπηρεσιών Υγείας
- Εθελοντισμού
- Εθνικών και Δημόσιων Βιβλιοθηκών

Αποτελεί πολύτιμο αρωγό καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας των μελών του, καθιστώντας τους πληροφοριακά ενήμερους και επαγγελματικά ενεργούς. Έχει δημιουργήσει την ομάδα ειδικού ενδιαφέροντος, την Ομάδα για τον Π/Γ (Information Literacy Group) η οποία συναντήθηκε για πρώτη φορά τον Ιούνιο του 2003, για να αποδώσει τον δικό της ορισμό για τον Π/Γ. Στόχος της είναι να παράσχει ένα φόρουμ το οποίο:

- να ενθαρρύνει τη συζήτηση και να επιτρέπει την ανταλλαγή της γνώσης σε όλες τις πτυχές του Π/Γ,

- να κοινοποιεί τις τοπικές, εθνικές και διεθνείς πρωτοβουλίες
- να ενθαρρύνει τη δημοσίευση των άρθρων, τα οποία μοιράζονται τις νέες ιδέες, τις πρωτοβουλίες και την εμπειρία
- να προωθήσει τα ιδανικά τον Π/Γ σε όλους τους τομείς
- να δώσει έμφαση και να προωθήσει τις καλλίτερες πρακτικές

Για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι συστήνει τα εξής:

- Τη διατήρηση ενός ενεργού καταλόγου ηλεκτρονικού ταχυδρομείου
- Την οργάνωση συνεδρίων
- Την παραγωγή εκδόσεων
- Τη διατήρηση μιας βάσης για καλές πρακτικές
- Την ανταπόκριση στις πρωτοβουλίες όπου απαιτείται
- Την πραγματοποίηση συνεργασίας με άλλες σχετικές οργανώσεις και αντιπροσωπείες.

Μέρος του ευρύτερου υλικού που παρέχει αναφορικά με τον Π/Γ, μπορεί να γίνει ελεύθερα προσβάσιμο από την ιστοσελίδα του οργανισμού, καθώς πρόσβαση σε επιλεγμένα άρθρα και μελέτες, επιτυγχάνεται αποκλειστικά σε συνδρομητές μέσω της ανάλογης υπηρεσίας πίστωσης.

4.3.9 NFIL, National Forum on Information Literacy και IAIL International Alliance for Information Literacy.

Ως απάντηση στις συστάσεις της Προεδρικής Επιτροπής της Αμερικανικής Ένωσης Βιβλιοθηκαρίων, δημιουργήθηκε το 1989 το Εθνικό Φόρουμ για τον Πληροφοριακό Γραμματισμό (National Forum on Information Literacy) μέσω του οποίου διάφορες οργανώσεις δεσμεύτηκαν στη δημιουργία της Διεθνούς Συμμαχίας για τον Πληροφοριακό Γραμματισμό (International Alliance for Information Literacy). Στόχοι της Συμμαχίας είναι η διευκόλυνση της διανομής της πληροφορίας και η ειδίκευση πάνω σε θέματα Π/Γ μέσω των οργανώσεων-μελών της, που ενεργούν ως κόμβοι για την εξάπλωσή του σε όλο τον κόσμο. Στα ιδρυτικά μέλη της συγκαταλέγονται οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, η Ενωμένη Ευρώπη, η Αυστραλία με τη Νέα Ζηλανδία, η Σκανδιναβία και κατά επέκταση, άλλα μέλη της είναι το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ρωσία, η Ινδία και το Μπαγκλαντές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 Ο ρόλος του Βιβλιοθηκονόμου στην σημερινή εποχή.

Μέσα από το άρθρο του: ‘‘Μοντέλο συνεργασίας Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών: μια συστηματική προσέγγιση’’ ο Φίλιππος Τσιμπόγλου (2006) παρουσιάζει μεταξύ άλλων και την εξέλιξη του ρόλου του βιβλιοθηκονόμου τους τελευταίους τρεις αιώνες, ξεκινώντας από το έτος 1636 έως και το 1990. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, για μια μακρά χρονική περίοδο, το χρέος του βιβλιοθηκονόμου, είχε κληθεί να αναλάβει ένα από τα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού, με το επιπρόσθετο καθήκον της διεύθυνσης της βιβλιοθήκης. Από το 1800 και έπειτα, σχηματίστηκαν για πρώτη φορά στην Αμερική, οι πρώτες διακριτές ακαδημαϊκές επιτροπές, με στόχο την επίβλεψη της επιλογής υλικού, της κατανομής των κονδυλίων και των δαπανών της βιβλιοθήκης. «Την εποχή αυτή ορίστηκε ο πρώτος ρόλος και ευθύνη του βιβλιοθηκονόμου. Η θέση αυτή έγινε πλήρους απασχόλησης περί τα μέσα του 1880» (Τσιμπόγλου 2006, σ.11).

Ωστόσο από το 1830 και έπειτα, τα Αμερικανικά Ακαδημαϊκά Ιδρύματα, μέσα στα πλαίσια της αναβάθμισης των προγραμμάτων σπουδών τους, με στόχο την κάλυψη των νέων απαιτήσεων που προέρχονταν από την βιομηχανική επανάσταση, έδωσαν νέα ώθηση στο ρόλο του βιβλιοθηκονόμου πέραν της απλής επιτήρησης των βιβλίων. Η σύνταξη αναφορών για την εύρεση υλικού κατάλληλου για έρευνα, αποτελεί ένα από τα πολλά νέα καθήκοντα του υπεύθυνου Βιβλιοθήκης. Οι ραγδαία αυξανόμενες συλλογές, η πολύωρη λειτουργία της βιβλιοθήκης, σε συνδυασμό με την αύξηση του προσωπικού, οδήγησε στη σταδιακή θέσπιση επίσημων προγραμμάτων εκπαίδευσης σε θέματα λειτουργίας της βιβλιοθήκης. «Όμως, αν και τα προγράμματα αυτά περιλάμβαναν οδηγίες και τεχνικές για τις εσωτερικές λειτουργίες της βιβλιοθήκης, στερούνταν θεωρητικής βάσης που θα υποστήριζε την ακαδημαϊκή έρευνα» (Τσιμπόγλου 2006, σ.13).

Η κατάκτηση του να περνά η ακαδημαϊκή έρευνα μέσα από την βιβλιοθήκη αποτέλεσε μακροχρόνια, εξελικτική, και επίπονη, για τους βιβλιοθηκονόμους,

διαδικασία. Οι νέες Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας, η ραγδαία εξάπλωση του διαδικτύου, η παγκοσμιοποίηση, η στροφή της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε ποιο μαθητοκεντρικές προσεγγίσεις, η υποστήριξη της αυτοκατευθυνόμενης διδασκαλίας, της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, καθώς και η εισαγωγή πολυμεσικών και διαδραστικών περιβαλλόντων μάθησης, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που ενισχύουν την αναγκαιότητα του επαναπροσδιορισμού του ρόλου, που καλείται να διαδραματίσει ο σύγχρονος βιβλιοθηκονόμος.

Πριν από την εποχή των ηλεκτρονικών υπολογιστών, οι βιβλιοθήκες για να πληροφορήσουν το κοινό για το τι υλικό διαθέτουν και πώς είναι δυνατή η πρόσβαση σε αυτό χρησιμοποίησαν τον καρτο-κατάλογο. Η εμφάνιση του Διαδικτύου, όμως, οδήγησε στη χρήση των ηλεκτρονικών καταλόγων οι οποίοι έδωσαν τη δυνατότητα στον χρήστη να διεξάγει αναζήτηση στις συλλογές της βιβλιοθήκης από οποιοδήποτε σημείο με πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Για την μετάβαση από τον καρτο-κατάλογο στον ηλεκτρονικό κατάλογο δημόσιας πρόσβασης (OPAC), οι βιβλιοθηκονόμοι έπρεπε να αναπτύξουν λογισμικά και πρότυπα MARC για να μπορεί να γίνει η ηλεκτρονική καταλογογράφηση. Έπρεπε να αγοράσουν και να διαχειριστούν ηλεκτρονικούς υπολογιστές και άλλον εξοπλισμό που χρειαζόταν. Έπρεπε να εκπαιδεύσουν το κοινό να χρησιμοποιεί τις νέες τεχνολογίες και να μεταβεί σε ένα πιο εικονικό περιβάλλον εργασίας. Σύμφωνα με τους Feret και Marcinek (1999, p) in (Κορομπίλη, Μάλλιαρη, Χριστοδούλου, 2007), οι βιβλιοθηκονόμοι πρέπει να συμβαδίζουν με τις νέες τεχνολογίες και «... Θα πρέπει να είναι ικανοί να προσαρμόζονται ως φύλακες και χορηγοί της πληροφορίας, ανεξάρτητα από τη μορφή της πληροφορίας» (σ.3).

Στις μέρες μας, ο βιβλιοθηκονόμος, αναπτύσσει διαδικασίες για την οργάνωση των πληροφοριών και παρέχει υπηρεσίες οι οποίες βοηθούν και εκπαιδεύουν άλλους ανθρώπους, ώστε να μπορούν να αναγνωρίζουν, να εντοπίζουν, να έχουν πρόσβαση και να χρησιμοποιούν πληροφορίες και πληροφοριακές πηγές (άρθρα, βιβλία, περιοδικά, κ.τ.λ.). Οι Mills και Bannister (2001), κατέγραψαν εννέα διαφορετικές διαστάσεις του ρόλου του βιβλιοθηκονόμου, ξεκινώντας από αυτή του φύλακα της συλλογής, του δημιουργού ανεξάρτητων και αυτόνομων χρηστών, του πλοηγού της γνώσης, του τεχνικού διαχειριστή της πληροφορίας, του διανομέα υλικού, του επιμορφωτή ακαδημαϊκών, του εκπαιδευτή σπουδαστών, του ανατροφοδότη και αξιολογητή της πληροφορίας, καταλήγοντας στη διάσταση του ρόλου του, ως διαθέτη

της πληροφορίας. Σύμφωνα με τους Ανδρέου και Γαϊτάνου (2008) η σκιαγράφηση του ρόλου του βιβλιοθηκονόμου στην σύγχρονη εποχή συντελείται μέσα από την κατοχή ενός συνόλου ικανοτήτων και δεξιοτήτων που πρέπει να συγκεντρώνει. Οι απαιτούμενες ικανότητες διακρίνονται στις εξής:

- ικανότητα προσαρμογής στις νέες αλλαγές,
- οικειότητα με τα διαδικτυακά μέσα (ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, online καταλόγους, μηχανές αναζήτησης, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο),
- ικανότητα ελέγχου και εποπτείας των νέων τεχνολογιών (φαξ, εκτυπωτές, σαρωτές, H/Y, φωτοτυπικά μηχανήματα),
- ικανότητα αφομοίωσης νέας νοοτροπίας της τεχνολογίας (blogs, wikis, social networks),
- ικανότητα διαχείρισης και διεκπεραίωσης προγραμμάτων,
- ικανότητα αξιολόγησης των υπηρεσιών βιβλιοθήκης,
- ικανότητα ανάλυσης των αναγκών των χρηστών που εξυπηρετεί η βιβλιοθήκη (οριοθέτηση του target group). (Ανδρέου και Γαϊτάνου, 2008, σ. 6)

Ενώ παράλληλα με την ανάπτυξη και εφαρμογή των προαναφερθέντων ικανοτήτων, οι απαιτούμενες δεξιότητες του νέου ρόλου του βιβλιοθηκονόμου είναι οι ακόλουθες:

- επαγγελματικές δεξιότητες που εκφράζονται μέσα από τις ικανότητες χάραξης πολιτικής που αφορά στην οργάνωση και διοίκηση της βιβλιοθήκης, ικανότητα ελέγχου και ροής της διαθεσιμότητας της πληροφορίας, ανάλυσης και ανασύνθεσης του περιεχομένου της, αξιολόγηση της χρηστικότητάς της, κλπ.
- Προσωπικές δεξιότητες, που αφορούν στις αξίες που διέπουν τον βιβλιοθηκονόμο και στις ενέργειές του να θέτει προτεραιότητες, να αναζητά συνεργασίες, να ενισχύει την δια βίου εκπαίδευσή του, κλπ.
- Τεχνικές δεξιότητες που αφορούν στην χρήση της τεχνικής υποδομής αλλά και στην παρακολούθηση τεχνολογικών καινοτομιών, καθώς και στην υιοθέτηση νέων πρακτικών και μοντέλων.
- Επικοινωνιακές δεξιότητες, όπως προσωπική επικοινωνία με τον χρήστη, επίλυση αποριών, παροχή συμβουλών,

- Παιδαγωγικές δεξιότητες, που αφορούν στην ικανότητα ανάπτυξης στρατηγικής και σχεδιασμού επιμορφωτικών σεμιναρίων, κύκλων μαθημάτων καθώς και εξ αποστάσεως κατηλευκτικών προγραμμάτων.
- Δεξιότητες μάρκετινγκ, που αφορούν τον τρόπο προβολής των σκοπών και στόχων της βιβλιοθήκης μέσα από την προετοιμασία ενημερωτικών εντύπων, ανακοινώσεων ανάληψης δράσεων, οργάνωση ξεναγήσεων, κλπ.
- Πολιτικές δεξιότητες που αφορούν στις διπλωματικές ενέργειες για την διασφάλιση χρηματοδοτήσεων καθώς και στις ευρύτερες ενέργειες που καθιστούν τον βιβλιοθηκονόμο ικανό να προωθεί τα βιβλιοθηκονομικά συμφέροντα.
- Οικονομικές δεξιότητες που περιλαμβάνουν ικανότητες ανάπτυξης συνεργασίας με άλλους φορείς, συμμετοχή σε κοινοπραξίες, και γενικότερη επιδίωξη εταιρικών συνεργασιών που μπορούν να αποφέρουν οικονομικές ελαφρύνσεις.
- Νομικές δεξιότητες, που αφορούν στην κατανόηση και εφαρμογή νομικών διατάξεων, συνθηκών και συμβάσεων, όπως επίσης και κατανόηση της νομικής διάστασης καθημερινών ζητημάτων που αφορούν στον δημόσιο δανεισμό, στο ηλεκτρονικό εμπόριο, στα πνευματικά δικαιώματα, στις άδειες ψηφιοποίησης, κλπ.
- Εξειδικευμένες δεξιότητες, όπως δεξιότητες σε θέματα καταλογογράφησης, μεταδεδομένων, ορολογίας, συντήρησης, διατήρησης, - έντυπου και ηλεκτρονικού υλικού (Ανδρέου και Γαϊτάνου 2008, σ.7-8)

Οι Μονιάρου και Τσατσαρώνη (2005,σ.2), κάνουν λόγο για τον προβληματισμό και την ενδεχόμενη κρίση του επαγγέλματος του βιβλιοθηκονόμου στις αρχές της δεκαετίας του 1990, καθώς και τον περιορισμό των απαιτήσεων για ειδικευμένο προσωπικό, λόγω της εξέλιξης της τεχνολογίας και της εξάπλωσης του πληροφοριακού γραμματισμού στον ευρύτερο πληθυσμό. Οι ίδιες, αναφέρουν μέσα από το άρθρο τους: “Επιλογή του Τομέα Σπουδών της Βιβλιοθηκονομίας- Πληροφόρησης: μια συστηματική βιβλιογραφική επισκόπηση των πρόσφατων ερευνητικών μελετών”, την διατύπωση του ερωτήματος του Moore (1996) «εάν υπό αυτές τις συνθήκες υπάρχει ανάγκη για επαγγελματίες της πληροφόρησης, όταν ο οποιοσδήποτε μπορεί να γίνει επαγγελματίας στη χρήση των πληροφοριών»,

καταλήγοντας στον ισχυρισμό ότι «η τεχνολογία ενισχύει περισσότερο, παρά υποβαθμίζει το ρόλο των βιβλιοθηκονόμων, δημιουργώντας νέες προκλήσεις» (Moore 1996 in Μονιάρου και Τσατσαρώνη 2005, σ.2).

Πραγματικά οι βιβλιοθηκονόμοι αντιλήφθηκαν από πολύ νωρίς την επιτακτική ανάγκη του επαναπροσδιορισμού του ρόλου τους, με σκοπό να συνεχίσουν να αποτελούν ικανούς διαμεσολαβητές ανάμεσα στην ανάγκη για πληροφόρηση και την μεθοδολογία της ορθής απόκτησης αυτής. «Ο επαγγελματίας της πληροφόρησης δεν θεωρείται πλέον “θεματοφύλακας της γνώσης” και “μηχανικός διανεμητής”, αλλά “διαμεσολαβητής” και “διευκολυντής”, καθώς παρέχει υπηρεσίες στους χρήστες, οργανώνει τις πηγές κατά τρόπο χρήσιμο γι' αυτούς, διευκολύνει τους ενδιαφερόμενους να μαθαίνουν και να χρησιμοποιούν νέες πηγές και ιδέες, συνδέοντας τους με τα έντυπα και ηλεκτρονικά προϊόντα και βοηθώντας τους να αποκτήσουν δεξιότητες Π/Γ, που θα τους επιτρέψουν την αξιολόγηση των πληροφοριών» (Μονιάρου και Τσατσαρώνη, 2005,σ.2).

Ο σκεπτικισμός που εκφράστηκε από τον Moore, αναφορικά με την χρησιμότητα του βιβλιοθηκονόμου στη σύγχρονη εποχή, ενισχύεται και από τα αποτελέσματα ερευνών που καταδεικνύουν το γεγονός ότι πολλοί δυνητικοί χρήστες δεν είναι σε θέση να αξιοποιήσουν σε μεγάλο βαθμό τις δυνατότητες που μπορεί να τους προσφέρει μια βιβλιοθήκη. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε μη εξοικείωση με το περιβάλλον της βιβλιοθήκης ή τις νέες τεχνολογίες, καθώς και σε μη παραδοχή της άγνοιας. Κατά τους Μάλλιαρη και Νίτσο (2007) «σημαντικό ποσοστό των εκπαιδευτικών (47%) επισημαίνει προβλήματα των φοιτητών κατά τον εντοπισμό και τη χρήση πηγών πληροφόρησης στη Βιβλιοθήκη» (σ.1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 Πληροφοριακός Γραμματισμός και Ανώτατη Εκπαίδευση.

Η ευρύτερη αποστολή κάθε Ιδρύματος Ανώτατης Εκπαίδευσης, είναι να «παράγει και να μεταδίδει τη γνώση με την έρευνα και τη διδασκαλία, καθώς και να συντείνει στη διαμόρφωση υπεύθυνων ανθρώπων με επιστημονική, κοινωνική, πολιτιστική και

πολιτική συνείδηση παρέχοντας τα απαραίτητα εφόδια που θα εξασφαλίζουν την άρτια κατάρτισή τους, για επαγγελματική και επιστημονική σταδιοδρομία» (Ν.1268/1982).

Μέσα από την διασφάλιση ότι οι φοιτητές πρέπει να αναπτύξουν ικανότητες κριτικής σκέψης, και με την παροχή βοήθειας για την οικοδόμηση ενός πλαισίου για να μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα αποτελούν τη βάση για τη συνεχή αύξηση σε όλες τις σταδιοδρομίες τους, καθώς επίσης και των ρόλων τους ως ενημερωμένους πολίτες και μέλη των κοινοτήτων (CAUL, 2001). «Επειδή ο πληροφοριακός γραμματισμός αυξάνει τις δεξιότητες των φοιτητών με την αποτίμηση, διαχείριση και χρήση της πληροφόρησης, μελετάται τώρα από πολλές ενώσεις περιφερειακές και διαπίστευσης κατά επιστημονικό κλάδο» (ACRL, 2000, p.4). Κοινός τόπος, σχεδόν όλων αυτών των οργανώσεων, αποτελεί η πεποίθηση ότι η ευθύνη για την προώθηση και διάδοση του, στην Ανώτατη Εκπαίδευση, χρειάζεται να μοιραστεί σε όλη την Ακαδημαϊκή κοινότητα.

Η Ένωση Κολεγιακών και Ερευνητικών Βιβλιοθηκών των ΗΠΑ (ACRL), μέσα από τους “Στόχους για τη διδασκαλία του Πληροφοριακού Γραμματισμού”, τονίζει ότι η υπευθυνότητα για βοήθεια ανθρώπων να γίνουν πληροφοριακά μορφωμένοι, κατανέμεται καλύτερα μέσα σε όλο τον χώρο του πανεπιστημίου. Οι συντονισμένες προσπάθειες του διοικητικού, του επιστημονικού και διδακτικού προσωπικού, καθώς και η σημαντική συνεισφορά της βιβλιοθήκης και των επιστημόνων πληροφόρησης, είναι απαραίτητες για την «ενσωμάτωση του Π/Γ στα προγράμματα μαθημάτων, σε όλα τα προγράμματα και υπηρεσίες και σε όλη τη διοικητική ζωή του πανεπιστημίου» (ACRL, 2000). Το 1870, ο τότε Πρόεδρος του Πανεπιστημίου του Harvard, Charles William Eliot, διακήρυττε ότι «Η Βιβλιοθήκη είναι η καρδιά του Πανεπιστημίου» και μέχρι τις μέρες μας αποτελεί κοινή πεποίθηση «ότι η λειτουργία της επηρεάζει καθοριστικά τόσο το επίπεδο της προσφερόμενης εκπαίδευσης και εκτελούμενης έρευνας, όσο και την ανάπτυξη της πολιτιστικής και ακαδημαϊκής ζωής των Ιδρυμάτων» (Ζάχος 2008, σσ. 2-3).

Στις μέρες μας, η βιβλιοθήκη, ως πυρήνας της Ακαδημαϊκής Κοινότητας, χαράζει την αποστολή της σύμφωνα με την αποστολή του Ιδρύματος στο οποίο ανήκει και εξυπηρετεί. Πρωταρχικός σκοπός και στόχος της, είναι «να μαθαίνει στην

Ακαδημαϊκή Κοινότητα πώς να μαθαίνει», προωθώντας τον Π/Γ και την Δια Βίου Μάθηση (Κόκκινος 2005, σ.118). Προς την επίτευξη του ανωτέρου σκοπού, η Ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη, σχεδιάζει, οργανώνει και παρέχει μαθήματα Π/Γ για τους χρήστες της, χρησιμοποιώντας ποικίλες προσεγγίσεις, όπως β) ανάπτυξη αυτόνομων σειρών μαθημάτων, γ) δημιουργία σειρών μαθημάτων μέσω του Διαδικτύου, δ) ανάπτυξη online εκπαιδευτικών οδηγιών ε) ενσωμάτωση της βασικής πληροφοριακής εκπαίδευσης στα προγράμματα σπουδών και στ) εκπαίδευση στη δημιουργία βιβλιογραφικών παραπομπών.

Για τον άρτιο σχεδιασμό και την επιτυχημένη και ολοκληρωμένη παράδοση των παραπάνω μαθημάτων, οι διδάσκοντες εστιάζουν καθοδήγηση για τον καλύτερο τρόπο εκπλήρωσης των πληροφοριακών αναγκών και να ελέγχουν την πρόοδο των φοιτητών. Οι ακαδημαϊκοί βιβλιοθηκονόμοι, συντονίζουν την αξιολόγηση και επιλογή των πνευματικών πόρων για προγράμματα και υπηρεσίες, οργανώνουν και διατηρούν συλλογές και πολλά σημεία πρόσβασης στην πληροφόρηση και παρέχουν διδασκαλία στους φοιτητές και στους διδάσκοντες που ψάχνουν για πληροφόρηση. Τέλος οι διευθυντές να δημιουργούν ευκαιρίες για συνεργασία και εξέλιξη προσωπικού μεταξύ των διδασκόντων, των βιβλιοθηκονόμων και άλλων επαγγελματιών που εγκαινιάζουν προγράμματα πληροφοριακής παιδείας, να ηγούνται στο σχεδιασμό και στον προϋπολογισμό αυτών των προγραμμάτων και να παρέχουν συνεχείς πόρους που τα διατηρούν (ACRL 2000). Σύμφωνα με την άποψη της Κορομπίλη (2005,σ.112), «ο Π/Γ χρειάζεται να ληφθεί σοβαρά υπόψη από τα Ιδρύματα, έτσι ώστε οι Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες να παρέχουν την ευκαιρία στους χρήστες τους να αξιοποιούν όλες τις πηγές πληροφόρησης...». Η ίδια θεωρεί αναγκαία την ισότιμη συνεργασία ανάμεσα στο επιστημονικό διδακτικό προσωπικό και τους βιβλιοθηκονόμους, «για το σχεδιασμό μιας προσπάθειας καθορισμού καθοδηγητικής στρατηγικής, που χρειάζεται, για να γίνουν προσβάσιμες οι πληροφορίες των πηγών σε κάθε φοιτητή και επιστήμονα» (Κορομπίλη 2005,σ.113)

6.2 Εκπαιδευτική διαδικασία και θεωρίες μάθησης

Όπως αναφέρει και ο Σταυρόπουλος (2003) «καθώς η εκπαιδευτική διαδικασία και η βιβλιοθήκη τείνουν να λειτουργούν ως ένα ενιαίο σύνολο, με ρόλους και τακτικές

που αλληλοσυμπληρώνονται κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούμε και στα διαφορετικά εκπαιδευτικά και μαθησιακά υποδείγματα και σε ορισμένες από τις επικρατούσες θεωρίες ή προσεγγίσεις για τη μάθηση και τη διδασκαλία» (σ. 357). Αναφερόμενος στην ποιότητα και το αποτέλεσμα της εκπαίδευσης των χρηστών μίας Ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης, τονίζει ότι πρωταγωνιστούν τρεις βασικοί παράγοντες:

- α) η μέθοδος της εκπαίδευσης - διαδικασίας
- β) το περιεχόμενο και η οργάνωση της γνωστικής πληροφορίας
- γ) και τα ειδοποιά χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού που συμμετέχει (διδάσκοντες βιβλιοθηκονόμοι- διδασκόμενοι χρήστες). Σταυρόπουλος (2003, σ.360)

Σύμφωνα με την άποψη των Τσιμπόγλου και Παπαθεοδώρου (2000) ο σκοπός σε κάθε εκπαιδευτικό πρόγραμμα και σε κάθε εκπαιδευτική βαθμίδα εκπαίδευσης, είναι η προώθηση της μάθησης. «Από τότε που θεσμοθετήθηκε η λειτουργία της εκπαιδευτικής διαδικασίας ένα από τα πιο βασικά μέσα για την παροχή της γνώσης απετέλεσε η διδασκαλία. Δεν πρέπει όμως να υποτεθεί ότι, όπου γίνεται διδασκαλία πραγματοποιείται και μάθηση» (σ.17). Οι ίδιοι αναφέρουν ότι παλαιότερα η πραγματοποίηση της διδασκαλίας γινόταν μέσα από την μετάδοση της γνώσης του διδάσκοντος και την παθητικά αποδοχή της από τον εκπαιδευόμενο. (σ.20) Αντίθετα, στις μέρες μας η διδασκαλία αντιμετωπίζεται ως μια διαδικασία όπου, η δημιουργία των απαραίτητων προϋποθέσεων και συνθηκών, δίνει την δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο να παράγει και αυτός τη γνώση και όχι μόνο να τη δεχτεί. «Μέσα στο πλαίσιο αυτό η μετάδοση των γνώσεων από το διδάσκοντα δεν καταργείται, αλλά στο ρόλο αυτό προστίθεται και η υποβοήθηση του μαθητή να κυριαρχήσει στη σωρεία πληροφοριών, των οποίων είναι φορέας, με απώτερο σκοπό να τις αξιοποιήσει δημιουργικά» (σ.17). Σε γενικές γραμμές αναφέρουν ότι η κύρια αλλαγή στην όλη προσέγγιση της μάθησης έγινε με τη στροφή από τη θεωρία των «συνειρμών» (connectionist view of learning) στη θεωρία «επεξεργασίας των πληροφοριών» (information processing). (σσ.18-19).

Η συνειρμική θεωρία για τη μάθηση (connectionist view of learning), της οποίας βασικός εκπρόσωπος είναι ο E. L. Thorndike, υποστηρίζει ότι η μάθηση είναι ζήτημα δημιουργίας συνδέσεων μεταξύ ερεθισμάτων και των αντιδράσεων. Σύμφωνα με τον Καφετζόπουλο (2004) η θεωρία του Thorndike υποστηρίζει ότι «η μάθηση αποτελεί ενίσχυση ερεθισμάτων και απαντήσεων που μπορούν να αναλυθούν πειραματικά»

(σ.6). Αναφερόμενοι στην ίδια θεωρία, οι Διαμαντής και Τερζίδης (2003), σημειώνουν ότι ο Thorndike κατέληξε στους εξής νόμους όσον αφορά τη μάθηση:

- Νόμος του αποτελέσματος (law of effect): Μια αντίδραση που εμφανίζεται λίγο πριν από ένα θετικό ερέθισμα (αποτέλεσμα) έχει την τάση να εμφανίζεται και πάλι σε μελλοντικές παρόμοιες καταστάσεις.
- Νόμος της άσκησης (Law of exercise): Για να διατηρηθεί η σύνδεση μεταξύ ερεθίσματος και αντίδρασης χρειάζεται επανάληψη, μόνο όμως εφόσον συνοδεύεται από κατάλληλους σκοπούς και επιτυχίες.
- Νόμος της ετοιμότητας για δράση (Law of readiness): Η εσωτερική παρώθηση και ετοιμότητα του ατόμου για δράση εξαρτάται από το κατά πόσο είναι ελκυστικά τα ερεθίσματα με τα οποία αντιπαρατίθεται.
- Νόμος της αφομοίωσης (Law of assimilation): Το άτομο όταν αντιμετωπίζει μια προβληματική κατάσταση, για να αφομοιώσει τα στοιχεία της, χρησιμοποιεί την εμπειρία του, δηλαδή αντιδράσεις από προηγούμενες ανάλογες καταστάσεις.

Στις μέρες μας, όπως υποστηρίζουν οι Τσιμπόγλου και Παπαθεοδώρου (2000), η θεωρία της επεξεργασίας των πληροφοριών (information processing theory), η οποία αποτελεί μεταφορά της θεώρησης της επιστήμης υπολογιστών, φαίνεται να αποτελεί την επικρατέστερη αντίληψη αναφορικά με την πραγμάτωση της μαθησιακής διδασκαλίας. Σύμφωνα με τη θεωρία της επεξεργασίας των πληροφοριών, «ο ανθρώπινος εγκέφαλος λειτουργεί σαν ένα πολύπλοκο σύστημα ηλεκτρονικού υπολογιστή, στον οποίο εισάγονται στοιχεία πληροφοριών, γίνεται η επεξεργασία τους και από την επεξεργασία αυτή προκύπτουν οι ανάλογες ενέργειες, οι οποίες δείχνουν πως η μάθηση πραγματοποιήθηκε» (Τσιμπόγλου και Παπαθεοδώρου 2000, σ.5). Σύμφωνα με την παραπάνω θεώρηση, ο ανθρώπινος εγκέφαλος, δέχεται πληροφορίες, τις επεξεργάζεται, και εξάγει από την επεξεργασία ανάλογα συμπεράσματα με στόχο την λήψη αποφάσεων με τον ακόλουθο τρόπο: Η εισροή των ερεθισμάτων που δέχεται ο εγκέφαλος του ανθρώπου, περνά από την πρώτη αποθήκη πληροφοριών, η οποία αποκαλείται *αισθητηριακή μνήμη*. Στη μνήμη αυτή, τα ερεθίσματα διατηρούνται για πολύ μικρό χρονικό διάστημα (ελάχιστα δευτερόλεπτα), μέχρις ότου προωθηθούν στην επόμενη αποθήκη, την *βραχύχρονη μνήμη*, για περαιτέρω επεξεργασία. Καθώς η *βραχύχρονη μνήμη* έχει πολύ μικρή χωρητικότητα, υπολογίζεται ότι σε μια στιγμή μπορεί να αποθηκεύσει ελάχιστα

στοιχεία, τα οποία συγκρατεί από 10 μέχρι 20 δευτερόλεπτα. Τέλος, οι πληροφορίες περνούν στην *μακρόχρονη μνήμη* στην οποία μένουν για μεγάλο χρονικό διάστημα ή και για πάντα. Κατά την μετάβαση, από την *αισθητηριακή μνήμη*, στην *βραχύχρονη μνήμη*, μεγάλο μέρος των ερεθισμάτων χάνεται. Το ίδιο συμβαίνει και κατά την μετάβαση προς την *μακρόχρονη μνήμη*, από την οποία μπορούμε να ανακαλέσουμε με ευκολία ή δυσκολία και με μικρή ή μεγάλη ακρίβεια στην συνείδηση, τα εναπομείναντα ερεθίσματα. Καθ' όλη αυτή την διάρκεια της εισροής, αποτύπωσης ή απώλειας, και επεξεργασίας των ερεθισμάτων, υποστηρίζεται ότι η μάθηση συντελείται όταν οι πληροφορίες μεταφέρονται από την *βραχύχρονη* στην *μακρόχρονη* μνήμη, καθώς αυτό το οποίο οικειοποιηθήκαμε, παραμένει και δεν ξεχνιέται. Τα εκπαιδευτικά υποδείγματα, τα οποία εφαρμόζουν αυτές τις προσεγγίσεις, δίνουν έμφαση στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης.

6.2.1 Η εισαγωγή της κριτικής σκέψης στην εκπαιδευτική διαδικασία

Η Κοσεγιάν (2003) σημειώνει πως «αν την εποχή του διαφωτισμού αίτημα ήταν η “λογική σκέψη”, σήμερα, την εποχή της πληροφορίας και των υπερεπιλογών ,το αίτημα είναι η κριτική σκέψη» (σ.46). Στις μέρες μας η άλλοτε διδασκαλία με βάση τη διάλεξη με μοναδικό σύγγραμμα, έχει υποχωρήσει αισθητά, προκειμένου να δώσει τη θέση της σε μοντέλα διδασκαλίας με μαθητοκεντρικό χαρακτήρα. Στο παρελθόν ο ρόλος της βιβλιοθήκης ήταν σχεδόν ανύπαρκτος καθώς η εκπαιδευτική διαδικασία δεν υπαγόρευε την χρήση πολλαπλών πηγών πληροφόρησης. Το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα ήταν η κατοχή της διδαχθείσας ύλης μέσω της απομνημόνευσης. Αργότερα εφαρμόστηκε η διδασκαλία με βάση τη διάλεξη σε συνδυασμό με την πολλαπλή βιβλιογραφία. Η αντικατάσταση του μοναδικού συγγράμματος με πολλαπλή βιβλιογραφία κατάφερε να εισάγει νέα στοιχεία ποιοτικά διαφορετικά. «Ο διδάσκων δεν παρέχει απλά γνώση αλλά εισάγει διαδικασίες πολύπλευρης θεώρησης του αντικειμένου και σύνθεσης μεταξύ διαφορετικών προσεγγίσεων της πραγματικότητας» (Τσιμπόγλου και Παπαθεοδώρου 2000, σ.6). Ο εκπαιδευόμενος οφείλει πλέον να αναζητήσει, να εντοπίσει, να ανακτήσει και να χρησιμοποιήσει δημοσιεύματα της βιβλιογραφίας και στη συνέχεια να μάθει μέσω σύγκρισης απόψεων και προσωπικών επιλογών. Η διαδικασία αυτή προϋποθέτει τη χρήση της Βιβλιοθήκης, προσδίδοντάς της ένα νέο ρόλο στην εκπαιδευτική διαδικασία. Στο σημείο αυτό η απόκτηση στοιχειωδών δεξιοτήτων αναζήτησης και αξιολόγησης της

γνώσης τόσο από το διδασκόμενο, όσο και από τον φοιτητή κρίνεται ζωτικής σημασίας. «Το στοιχείο αυτό αποτελεί ένα πρώιμο στάδιο παροχής πληροφοριακού γραμματισμού από τις Βιβλιοθήκες» (Τσιμπόγλου και Παπαθεοδώρου 2000,σ.7). Στις μέρες μας, η μαθητοκεντρική διδασκαλία, και η διαμαθητική επικοινωνία θέτουν σε πρώτο πλάνο, τον ρόλο του ατόμου στη μάθηση. «Η γνώση πρέπει να αφομοιώνεται και όχι απλά να αποθηκεύεται, πρέπει να συνδέεται ενεργητικά με αντιλήψεις περί αξιών, εννοιών και σπουδαιότητας. Η υπάρχουσα γνώση πρέπει να αξιολογείται με την νέοαποκτώμενη γνώση» (Τσιμπόγλου και Παπαθεοδώρου 2000,σ.7).

Συμπεραίνοντας, οι ενέργειες αυτόνομης μάθησης και η εμπλοκή τους σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων και επίλυσης προβλημάτων, προωθούν την κριτική σκέψη. «Η ανάπτυξη και η καλλιέργεια ανώτερων νοητικών λειτουργιών και διεργασιών, όπως, κριτική σκέψη, η αναλυτική και συνθετική σκέψη, η μεταβιβαστική ικανότητα (ικανότητα μεταφοράς γνώσης), οι δεξιότητες κριτικής αναζήτησης μέσα από μια πληθώρα πηγών, η κριτική αξιοποίηση των πληροφοριών, η διαμόρφωση άποψης, η λήψη αποφάσεων και η επίλυση προβλημάτων» (Βιδάκη 2005, σ.115), καλλιεργούν και καλλιεργούνται μέσα από δεξιότητες πληροφοριακού γραμματισμού. Η υιοθέτηση της μαθητοκεντρικής διδασκαλίας από την όλη εκπαιδευτική διαδικασία που συντελείται σήμερα στην Ανώτατη Εκπαίδευση, μοιραία οδηγεί στην αναγκαιότητα κατοχής δεξιοτήτων Π/Γ όχι μόνο από τους φοιτητές, αλλά από το ευρύτερο περιβάλλον της ακαδημαϊκής κοινότητας, τους ερευνητές, τους βιβλιοθηκονόμους, τους διδάσκοντες και τους εκπαιδευόμενους. Η πραγματικότητα αυτή, λειτουργεί ως καταλύτης για την αποστολή της Βιβλιοθήκης καθιστώντας τον ρόλο της, κεντρικό, στη μαθησιακή διαδικασία. Για τον λόγο αυτό, πολλές Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες ανταποκρινόμενες στο κάλεσμα της Κοινωνίας της Πληροφορίας, αναβαθμίζουν τις υπηρεσίες τους, ενσωματώνουν προγράμματα Π/Γ και μεταλλάσσονται σε πολλές περιπτώσεις και σε Κέντρα Πληροφόρησης. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί και η Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

6.4 Πρότυπα Πληροφοριακού Γραμματισμού για τους Ακαδημαϊκούς Βιβλιοθηκονόμους.

Καθώς όμως, η πρακτική της βιβλιοθηκονομίας καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό, από τα πρότυπα που υιοθετεί και εφαρμόζει, ακολούθως θα αναφερθούμε σε εκείνα τα πρότυπα τα οποία παρέχουν ένα πλαίσιο για αξιολόγηση του ατόμου που έχει δεξιότητες πληροφοριακού γραμματισμού, καθώς και στα πρότυπα που υιοθετούνται κατά τον σχεδιασμό προγραμμάτων Π/Γ. Όσον αφορά στα πρότυπα Π/Γ για Ακαδημαϊκούς Βιβλιοθηκονόμους, τα πλέον ολοκληρωμένα και αποδεκτά είναι τα ακόλουθα:

- ❖ Πρότυπα Δεξιοτήτων Πληροφοριακού Γραμματισμού στην Ανώτατη Εκπαίδευση (Information Literacy Competency Standards for Higher Education), της Ένωσης Κολεγιακών & Ερευνητικών Βιβλιοθηκών (ACRL 2000).
- ❖ Στόχοι για τη διδασκαλία του Πληροφοριακού Γραμματισμού: ένα υπόδειγμα έκθεσης για Ακαδημαϊκούς Βιβλιοθηκονόμους (Objectives for Information Literacy Instruction: A Model Statement for Academic Librarians), της Ένωσης Κολεγιακών & Ερευνητικών Βιβλιοθηκών (ACRL 2001).

Στο σύνολό τους τα *Πρότυπα Δεξιοτήτων Πληροφοριακού Γραμματισμού στην Ανώτατη Εκπαίδευση*, παρέχουν ένα πλαίσιο για αξιολόγηση του ατόμου με πληροφοριακό γραμματισμό. Οι δεξιότητες που παρουσιάζονται, σκιαγραφούν την πορεία με την οποία οι διδάσκοντες, οι βιβλιοθηκονόμοι και άλλοι, επισημαίνουν συγκεκριμένους δείκτες που ταυτίζουν ένα φοιτητή ως πληροφοριακά εγγράμματο. Για να εκπληρώσει τα πρότυπα πλήρως, ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα, πρέπει πρώτα, να αναθεωρήσει την αποστολή και τους εκπαιδευτικούς στόχους του, για να προσδιορίσει το πώς ο Π/Γ θα βελτιώσει τη μάθηση και θα διευρύνει την αποτελεσματικότητα του ιδρύματος. Προς την επίτευξη του ανωτέρου στόχου, κρίνεται απαραίτητη, η διαρκής ενημέρωση και επιμόρφωση, όλων των εμπλεκόμενων ατόμων, διδασκόντων, βιβλιοθηκονόμων και ευρύτερου ακαδημαϊκού προσωπικού. Συνολικά παρουσιάζονται πέντε πρότυπα και είναι τα ακόλουθα:

Πρότυπο Δεξιοτήτων Ένα:

Ο φοιτητής με πληροφοριακό γραμματισμό καθορίζει την έκταση της πληροφόρησης που χρειάζεται.

Πρότυπο Δεξιοτήτων Δύο:

Ο φοιτητής με πληροφοριακό γραμματισμό αξιολογεί πληροφόρηση που χρειάζεται, αποτελεσματικά και ικανοποιητικά.

Πρότυπο Δεξιοτήτων Τρία:

Ο φοιτητής με πληροφοριακό γραμματισμό αποτιμά τη πληροφόρηση και τις πηγές της με οξυδέρκεια και ενσωματώνει την επιλεγμένη πληροφόρηση στη δική του / της γνωστική βάση και σύστημα αξιών.

Πρότυπο Δεξιοτήτων Τέσσερα:

Ο φοιτητής με πληροφοριακό γραμματισμό, ατομικά ή ως μέλος μιας ομάδας, χρησιμοποιεί την πληροφόρηση αποτελεσματικά για να πραγματοποιήσει ένα συγκεκριμένο σκοπό.

Πρότυπο Δεξιοτήτων Πέντε:

Ο φοιτητής με πληροφοριακό γραμματισμό καταλαβαίνει πολλά από τα οικονομικά, νομικά και κοινωνικά θέματα που περιβάλλουν τη χρήση της πληροφορίας, έχει πρόσβαση και χρησιμοποιεί την πληροφορία ηθικά και νόμιμα. (ACRL, 2000, pp.8-14).

Επίσης στα παραπάνω πρότυπα εκφράζονται συνολικά **είκοσι δυο δείκτες αποδοτικότητας**, καθώς και μια σειρά αποτελεσμάτων για την αξιολόγηση της προόδου των φοιτητών προς τον Π/Γ. Αυτά τα αποτελέσματα εξυπηρετούν ως οδηγίες για τους βιβλιοθηκονόμους. Οι διδάσκοντες, οι βιβλιοθηκονόμοι και άλλοι θα βρουν ότι η συζήτηση μεθόδων αξιολόγησης, σε συνεργασία, είναι μια πολύ παραγωγική άσκηση στο σχεδιασμό ενός συστηματικού, περιεκτικού προγράμματος πληροφοριακής παιδείας. *Οι Στόχοι για τη διδασκαλία πληροφοριακού γραμματισμού: ένα υπόδειγμα έκθεσης για ακαδημαϊκούς βιβλιοθηκονόμους* μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως οδηγός για τις προσπάθειες των βιβλιοθηκονόμων που προωθούν τα Πρότυπα Δεξιοτήτων στα ιδρύματά τους. Παρέχουν προτάσεις για να γεννηθούν ιδέες σχετικά με διδακτικές έννοιες και επιδεξιότητες γύρω από τη διδασκαλία του Π/Γ (ACRL, 2001).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7.1 Χαρακτηριστικά ενός προγράμματος πληροφοριακού γραμματισμού.

Η Ένωση Κολεγιακών και Ερευνητικών Βιβλιοθηκών, έχει εκδώσει έναν οδηγό που συγκεντρώνει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που θα πρέπει να εμπεριέχονται σε ένα πρόγραμμα Π/Γ με τίτλο: *Characteristics of Programs of Information Literacy that Illustrate Best Practices: A Guideline*. Αυτά τα χαρακτηριστικά παρουσιάζουν ένα σύνολο ιδεών που μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατά την καθιέρωση, την ανάπτυξη, την προώθηση, τον εμπλουτισμό, ή την αξιολόγηση ενός προγράμματος Π/Γ. Η οργάνωση και ταξινόμηση των χαρακτηριστικών που παρουσιάζεται μέσα στον οδηγό και που ακολουθούν στη συνέχεια, γίνεται για λόγους ευκολίας στη χρήση τους και είναι δυνατόν να εφαρμοστούν με κάποιες παραμετροποιήσεις σε κάθε βιβλιοθηκονομική εφαρμογή.

- Πρώτο χαρακτηριστικό: Δήλωση αποστολής ενός προγράμματος Π/Γ.

Περιλαμβάνει τον ορισμό του Π/Γ, είναι σύμφωνη με τα Πρότυπα Δεξιοτήτων Π/Γ στην Ανωτάτη Εκπαίδευση, αντανακλά τη δήλωση αποστολής του ίδιου του Ιδρύματος, παρουσιάζεται εμφανώς και με σαφήνεια στα επίσημα έγγραφα του και αναθεωρείται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

- Δεύτερο χαρακτηριστικό: Σκοποί και στόχοι ενός προγράμματος Π/Γ.

Καθιερώνει τα μετρίσιμα αποτελέσματα για την αξιολόγηση, υιοθετεί την κατάλληλη εκπαιδευτική πρακτική που θα χρησιμοποιηθεί, διατυπώνει την ενσωμάτωση του Π/Γ στο πρόγραμμα σπουδών.

- Τρίτο χαρακτηριστικό: Σχεδιασμός του προγράμματος.

Είναι στενά συνδεδεμένο με το κομμάτι του προϋπολογισμού του Ιδρύματος και της βιβλιοθήκης που σχετίζεται με θέματα τεχνολογικού εξοπλισμού και αναβάθμισης αυτού. Λαμβάνει υπόψη τρέχουσες και μελλοντικές ευκαιρίες και προκλήσεις. Εγκαθιδρύει επίσημους και ανεπίσημους δεσμούς επικοινωνίας ανάμεσα σε όλη την Ακαδημαϊκή κοινότητα.

- Τέταρτο χαρακτηριστικό: Διοικητική και θεσμική υποστήριξη.

Προσδιορίζει και αναδεικνύει την επίσημη ηγεσία που θα είναι υπεύθυνη για θέματα Π/Γ. Προσφέρει ανάλογη και συνεχιζόμενη οικονομική στήριξη που σχετίζεται με τις

εγκαταστάσεις διδασκαλίας, το εκπαιδευτικό υλικό, και τις ευκαιρίες επαγγελματικής εξέλιξης των άμεσα σχετιζόμενων με θέματα Π/Γ. Αναγνωρίζει και προωθεί την συνεργασία διδασκόντων και βιβλιοθηκονόμων καθώς και των ευρύτερων τμημάτων του Ιδρύματος.

- Πέμπτο χαρακτηριστικό. Διασύνδεση με το πρόγραμμα σπουδών.

Προσδιορίζεται το εύρος και η πολυπλοκότητα των απαιτούμενων δεξιοτήτων. Ενθαρρύνεται η μαθητοκενρική μέθοδος διδασκαλίας. Ενσωματώνεται η λογική αλληλουχία της απόκτησης δεξιοτήτων του εκπαιδευόμενου καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών του.

- Έκτο χαρακτηριστικό: Συνεργασία ανάμεσα σε όλο το προσωπικό της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Εστιάζει στην αναβάθμιση δεξιοτήτων δια βίου μάθησης των εκπαιδευόμενων. Δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την επίτευξη του Π/Γ μέσα από το περιεχόμενο της διδασκαλίας καθώς και μέσα από άλλες εκπαιδευτικές εμπειρίες.

- Έβδομο χαρακτηριστικό: Παιδαγωγική.

Υποστηρίζει διαφορετικές μεθόδους διδασκαλίας, ενσωματώνοντας ποικιλία πληροφοριακών πηγών και μέσων, καθώς και διασύνδεση της νέα πληροφορία στην ήδη προϋπάρχουσα γνώση των φοιτητών. Σε γενικά πλαίσια ενθαρρύνει δεξιότητες κριτικής σκέψης.

- Έβδομο χαρακτηριστικό. Προσωπικό.

Περιλαμβάνει επιστημονικό διδακτικό προσωπικό, βιβλιοθηκονόμους, υπαλλήλους από τη διοίκηση του Ιδρύματος, συντονιστές προγραμμάτων, σχεδιαστές γραφικών και άλλους. Υποστηρίζει και προωθεί, μέσα από την καθολική συνεργασία, ευνοϊκό κλίμα γύρω από τον Π/Γ. Συμμετέχει σε προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης. Λαμβάνει τακτική αξιολόγηση γύρω από την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών του στο πρόγραμμα .

- Ένατο χαρακτηριστικό. Εξωτερικές δραστηριότητες.

Ένα πρόγραμμα Π/Γ περιλαμβάνει ποικιλία δραστηριοτήτων που δεν αποτελούν αποκλειστική υπευθυνότητα των βιβλιοθηκονόμων αλλά όλης της Ακαδημαϊκής κοινότητας. Στις δραστηριότητες αυτές συμπεριλαμβάνεται η κοινοποίηση ηχηρού μηνύματος του ορισμού και της περιγραφής του προγράμματος και της αξίας του, στην ομάδα πληθυσμού που στοχεύει. μέσα από μία ποικιλία επίσημων και ανεπίσημων καναλιών. Επίσης η προαγωγή του Π/Γ μέσα από τον διαμοιρασμό μεθόδων και καλών πρακτικών με ομότιμα Ιδρύματα.

➤ Δέκατο χαρακτηριστικό. Αποτίμηση και αξιολόγηση.

Αφορά α) στην αξιολόγηση του προγράμματος, και β) στα αποτελέσματα των εκπαιδευομένων (ACRL 2003).

Τα προαναφερθέντα χαρακτηριστικά, υπογραμμίζουν τη σημασία της ενσωμάτωσης του Π/Γ σε όλη την ακαδημαϊκή σταδιοδρομία ενός σπουδαστή και συνιστούν τη χρήση πολλαπλών μεθόδων αξιολόγησης για την αποτίμηση των προγραμμάτων Π/Γ. Η Campbell (2004), υποστηρίζει ότι εξαιτίας των ουσιαστικών αλλαγών που παρατηρούνται στην διαθεσιμότητα και παροχή της πληροφορίας, καθώς και της ποικιλομορφίας του περιβάλλοντος στο οποίο οι χρήστες αναζητούν πληροφόρηση, οποιοσδήποτε παρέχει διδασκαλία Π/Γ, θα πρέπει να εφαρμόζει με διακριτό τρόπο αυστηρά κριτήρια αξιολόγησης. Ο σχεδιασμός οποιουδήποτε προγράμματος Π/Γ θα πρέπει να περιλαμβάνει κριτήρια αξιολόγησης που θα αποκαλύπτουν την έκταση του ποσοστού επιτυχίας της εφαρμογής του. Επίσης, η εφαρμογή του προγράμματος, εξαρτάται από πολλούς θεσμικούς και περιστασιακούς παράγοντες, όπως:

- το κοινό στο οποίο στοχεύουν,
- ο σκοπός για τον οποίο διεξάγονται,
- το ύψος του προϋπολογισμού που μπορεί να διατεθεί
- το προσωπικό που θα λάβει μέρος,
- οι εγκαταστάσεις που θα το 'φιλοξενήσουν',
- και η χρονική περίοδος που θα χρειαστεί τόσο για την υλοποίησή του, όσο και για την διεξαγωγή του (Kasowitz-Scheer και Pasqualoni, 2002).

Επιπρόσθετα θα πρέπει να καθοριστεί, αν την υπευθυνότητα της εκπαίδευσης των χρηστών, θα την αναλάβει η Κεντρική Βιβλιοθήκη του πανεπιστημίου ή οι περιφερειακές του κάθε τμήματος χωριστά, ή αν ενταχτεί στο γενικότερο πρόγραμμα σπουδών. Σύμφωνα με την ερευνήτρια Rockman (2004) θεωρείται σημαντική η αποδοχή του Π/Γ ως διδακτικού ζητήματος που αφορά όλη την Ακαδημαϊκή κοινότητα, παρά ως ε θέματος με αποκλειστική ευθύνη της βιβλιοθήκης. Σύμφωνα με την ίδια, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να επιμερίζονται της ευθύνης που τους φέρνει αντιμέτωπους με τις ανάγκες των φοιτητών τους, αναφορικά με την απόκτηση δεξιοτήτων πληροφοριακού γραμματισμού.

7.2 Προγράμματα βιβλιογραφικής εκπαίδευσης και πληροφοριακού γραμματισμού.

Κατά την διεξαγωγή προγραμμάτων Π/Γ παγκοσμίως έχουν απαντηθεί ποικίλοι μέθοδοι και συνδυασμοί προσεγγίσεων. Κάποιες από αυτές τις μεθοδολογίες βρίσκουν τις ρίζες τους στα στάδια του σχεδιασμού προγραμμάτων βιβλιογραφικής εκπαίδευσης στη χρήση βιβλιοθήκης. Ανατρέχοντας σε άρθρο της Μορελέλλη-Κακούρη που δημοσιεύτηκε το 1997, με τίτλο: “Νέο μοντέλο για την εκπαίδευση χρηστών στις ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες”, διαπιστώνει κανείς, ότι ζητούμενο της εποχής γύρω από την εκπαίδευση των χρηστών, αποτέλεσε η ορθή και καθολική χρήση όλων των προσφερόμενων υπηρεσιών και πηγών της βιβλιοθήκης. Ο σχεδιασμός των προγραμμάτων βιβλιογραφικής εκπαίδευσης, περιελάμβανε στάδια όπως: καθορισμός γενικού υπευθύνου και συντονιστή, κατάρτιση προϋπολογισμού, συνεχής επιμόρφωση και ενημέρωση του κοινού, συνεργασία ανάμεσα σε βιβλιοθηκονόμο και εκπαιδευτικό προσωπικό, εξασφάλιση του απαραίτητου εξοπλισμού, διαμόρφωση ρεαλιστικών και εφικτών σκοπών και στόχων, ανάπτυξη και εφαρμογή συστημάτων αξιολόγησης του προγράμματος. Η παράδοση και αφομοίωση των προγραμμάτων βιβλιογραφικής εκπαίδευσης πραγματοποιούνταν με τους ακόλουθους τρόπους:

Διαλέξεις (ωριαίες συνήθως) από βιβλιοθηκονόμους για την επίδειξη υλικού και των μεθόδων πρόσβασης σε αυτό, εισαγωγή ειδικού μαθήματος στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, εκπαίδευση με τη χρήση βιβλιογραφίας και πηγών ενός συγκεκριμένου μαθήματος και τέλος πρόμη για την εποχή εκείνη χρήση web based περιβάλλοντος για την παρουσίαση των διαθέσιμων πηγών της βιβλιοθήκης. (Μορελέλλη-Κακούρη, 1997). Σύμφωνα με τους Hutchins κ.α (2002), για περισσότερο από τρεις δεκαετίες, τα εκπαιδευτικά Ιδρύματα στην Αμερική εφάρμοζαν με μεγάλη επιτυχία προγράμματα Βιβλιογραφικής Εκπαίδευσης. Στο ερώτημα εάν η εισαγωγή του Π/Γ και τα προγράμματα αυτού, επιφέρουν ουσιαστικές καινοτομίες, εστιάζει στο γεγονός ότι: ενώ η «Βιβλιογραφική Εκπαίδευση αποτέλεσε το σταυροδρόμι ανάμεσα στις αίθουσες διδασκαλίας και την βιβλιοθήκη», καθώς οι ερευνητικές μέθοδοι και το υλικό που συγκέντρωνε και οργάνωνε ανταποκρινόταν σε συγκεκριμένες και ταγμένες στις μεθόδους διδασκαλίας ανάγκες, ο «Π/Γ εμπλέκεται

με ερευνητικές δεξιότητες ενός ευρύτερου πλαισίου, διατύπωσης ερωτήματος και εντοπισμού πληροφορήσης, με στόχο την παραγωγή νέου νοήματος, και νέας γνώσης», ενεργοποιώντας μια νέα σπουδαία αλλαγή. Την ριζική «μετατροπή ενός βασισμένου στη βιβλιοθήκη προγράμματος (library-based program) σε ένα δια ακαδημαϊκό εγχείρημα (cross-campus enterprise) που εκτείνεται πέρα από τα στεγανά της βιβλιοθήκης και περιλαμβάνει την ευρύτερη ευθύνη της εκπαιδευτικής κοινότητας» (Hutchins κ.α 2002, σσ.14-15). Επιπρόσθετα η εισαγωγή του Π/Γ, υποστηρίζει την συνεργατική μάθηση, εμφυτεύοντας ερευνητικές δεξιότητες σε εξατομικευμένα μαθήματα καθώς και στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, ενσωματώνοντας δεξιότητες ανάπτυξης σε όλη την εκπαιδευτική διαδικασία, με στόχο την δημιουργία πληροφοριακά εγγράμματων και κριτικά σκεπτόμενων φοιτητών, που θα αποτελέσουν τους μελλοντικούς κοινωνούς της δια βίου εκπαίδευσης. Hutchins κ.α (2002).

Ο πληροφοριακός γραμματισμός, που προωθείται με ποίκιλλα προγράμματα μέσα και έξω από τον χώρο της βιβλιοθήκης, ενισχύει την αποτελεσματικότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης και συνεισφέρει στη μάθηση, καθώς οδηγεί στην κατάκτηση του να μαθαίνει κάποιος πως να μαθαίνει. Η απόκτηση δεξιοτήτων μέσα από την κατοχή του, πολλαπλασιάζει τις ευκαιρίες της αυτοκατευθυνόμενης μάθησης, από την πλευρά των φοιτητών, καθώς εμπλέκονται στη χρήση μιας μεγάλης ποικιλίας πληροφοριακών πηγών την οποία χρησιμοποιούν για να επεκτείνουν τη γνώση τους και να βελτιώσουν την κριτικής τους σκέψη. Σύμφωνα με τις Γαϊτάνου και Ρουγγέρι (2007), ορισμένες σχετικές προς τον πληροφοριακό γραμματισμό, εργασίες, είναι οι ακόλουθες:

- Πληροφοριακή ευφράδεια (Information fluency): κατοχή πληροφοριακών δεξιοτήτων.
- Επιμόρφωση χρηστών (User training): εκπαίδευση του τρόπου πρόσβασης στην πληροφορία.
- Εκπαίδευση χρηστών (User education): συμβολή στο εκπαιδευτικό υπόβαθρο των χρηστών.
- Βιβλιοθηκονομική διδασκαλία (Library instruction): εστίαση στις βιβλιοθηκονομικές ικανότητες, ολοκλήρωση των μαθησιακών τρόπων συμπεριφοράς.

- Βιβλιογραφική διδασκαλία (Bibliographic instruction): αναζήτηση και ανάκτηση της πληροφορίας.
- Πληροφοριακές δυνατότητες (Information competencies): εστίαση στις πληροφοριακές δυνατότητες.
- Ανάπτυξη πληροφοριακών δυνατοτήτων (Development of Information skills): διαδικασίες διευκόλυνσης πληροφοριακών ικανοτήτων.
- Άλλες εργασίες. (Γαϊτάνου και Ρουγγέρη, 2007, σ.4).

7.2.1 Εκπαίδευση χρηστών, με την ενσωμάτωση μαθημάτων Π/Γ στο πρόγραμμα σπουδών.

Πρόκειται για σειρές μαθημάτων που πραγματοποιούνται καθ'όλη τη διάρκεια του εξαμήνου σε αίθουσες διδασκαλίας και αμφιθέατρα από τον ίδιο τον διδάσκοντα, γεγονός όμως που προϋποθέτει την επάρκεια των γνώσεών του, τόσο στον σχεδιασμό του προγράμματος, όσο και στην επιτυχή ολοκλήρωση του. Για το σχεδιασμό των μαθημάτων απαιτείται η συνεργασία με έμπειρους βιβλιοθηκονόμους «...ο βιβλιοθηκονόμος θα πρέπει να συνεργάζεται με τον καθηγητή και να μαθαίνει σχετικά με τους στόχους και το περιεχόμενο του μαθήματος, ώστε να προσπαθεί να βρει τρόπους με τους οποίους μπορεί να βοηθήσει στην διαδικασία της μάθησης» (Νικητάκης κ.α, 2004, σ.1). Ο εποπτεύων καθηγητής μπορεί να καθορίσει την παρακολούθησή, ως προαπαιτούμενη ή υποχρεωτική, να προσδώσει διδακτικές μονάδες που θα λειτουργήσουν αθροιστικά στην τελική βαθμολογία του φοιτητή, ή όχι. Σε γενικές γραμμές, θεωρείται καλό, ο καθηγητής κατά την ανάπτυξη δεξιοτήτων Π/Γ στους μαθητές του, να φροντίζει να άπτονται της συγκεκριμένης θεματολογίας που διδάσκει. Να δημιουργήσει παρουσίαση, συναφών με το μάθημα, πληροφοριακών πηγών, στρατηγικές αναζήτησης και κριτήρια αξιολόγησης και στη συνέχεια, εγείροντας ερωτήματα η αναθέτοντας εργασίες, να αξιολογήσει την αποκτηθείσα γνώση των σπουδαστών του.

Οι Kasowitz-Scheer και Pasqualoni (2002) μέσα από το άρθρο τους: Information Literacy Instruction in Higher Education, (Διδασκαλία του πληροφοριακού γραμματισμού στην Ανώτατη εκπαίδευση) σημειώνουν, ότι καθώς τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ποικίλλουν ευρέως στην αποστολή και το προφίλ των σπουδαστών τους, τα προγράμματα Π/Γ πρέπει να έχουν ως σκοπό να ικανοποιήσουν τις συγκεκριμένες ανάγκες παρά ένα ορισμένο σύνολο κριτηρίων.

7.2.2 Εκπαίδευση χρηστών υπό την μορφή σεμιναρίου που διεξάγεται από την Βιβλιοθήκη στον φυσικό της χώρο.

Η βιβλιοθήκη μέσα από έναν νέο ρόλο, αυτού της ‘βιβλιοθήκης-εκπαιδευτή’ οργανώνει, συντονίζει και παραδίδει προγράμματα Π/Γ στους χρήστες της ευρύτερης ακαδημαϊκής κοινότητας, παρουσιάζοντας το υλικό και τις υπηρεσίες που διαθέτει και παρέχοντας μεθοδολογίες εντοπισμού, ανάκτησης και αξιολόγησης των πληροφοριών που προκύπτουν από αυτές. Τα σεμινάρια είναι συνήθως ολιγόωρα, διεξάγονται από βιβλιοθηκονόμους και την επιμέλειά τους την έχει η ίδια η Βιβλιοθήκη. Η προσέλευση των φοιτητών γίνεται σε συγκεκριμένες ώρες και ημέρες υπό την μορφή ομάδων, πράγμα που απαιτεί συντονισμό και οργάνωση επιβαρύνοντας το πρόγραμμα της. Επίσης σχετική προετοιμασία και διαμόρφωση ειδικού χώρου με τεχνολογικό εξοπλισμό, κρίνεται απαραίτητη. Χρήσιμη είναι η σύνταξη και έκδοση εκπαιδευτικών οδηγιών που αφορούν στη χρήση του online καταλόγου (OPAC), στην αναζήτηση υλικού στις βάσεις δεδομένων, καθώς και σε όλες τις βάσεις δεδομένων με τις οποίες το Πανεπιστήμιο ή η Βιβλιοθήκη παρέχει σύνδεση, καθώς επίσης και στην αναζήτηση πληροφοριών στο Internet και των γενικότερων ηλεκτρονικών υπηρεσιών. Οι εκπαιδευτικοί οδηγοί που έχουν έντυπη μορφή, τοποθετούνται προς χρήση, σε εμφανές σημείο μέσα στη βιβλιοθήκη. Ανάμεσα στα μειονεκτήματά τους είναι εκτός από το κόστος παραγωγής, η αδυναμία στην ενημέρωσή τους. Τέλος, το σπουδαιότερο μειονέκτημα που παρουσιάζουν προκύπτει από το γεγονός ότι η συμβολή τους χαρακτηρίζεται ως επικουρική στην εκμάθηση των πληροφοριακών συστημάτων της βιβλιοθήκης, αφού παρέχουν βασικές οδηγίες χρήσης τους, αλλά «δεν προσφέρουν δεξιότητες και τεχνικές ανάπτυξης της κρίσης του φοιτητή που θα τον οδηγήσουν στην απόκτηση γνώσης μέσω της ανεξάρτητης μάθησης» (Νικητάκης και Βραχλιώτη 2006, σ.4).

7.2.3 Εκπαίδευση χρηστών μέσω της ιστοσελίδας της Βιβλιοθήκης.

Ιδεατά, οι βιβλιοθηκονόμοι συντάσσουν και σχεδιάζουν ειδικές ιστοσελίδες για την πληροφοριακή εκπαίδευση των χρηστών, οι οποίες αποτελούν μέρος του website της βιβλιοθήκης, και παρέχουν εμπειριστατώμενα και ουσιαστικά μαθήματα Π/Γ σε ηλεκτρονική μορφή. Οι Stubbings και Brine (2003), σε Virkus και Metsar (2004)

ανέλυσαν τα ηλεκτρονικά προγράμματα Π/Γ της Μεγάλης Βρετανίας και τα ομαδοποίησαν σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: προγράμματα εικονικής περιήγησης (virtual tours), προγράμματα εκπαίδευσης στους on-line καταλόγους (OPAC tutorials) και προγράμματα εκπαίδευσης στις δεξιότητες πληροφόρησης (information skills tutorials). Σύμφωνα με τους Νικητάκη, Βραχλιώτη (2006,σ.7) οι συνηθέστεροι τύποι WebSites tutorials είναι:

1. Η απλή ξενάγηση του χρήστη στο κτήριο της βιβλιοθήκης με σχέδια του κτηρίου και με φωτογραφίες.
2. Μια σχετική σελίδα που εξηγεί τις βασικές πληροφοριακές δεξιότητες που πρέπει να έχει κάποιος χρήστης και παρέχει ένα γλωσσάριο βιβλιοθηκονομικών όρων.
3. Η εκπαίδευση με τη χρήση του OPAC της βιβλιοθήκης και με καθοδήγηση στο πώς να βρίσκει ο χρήστης βιβλία, περιοδικά και άλλο υλικό.

Μια από τις επικρατέστερες και δημοφιλέστερες τάσεις για την ανάπτυξη δεξιοτήτων Π/Γ σε web based περιβάλλον βιβλιοθηκών, αποτελούν τα τελευταία χρόνια, οι online εκπαιδευτικοί οδηγοί (online tutorials).

7.2.4 Εκπαίδευση χρηστών με την μέθοδο χρήσης των online εκπαιδευτικών οδηγών (online tutorials).

Οι on-line εκπαιδευτικοί οδηγοί, λειτουργούν σαν μέσα ενίσχυσης των παραδοσιακών μεθόδων διδασκαλίας, καθώς η εισαγωγή και εξάπλωση των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας έχει εισέλθει σε όλους τους τομείς της εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τους Μάλλιαρη και Νίτσο (2007) «τα online προγράμματα πληροφοριακής εκπαίδευσης των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, στην Αυστραλία και στο Ηνωμένο Βασίλειο, αναδεικνύουν την τάση για τη μεθοδική εκπαίδευση σε θέματα αναζήτησης πληροφοριών, αξιολόγησης και συγγραφής εργασιών, αλλά και σε θέματα πνευματικών δικαιωμάτων» (σ.1). Ο Ross (1998) τονίζει ότι κατά τον σχεδιασμό τους, καλό θα ήταν να συμπεριλαμβάνουν εργαλεία τα οποία θα βοηθήσουν τους χρήστες τους να διαχειριστούν καλύτερα τις πληροφορίες που εμπεριέχονται σε αυτά. Τέτοια εργαλεία αποτελούν :

- Το Γλωσσάρι. Glossary:

Πρόκειται για ένα απαραίτητο αλλά και χρήσιμο εργαλείο όταν κατά την παρουσίαση του προγράμματος παρουσιάζονται μακροσκελή κείμενα. Με τη χρήση υπερκείμενου δεσμού, ενώνεται η λέξη προς επεξήγηση που υπάρχει στο κείμενο με το γλωσσάρι, όπου και δίδεται ο ορισμός, ή η ερμηνεία της, στον χρήστη. Επίσης αποτελεί ιδιαίτερο βοήθημα, για τα άτομα, που η γλώσσα στην οποία παρουσιάζεται το κείμενο, δεν αποτελεί την μητρική τους.

➤ Το ευρετήριο. Index:

Όμοιο προς έναν πίνακα περιεχομένων, το ευρετήριο παρέχει στον εκπαιδευόμενο μια συνοπτική παρουσίαση των σημαντικότερων θεμάτων προς συζήτηση. Η χρήση δυναμικής γλώσσας προγραμματισμού HTML ή JAVA επιτρέπει την αυτόματη ενημέρωση και διεύρυνση του. Η τοποθέτηση ειδικής σήμανσης με την μορφή π.χ. ενός αστεριού, ενημερώνει τους χρήστες για το ποιες θεματικές περιοχές έχουν επισκεφθεί, καθιστώντας πιο εύκολη και αποτελεσματική την πλοήγηση.

➤ Οι σελιδοδείκτες. Bookmarking:

Αυτό το χαρακτηριστικό επιτρέπει τον εντοπισμό της τελευταίας περιοχής του προγράμματος που επισκέφθηκε ο χρήστης πριν από πιθανή αποσύνδεσή του.

➤ Χρήση Αναζήτησης. Searching:

Ιδιαίτερα σημαντική η παροχή δυνατότητας αναζήτησης, εργαλείο που επιτρέπει στον χρήστη να εντοπίσει γρήγορα και αποτελεσματικά τις συγκεκριμένες πληροφορίες που επιθυμεί. Η προσθήκη χρήσης Boolean τελεστών σε αυτό το εργαλείο- βοήθημα, θα δώσει στην έρευνα του χρήστη μεγαλύτερη δυναμική και ευελιξία.

➤ Χρήση σχετικών με την σελίδα συνδέσμων. Related Links Page:

Όταν περιλαμβάνεται λεπτομερής λίστα πηγών, θα πρέπει να δίνονται επιπλέον σύνδεσμοι ανάλογοι με τις θεματικές περιοχές που καλύφθηκαν. Οι σύνδεσμοι θα πρέπει να υπόκεινται σε συχνούς έλεγχους για να επιβεβαιώνεται η ισχύς της ακρίβειάς τους.

➤ Σημειωματάριο. Notebook:

Ένα ηλεκτρονικό σημειωματάριο με τεχνικά χαρακτηριστικά που επιτρέπουν την επεξεργασία αλλά και την εκτύπωση του κειμένου, βοηθάει τους χρήστες που προτιμούν να συνοψίζουν και να δίνουν μια πιο ελεύθερη απόδοση του υλικού που περιλαμβάνεται στο πρόγραμμα. Ένα αναδυόμενο από το μενού, παράθυρο (floating, pop-up window) θα επιτρέψει στον εκπαιδευόμενο να μετακινηθεί ανάμεσα στις διάφορες περιοχές του προγράμματος ενώ παράλληλα θα έχει συνεχή πρόσβαση στο ηλεκτρονικό σημειωματάριο. Μέσα από την δυνατότητα χρήσης του

σημειωματάριου, ο εκπαιδευόμενος θα μπορεί να ολοκληρώσει όλους τους στόχους του μαθήματος, χρησιμοποιώντας τον ίδιο browser.

➤ On-Line βοήθεια . On-Line Help:

Προκειμένου το εργαλείο της on-line βοήθειας να εξυπηρετεί τον χρήστη θα πρέπει να είναι εκτεταμένο και να παρέχει κάλυψη στις περιοχές που εντοπίζονται τα πιο συχνά ερωτήματα και προβλήματα των φοιτητών. Να περιλαμβάνει σύνδεσμο με τις Συχνές Ερωτήσεις, FAQ (Frequently Asked Questions) καθώς και την ηλεκτρονική διεύθυνση του ατόμου που έχει οριστεί ως αρμόδιο για παρόμοια ζητήματα, για την αποστολή διατύπωσης πιθανού ερωτήματος (Ross 1998).

Επίσης, όπως αναφέρεται σε μελέτη της Bianco (2005), υπάρχουν διαφορετικοί παράγοντες που επηρεάζουν την σπουδαστική πορεία των φοιτητών, όπως ο χρόνος, η απόσταση, ο πιθανός δισταγμός στη χρήση βιβλιοθήκης, ο βαθμός ετερογένειας της απόδοσης σε εναλλακτικές εκπαιδευτικές μεθόδους (καθώς κάθε εκπαιδευόμενος αντιδρά διαφορετικά σε μεθόδους διδασκαλίας που ενσωματώνουν οπτικοακουστικά μέσα, κίνηση και ήχο από αυτές που εστιάζουν σε πιο παραδοσιακές προσεγγίσεις). Για το λόγο αυτό, άτομα που σχεδιάζουν προγράμματα πληροφοριακού γραμματισμού, καλό είναι να λαμβάνουν υπόψη τους τις παραπάνω παραμέτρους. Όπως αναφέρεται στους Ζήκα και Παπαλεοντίου (2000) σύμφωνα με την θεωρία για τα στυλ μάθησης, επισημαίνονται σημαντικές διαφορές στον τρόπο που οι άνθρωποι:

- αντιλαμβάνονται (η αίσθηση έναντι της διαίσθησης),
- παίρνουν αποφάσεις (η λογική σκέψη έναντι των συναισθημάτων) και
- ενεργούν ή αντιδρούν κατά την αλληλεπίδρασή τους (η εξωστρέφεια έναντι της εσωστρέφειας).

Σύμφωνα με τους ίδιους:

- Το άτομο με γνωστικό/σχολαστικό στυλ μάθησης: «αφομοιώνει σταδιακά πληροφορίες υπαρκτές, σταθερές, διαδοχικές, και συναρμολογεί τη γνώση με κριτήριο τη σαφήνεια και πρακτικότητά της».
- Ενώ το άτομο με στυλ μάθησης κατανόησης: «εστιάζεται περισσότερο στις ιδέες και αφαιρέσεις, μαθαίνει μέσω μιας διαδικασίας ερωτήσεων, αιτιών και ελέγχου και αξιολογεί τη μάθηση με λογικά κριτήρια».

- Επίσης το άτομο που εκφράζει ατομικότητα: «ψάχνει για αναπαραστάσεις της μάθησης, χρησιμοποιεί ευαισθησίες και συναισθήματα για να προχωρήσει σε νέες ιδέες».
- Τέλος το άτομο με διαπροσωπικό στυλ μάθησης, επικεντρώνεται σε σταθερές, χειροπιαστές πληροφορίες, προτιμά τη μάθηση μαζί με άλλους και συναρμολογεί τη μάθηση με βάση τον εαυτό του σε σχέση με τους άλλους» (Ζήκας και Παπαλεοντίου 2000, σ. 21).

Η ενσωμάτωση διαφορετικών στυλ μάθησης σε online tutorials, πολλαπλασιάζει τις πιθανότητες κατάκτησης της γνώσης από μεγαλύτερο αριθμό σπουδαστών. Κατά την Κορομπίλη (2005) «η αλληλεπίδραση της γνώσης σε ένα online περιβάλλον, αποτελεί το επίκεντρο της ενεργούς μάθησης» (σ.112). Η υποστήριξη μεθόδων όπως, ανταπόκριση σε ερωτήσεις που παρέχουν άμεση ανατροφοδότηση, χρήση υπερκειμένων, δυνατότητα επανεξέτασης μιας έννοιας με διαφορετικά παραδείγματα, συμβάλλουν στη δημιουργία της γνώσης. (Κορομπίλη 2005). Επιπρόσθετοι παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη πριν τον σχεδιασμό ενός online tutorial είναι:

- το κοινό στο οποίο θα απευθύνεται, και αυτό γιατί είναι διαφορετικές οι ανάγκες των προπτυχιακών φοιτητών από αυτές των μεταπτυχιακών και του ερευνητικού, διδακτικού προσωπικού,
- οι θεματικές περιοχές που θα καλύψει, αν θα είναι κοινές για όλα τα τμήματα του πανεπιστημίου ή αν θα προσαρμόζονται στο συγκεκριμένο επιστημονικό αντικείμενο της κάθε σχολής χωριστά
- οι εκπαιδευτικοί στόχοι που θα έχει ολοκληρώσει ο εκπαιδευόμενος μετά την λήξη του, τι θα έχει αποκομίσει από αυτήν την διδασκαλία,
- η γλώσσα που θα χρησιμοποιηθεί η οποία θα πρέπει να είναι περιεκτική, κατανοητή και ακριβής
- ο συνολικός εκτιμώμενος χρόνος διάρκειάς του, έτσι ώστε να μην είναι κουραστικό και επιφορτωτικό και θα ελαχιστοποιεί το ενδεχόμενο εγκατάληψης της προσπάθειας από την πλευρά του φοιτητή,
- ζητήματα σχεδιασμού όπως εύκολη πλοήγηση και φιλικό προς τον χρήστη περιβάλλον

- ζητήματα δημιουργικότητας όπως παρουσίαση του περιεχομένου με χρήση χιουμοριστικών στοιχείων, κ.α. (Prange και Sobol 2008).

7.3 Η περίπτωση του Texas Information Literacy Tutorial (TILT)

Το Πανεπιστημιακό Σύμπλεγμα του Τέξας (University of Texas System), που ιδρύθηκε από το Σύνταγμα της ομώνυμης πολιτείας της Αμερικής το 1876, αποτελείται από ένα σύνολο (15 στον αριθμό) Πανεπιστημίων και εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Πιο συγκεκριμένα περιλαμβάνει εννέα πανεπιστημιακές σχολές και έξι εκπαιδευτικά ιδρύματα (ιατρικής). Η διοίκηση του Συμπλέγματος, εντοπίζεται στην πόλη Austin, και λειτουργεί ως κεντρικός συντονιστής και παροχέας σε θέματα απόσπασης προϋπολογισμού, οικονομικών δαπανών, υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας, δημόσιων και κυβερνητικών σχέσεων, καθώς και ζητήματα παροχής ακαδημαϊκών τίτλων, προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, online εκπαιδευτικών οδηγών, κ.α. (The University of Texas Systems. Nine Universities. Six Health Institutions. Unlimited Possibilities 2007). Ναυαρχίδα του Πανεπιστημιακού Συμπλέγματος του Τέξας (University of Texas System) φαίνεται να αποτελεί το Πανεπιστήμιο του Austin (University of Texas at Austin) το οποίο συγκεντρώνει διεθνή αναγνώριση για το επίπεδο ποιότητας τόσο των αποφοίτων του, όσο και των προπτυχιακών προγραμμάτων του. Στην Wikipedia, αναφέρεται ότι στο Times Higher Education Supplement της εφημερίδας London Times, το Πανεπιστήμιο του Austin κατατάχθηκε για το έτος 2004 στη 15^η σειρά της λίστας των 200 καλύτερων Πανεπιστημίων στον κόσμο. Ανάμεσα στο προσωπικό της ακαδημαϊκής κοινότητας συμπεριλαμβάνονται απονεμηθέντες βραβείων Nobel, Pulitzer και άλλων μορφών διάκρισης. (Wikipedia 2008). Το Πανεπιστήμιο του Austin συμπεριλαμβάνει 17 κτίρια βιβλιοθήκες και οι προσφερόμενες υπηρεσίες τους απαντώνται μέσα από το συλλογικό site βιβλιοθήκες που πανεπιστημίου του Austin. Ανάμεσα στις Υπηρεσίες Βιβλιοθήκης συγκαταλέγεται και η υπηρεσία παροχής ομαδικών συστημάτων

διδασκαλίας (tutorials) καθώς και του online tutorial πληροφοριακού γραμματισμού που ανέπτυξε και εφαρμόζει το πανεπιστήμιο, με την προσωνυμία TILT.

7.3.1. Ιστορία του TILT.

Το 1996, το τμήμα βιβλιογραφικής εκπαίδευσης και Πληροφοριακού Γραμματισμού, καλείται να αναπτύξει ένα ενιαίο πρόγραμμα καθοδήγησης πρωτοετών, σε θέματα προσανατολισμού βιβλιοθήκης υπό την μορφή οδηγού διδασκαλίας που θα προσφέρεται μέσα από web based περιβάλλον. Τον χειμώνα του 1997, το γραφείο της Ψηφιακής Πληροφοριακής Παιδείας, (Digital Information Literacy Office ,DILo) που αποτελεί τμήμα της Συμβουλευτικής Επιτροπής της Βιβλιοθήκης, (Library Advisory Committee), ανέπτυξε μια λίστα των απαιτούμενων δεξιοτήτων που πρέπει να κατέχουν οι φοιτητές μετά το πρώτο έτος σπουδών τους, στο Πανεπιστήμιο του Τέξας, εστιάζοντας σε θέματα κατανόησης, εντοπισμού, ανάπτυξης στρατηγικών έρευνας, αξιολόγησης και παράθεσης αναφορών των πηγών, και τέλος χρήσης της τεχνολογίας. Στη συνέχεια, η προσεκτική εξέταση της προαναφερθείσας λίστας, καθώς και των αποτελεσμάτων έρευνας που κατέδειξε το προφίλ των νεοεισαχθέντων σπουδαστών, σε συνδυασμό με την οικονομική συνδρομή και παροχή του απαραίτητου λογισμικού και υλικού (software και hardware) από το τμήμα Ψηφιακής Βιβλιοθήκης, οδήγησαν στη ολοκλήρωση και παράδοση του TILT, τον Οκτώβριο του 1999. (The University of Texas System Digital Library 1998-2004).

7.3.2. Γενικές και Τεχνικές Πληροφορίες.

Οι τεχνολογίες που χρησιμοποιήθηκαν σε επίπεδο εφαρμογής πλοήγησης χρήστη είναι Javascript και Flash και σε επίπεδο διακομιστή, η γλώσσα προγραμματισμού PHP και η βάση δεδομένων MySQL. Οι ελάχιστες απαιτήσεις για την λειτουργία του, είναι η χρήση της έκδοσης από τον Netscape 3.0 ή ο Internet Explorer 4.0 και μετέπειτα. Εναλλακτικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν ο Mozilla Fire Fox ή ο AOL Explorer. Δύο σημαντικά στοιχεία που ενσωματώνει το πρόγραμμα και αξίζει να τονιστούν είναι ότι η διανομή του συνοδεύεται από άδεια δημόσιας χρήσης (Open Publication Lisence) και ότι χαρακτηρίζεται ως πρόγραμμα Ανοιχτού Λογισμικού, το οποίο σύμφωνα με τον Webblink (2003), αποτελεί λογισμικό που «πραγματεύεται την ελευθερία των χρηστών να το τρέξουν, να το αντιγράψουν, να το διανείμουν, να το μελετήσουν, να το αλλάξουν και να το βελτιώσουν». Οι αρχές του ανοικτού

λογισμικού, δηλαδή η ελευθερία χρήσης του προγράμματος για οποιοδήποτε σκοπό μελέτης και τροποποίησης καθώς και η ελεύθερη αναδιανομή αντιγράφων και τροποποιήσεων είναι εύκολα υλοποιήσιμες και παράλληλα δίνουν ισχυρές και πολύπλευρες δυνατότητες. Ωστόσο, κάθε τροποποίηση της αυθεντικής έκδοσης, υπόκειται σε συγκεκριμένους περιορισμούς, όπως, τήρηση των όρων της αυθεντικής άδειας, αναφορά αυτής σε εμφανές σημείο πάνω στο αντίγραφο έργο, χαρακτηρισμός του αναπαραγόμενου έργου ως τροποποιημένο, προβολή του ονόματος του ατόμου που επιμελήθηκε της τροποποίησης, καθώς και κατάδειξη της τοποθεσίας όπου εντοπίζεται η αυθεντική πηγή από όπου και αντλήθηκε. Όσον αφορά αναπαραγωγή σε έντυπη μορφή, μέρους ή όλου του περιεχομένου, θεωρείται απαραίτητη η δημιουργία βιβλιογραφικής παραπομπής στον αρχικό συγγραφέα του αυθεντικού έργου καθώς τα πνευματικά δικαιώματα κάθε Ανοιχτού Λογισμικού, ανήκουν στον αρχικό δημιουργό. (The University of Texas System Digital Library 1998-2004). Πολλά Πανεπιστήμια, Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και Βιβλιοθήκες ανά τον κόσμο, έχουν αναπτύξει και σχεδιάσει προγράμματα Π/Π, χρησιμοποιώντας μέρη από το TILT.

7.3.3. Δομή του TILT.

Όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω το TILT αποτελεί ένα εκπαιδευτικό online tutorial το οποίο εστιάζει σε θεμελιώδης ερευνητικές δεξιότητες. Αρχικά σχεδιάστηκε για τους προπτυχιακούς φοιτητές των σχολών του Πανεπιστημίου του Τέξας, και σήμερα είναι διαθέσιμο σε φοιτητές, εκπαιδευτικό και επιστημονικό προσωπικό, βιβλιοθηκονόμους και υπαλλήλους της διοίκησης όλης της ακαδημαϊκής κοινότητας αλλά και προς κάθε ενδιαφερόμενο που έχει δυνατότητα πρόσβασης στο Internet. Οι τρεις ενότητες που προσφέρει, παρουσιάζονται μέσα από δυο διαφορετικές εκδόσεις: Την πλήρη έκδοση (FULL TILT) με υψηλή διαδραστικότητα και την σύντομη έκδοση (TILT LITE) χωρίς ιδιαίτερες απαιτήσεις σύνδεσης.

Ο χρήστης εκπαιδεύεται σε θέματα:

- 1) επιλογής των κατάλληλων πηγών,
- 2) έρευνας στις βάσεις δεδομένων της βιβλιοθήκης και του Διαδικτύου,
- 3) αξιολόγησης και δημιουργίας βιβλιογραφίας.

Κάθε ένα από τα τρία αυτά θέματα εκπαίδευσης παρουσιάζεται από την αντίστοιχη προς αυτό ενότητα, και συνοδεύεται από κείμενο, εργαλεία διάδρασης και ένα τεστ αξιολόγησης. Ο χρόνος διεκπεραίωσης κάθε ενότητας (από την στιγμή έναρξης έως και τη λήψη της αξιολόγησης υπό την μορφή ερωτήσεων), υπολογίζεται στα 30 λεπτά.

Διαδικασία εγγραφής χρήστη στο πρόγραμμα.

Το πρόγραμμα μπορεί να γίνει προσβάσιμο από κάθε ενδιαφερόμενο, μέσω του δικτυακού τόπου της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου στο Τέξας. Πιο συγκεκριμένα, επιλέγοντας ο χρήστης από το μενού Υπηρεσίες Βιβλιοθήκης (Library Services), το υπομενού, Εκπαίδευση (Instruction) και στη συνέχεια τον σύνδεσμο Tutorials and Guides, καταλήγει στο TILT.

Κατά την είσοδο στο tutorial, ζητείται για στατιστικούς κυρίους λόγους, η εγγραφή του χρήστη, ανάλογα με το αν έχει ξαναχρησιμοποιήσει το πρόγραμμα, αν το χρησιμοποιεί πρώτη φορά ή αν θέλει να εγγραφεί ως επισκέπτης.

Στην συνέχεια εμφανίζεται μια φόρμα προς συμπλήρωση η οποία συμπεριλαμβάνει επίθετο, όνομα, διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, επίπεδο φοίτησης (προπτυχιακό, μεταπτυχιακό) κλπ. Τέλος, αφού ολοκληρωθούν όλα τα παραπάνω, δίδονται συνοπτικές διευκρινίσεις γύρω από την έκταση του περιεχομένου, τον

ελάχιστο εκτιμώμενο χρόνο που διαρκεί η περιήγηση καθώς και πληροφορίες που αφορούν στην ορθή χρήση των εργαλείων βοήθειας, όπως π.χ. το Γλωσσάρι.

Εισαγωγή/ Introduction.

Στην Εισαγωγή, αποσαφηνίζονται έννοιες όπως, τι είναι ο Π/Γ και σε τι χρησιμεύει η κατοχή δεξιοτήτων του, τι είναι το διαδίκτυο, πως λειτουργεί, ποια η διαφορά του με τον Παγκόσμιο Ιστό και τους browsers, και γιατί δεν αποτελεί πανάκεια στην αναζήτηση της πληροφόρησης. Στην συνέχεια συστήνεται η επιλογή ενός τομέα που πλησιάζει περισσότερο στα ενδιαφέροντα του χρήστη, και αφορά σε τρέχοντα θέματα του διαδικτύου όπως λογοκρισία και ελευθερία λόγου, παγκόσμιες κοινότητες, ηλεκτρονικό εμπόριο, κανονισμοί και νομοθεσία, σύγχρονες τάσεις, ασφάλεια και ιδιωτικότητα. Το tutorial καταγράφει και χρησιμοποιεί την επιλογή του συγκεκριμένου τομέα για την παραγωγή συναφών παραδειγμάτων, έτσι ώστε η διεξαγωγή της διδασκαλίας να αγγίζει τα ενδιαφέροντα του εκπαιδευόμενου.

Θεματική Ενότητα 1. Επιλογή/Module 1. Selection.

The screenshot shows a Mozilla Firefox browser window with the title 'TILT - Selector'. The address bar contains the URL 'http://tilt.lib.utsystem.edu/nf/intro/selector.html'. The page content features a vertical navigation menu on the left with the following items: 'TILT' (in red), 'Intro', 'Module 1' (highlighted in red), 'Module 2', 'Module 3', and 'Follow-up'. A blue callout box points to 'Module 1' and contains the text 'Selecting' and a paragraph: 'This module discusses different information sources, including where to find them and how to choose the best ones for your research.' The browser's taskbar at the bottom shows several open applications, including 'έναρξη', 'Adobe Photoshop', and 'Images'. The system tray on the right shows the language 'EN' and the time '10:06 μμ'.

Η πρώτη θεματική ενότητα διαχειρίζεται ζητήματα, ετερόκλητων πηγών πληροφόρησης, συμπεριλαμβάνοντας τρόπους εντοπισμού και ανάκτησης των

καταλληλότερων προς το αντικείμενο έρευνας του σπουδαστή. Μετά το τέλος της ενότητας με θεματική επικεφαλίδα: Επιλογή, ο εκπαιδευόμενος θα είναι σε θέση:

- να αναγνωρίζει πληθώρα διαφορετικών πηγών,
- να κατανοεί ότι διαφορετικές πληροφοριακές ανάγκες οδηγούν σε διαφορετικές πηγές,
- να εντοπίζει τα χαρακτηριστικά της πληροφορίας που έχει συλλεχθεί από το Διαδίκτυο,
- να αναγνωρίζει τα χαρακτηριστικά πληροφοριακών πηγών της βιβλιοθήκης,
- να ξεχωρίζει ότι οι συλλογές της βιβλιοθήκης μπορούν να απαντηθούν και στα κτίρια της, αλλά μπορούν να ιδωθούν και στο Διαδίκτυο,
- να ανακαλεί τι μπορεί να βρει σε έναν περιοδικό κατάλογο,
- να απαριθμεί λόγους για τους οποίους θα ανέτρεχε σε έναν περιοδικό κατάλογο, και τέλος,
- να αναγνωρίζει τη διαφορά ανάμεσα σε ένα περιοδικό ποικίλης ύλης και σε ένα επιστημονικό περιοδικό.

Αρχικά παρουσιάζονται στον χρήστη, μαζί με εννέα διαφορετικές πηγές πληροφόρησης (περιοδικό ποικίλης ύλης, επιστημονικό περιοδικό, ευρετήριο άρθρων περιοδικών, εφημερίδα, κατάλογος βιβλιοθήκης, βιβλίο, εγκυκλοπαίδεια, Παγκόσμιος Ιστός, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο) και οι λόγοι για τους οποίους θα έπρεπε να επιλέξει να ανατρέξει σε κάθε μια από αυτές, προκειμένου να εντοπίσει την κατάλληλη απαιτούμενη πληροφόρηση για το θέμα του.

http://tlt.lib.utsystem.edu/nf/module1/tlt.htm

The University of Texas Libraries - Ser... Texas Information Literacy Tuto...

Sources of Information

Information can come from virtually anywhere -- personal experiences, books, articles, expert opinions, encyclopedias, the Web -- and the type of information you need will change depending on the question you are trying to answer. Look at the following sources of information. Notice the similarities between them.

Keep in mind the following three questions:

1. Which sources can you find online?
2. Which sources guide you to other information on your topic?
3. Which sources would you use when writing a research paper?

Click on each of the nine sources below to learn more about them.

[Magazines](#)

[Journals](#)

[Periodical Index](#)

[Newspapers](#)

[Library Catalog](#)

[Books](#)

[Encyclopedias](#)

<http://tlt.lib.utsystem.edu>
[World Wide Web](#)

Subject: Class Presentation
Date: Tue, 2 Jun 1998
From: beth@mail.utsystem.edu
To: simp@mail.utsystem.edu
CC: fowler@mail.utsystem.edu

Dr. Simpson-- I will be in class on Wednesday next week. -- Beth

[Email](#)

Με αυτόν τον τρόπο θα είναι σε θέση αρχικά να γνωρίζει ότι υπάρχει μια μεγάλη ποικιλία πηγών από όπου μπορεί να αντλεί πληροφορίες, και στη συνέχεια ότι το είδος της πληροφορίας που χρειάζεται κάθε φορά, τον οδηγεί σε διαφορετικό τύπο πηγής. Για παράδειγμα, αν το θέμα της έρευνας του, επιτάσσει “τρέχουσα πληροφόρηση γύρω από μια δικαστική διαμάχη που έλαβε χώρα εχθές, προσανατολιζόμενη σε ζητήματα ανεπιθύμητων μηνυμάτων σε λογαριασμό ηλεκτρονικού ταχυδρομείου”, θα πρέπει να ανατρέξει σε εφημερίδες καθώς και στο Διαδίκτυο. Παρομοίως αν το θέμα της έρευνάς του επικεντρώνει σε “άρθρα περιοδικών που αναφέρονται σε δίκτυα Η/Υ ως κοινωνικά δίκτυα”, θα πρέπει να κατευθυνθεί σε επιστημονικά περιοδικά και βιβλία καθώς επίσης και σε ηλεκτρονικά επιστημονικά περιοδικά και ηλεκτρονικά βιβλία.

HOME
 help/faqs
 contact us
 sitemap
 glossary
 evaluate us
 EXIT

WHAT DO YOU NEED?

Now that you know the wide range of sources available to you, how do you select the best one for your research?

The best sources will depend on the type of information you are trying to find. The following chart illustrates how the information you need will affect your choice of the best sources for you to use.

If you need:	You might try:
Current information about yesterday's court ruling against email spamming	Newspapers and the Web
Scholarly articles about computer networks as social networks	Journals and books (and e-journals or e-books on the Web)
Popular articles about future implications of people who do not have access to the Internet as children	Magazines (and perhaps e-zines on the Web)

You can develop more robust and convincing arguments by not relying too heavily on one source of information. Choosing a variety of sources can be an excellent way to find support for your thesis as well as provide different points of view on your topic.

Στην συνέχεια τονίζεται το πότε και γιατί χρησιμοποιούμε το υλικό της βιβλιοθήκης έναντι του υλικού που διατίθεται μέσω του Διαδικτύου. Ο εκπαιδευόμενος έρχεται αντιμέτωπος με τα πλεονεκτήματα που απορρέουν από την απόφαση χρήσης υλικού της βιβλιοθήκης καθώς αυτό περνάει από μια διαδικασία ελέγχου, δεν έχει οικονομική επιβάρυνση, είναι οργανωμένο, συνδυάζει τρέχουσα και αναδρομική πληροφόρηση, και υποστηρίζεται από υπηρεσία παροχής βοήθειας σε τυχόν ερωτήματα του χρήστη. Σε αντίθεση με το υλικό της βιβλιοθήκης, το υλικό στο διαδίκτυο, δεν υπόκειται σε διαδικασίες ελέγχου, σε μεγάλο ποσοστό δεν παρέχεται δωρεάν, δεν είναι οργανωμένο, περιεκτικό, ή μόνιμο. Ωστόσο, παρά το γεγονός της διαφοροποίησης που επιχειρείται, σημειώνεται ότι ανάμεσα στην βιβλιοθήκη και το Διαδίκτυο, βρίσκεται η «Βιβλιοθήκη στο Διαδίκτυο». Όμως τα web site βιβλιοθηκών αν και γίνονται προσβάσιμα από το διαδίκτυο, όμοια με τις συμβατικές βιβλιοθήκες ελέγχουν, οργανώνουν και αξιολογούν το υλικό τους, ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Ιδανική πληροφοριακή πηγή της βιβλιοθήκης, προσβάσιμη και μέσω του Διαδικτύου, αποτελεί το ευρετήριο άρθρων περιοδικών, καθώς προσφέρει πληθώρα βιβλιογραφικών αναφορών σε άρθρα περιοδικών, και συχνά παραπέμπει και σε άρθρα πλήρους κειμένου. Υπογραμμίζεται ως σημαντικό σημείο εκκίνησης στην

διαδικασία συγγραφής κάθε επιστημονικής εργασίας, και σημειώνεται ότι στην Ενότητα2/Αναζήτηση, θα διδαχθούν διεξοδικά οι τρόποι επιλογής και έρευνας σε ευρετήρια άρθρων περιοδικών.

Ακολουθεί η παρουσίαση των χαρακτηριστικών που διαφοροποιούν ένα περιοδικό ποικίλης ύλης από ένα επιστημονικό, καθώς το πρώτο, απευθύνεται στο ευρύ κοινό, περιέχει πλήθος διαφημίσεων και φωτογραφιών, τα άρθρα που παραθέτει είναι σύντομα και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεματολογίας, και εκδίδεται συνήθως μια φορά την εβδομάδα ή τον μήνα. Αντιθέτως ένα επιστημονικό περιοδικό συνήθως δηλώνει την ιδιότητά του κάτω από τον τίτλο υπό τον οποίο εκδίδεται (πχ. Επιστημονικό περιοδικό της Αμερικάνικης Ιστορίας, Επιστημονική και Τεχνολογική Επιθεώρηση), τα άρθρα που φιλοξενεί καλύπτουν αναφορές ερευνών, περιπτώσεις σπουδής, εμπεριέχουν βιβλιογραφικά στοιχεία και εξετάζουν σε βάθος το αντικείμενο που πραγματεύονται. Επιπρόσθετα κατηγοριοποιούνται σε φιλολογικά, ερευνητικά, επαγγελματικά και η συχνότητα έκδοσής τους αγγίζει τις τέσσερις φορές ετησίως ή και μια φορά τον μήνα.

Στο προτελευταίο στάδιο της Ενότητας 1, γίνεται λόγος για τα οφέλη που απορρέουν από την διαδικασία έρευνας, καθώς οδηγεί στην διασύνδεση πληροφοριών και ιδεών και στην διεύρυνση της αντικειμενικής θεώρησης του κόσμου. Σημειώνεται ότι κατά την έναρξη διεξαγωγής μιας επιστημονικής εργασίας, η εύρεση ποιοτικής πληροφορίας αποτελεί χρονοβόρα και επίπονη διαδικασία, και για τι λόγο αυτό μπορεί να ζητηθεί η παροχή βοήθειας από βιβλιοθηκονόμους του Πληροφοριακού Τμήματος.

Στο τελευταίο στάδιο της παρούσας ενότητας, ο εκπαιδευόμενος καλείται να υποβάλλει τον εαυτό του σε μια διαδικασία ελέγχου των γνώσεων που έχει αποκομίσει από την έως τώρα συμμετοχή του στο TILT. Η αυτοαξιολόγηση επιτυγχάνεται μέσα από ένα τεστ εννέα ερωτήσεων και τη δυνατότητα επιλογής πολλαπλών απαντήσεων. Κάθε ερώτηση αποτυπώνεται σε ξεχωριστή φόρμα στην οποία ο χρήστης μαρκάρει την επιλεγμένη απάντηση/σεις και εν συνεχεία υποβάλλει την απαντηθείσα φόρμα στο σύστημα. Το σύστημα χρησιμοποιεί μεθόδους άμεσης ανατροφοδότησης και στέλνει απευθείας τα αποτελέσματα στην οθόνη του χρήστη

επεξηγώντας συνοπτικά τους λόγους για τους οποίους η απάντηση κρίνεται ως ορθή ή εσφαλμένη.

Question Four:

**Decide whether each citation is from a popular or scholarly source.
(Choose one answer for each citation.)**

A. Harrison, Kristen and Joanne Cantor. "The Relationship between media consumption and eating disorders." *Journal of Communication*. 47 (Spring 1997) 40-67.

Scholarly source Popular source

B. Jamison, Dirk. "Tao of the dumpster: My Father's love affair with trash." *Utne Reader*, November 1996, 76-79.

Scholarly source Popular source

C. Margulies, Herbert F. "The Moderates in the League of Nations Battle: An Overlooked faction." *The Historian*. 60 (Winter 1998) 273-288.

Scholarly source Popular source

Answers to Question Four:

A: You are right. The title of the source, topic of the article and the length of the article were good hints that this was a scholarly source.

B: You got it right, but were you just guessing? Or did you notice that the title was of popular interest and the article was fairly short?

C: Oh yeah! You weren't even fooled by it not having the word "journal" in the title.

[Go on to question 5](#)

Με την ολοκλήρωση της αξιολόγησης της αποκτηθείσας γνώσης δίνεται ένας συγκεντρωτικός πίνακας συνοδευόμενος με το συνολικό ποσοστό επιτυχίας καθώς και την δυνατότητα αποστολής του μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε καθηγητή του φοιτητή.

Quiz Summary. TILT Module 1 : Selecting

Guest
October 10, 2007, 3:25 pm

Question	# Correct	# Incorrect	Percent
1	2	0	100%
2	1	2	33%
3	0	1	0%
4	3	0	100%
5	2	0	100%
6	0	1	0%
7	1	0	100%
8	6	0	100%
Total	15	4	79%

Buttons: Retake Quiz, TILT, EXIT

Συμπεράσματα για την θεματική Ενότητα 1.Επιλογή.

Η ενότητα αυτή στοχεύει στο να βοηθήσει τον χρήστη να κατανοήσει τα διαφορετικά είδη πηγών πληροφόρησης (έντυπα και ηλεκτρονικά), εφοδιάζοντας τον παράλληλα με εκείνα τα κριτήρια βάση των οποίων θα ανατρέξει κάθε φορά στην πιο κατάλληλη πηγή. Οι δεξιότητες σύνδεσης και συσχέτισης πληροφοριών και ιδεών, η δημιουργία ατομικών διαδρομών στον εντοπισμό τους, η προσθήκη ελέγχου των γνώσεων μέσω ενός συστήματος τεστ που επιτυγχάνει την αξιολόγηση των ατομικών δυνατοτήτων, η βοήθεια στην πλοήγηση με τη χρήση βοηθητικών εκπαιδευτικών εργαλείων όπως ο χάρτης που συνδέει αποτελεσματικά τα περιεχόμενα, και το γλωσσάρι που επεξηγεί όρους βιβλιογραφικής εκπαίδευσης και πληροφορικής, προσδίδουν έναν μαθητοκεντρικό χαρακτήρα και επιτυγχάνουν την ενεργό συμμετοχή σε όλη τη εκπαιδευτική διαδικασία.

Θεματική Ενότητα 2. Αναζήτηση / Module 2. Searching

Με την ολοκλήρωση της συγκεκριμένης ενότητας, ο εκπαιδευόμενος θα είναι σε θέση:

- να εφαρμόζει κατάλληλες στρατηγικές για την διατύπωση όρων αναζήτησης (Search Terms),
- να αναγνωρίζει διαφορετικούς τύπους πληροφοριών που εμπεριέχονται στις βάσεις δεδομένων της βιβλιοθήκης,
- να επιλέγει τις καταλληλότερες από το σύνολο των βάσεων δεδομένων της βιβλιοθήκης,
- να απαριθμεί λίστα μεθόδων αναζήτησης χρησιμοποιώντας λέξεις-κλειδιά και θεματικές επικεφαλίδες,
- να συνδυάζει τους όρους αναζήτησης αποτελεσματικά,
- να περιγράφει την πληροφορία που προέρχεται από μια μηχανή αναζήτησης, και
- να επιλέγει κατάλληλες στρατηγικές έρευνας στο Διαδίκτυο.

Αρχικά, παρουσιάζεται η μέθοδος του καταιγισμού ιδεών, γνωστή και ως brainstorming. Ο φοιτητής, πριν ξεκινήσει την έρευνά, σημειώνει προτάσεις που περικλείουν ιδέες και σκέψεις του, αναφορικά με το θέμα της εργασίας, υπογραμμίζοντας τις κυριότερες λέξεις. Στη συνέχεια καλείται να δημιουργήσει μια λίστα με λέξεις κλειδιά, συνώνυμα, ευρύτερους και στενότερους όρους καθώς και χρήση εναλλακτικής ορθογραφίας, ενικού πληθυντικού, συντομογραφιών και ακρωνύμιων. Με τις παραπάνω μεθόδους θα έχει εκπληρώσει την διαδικασία επιλογής των καταλληλότερων όρων αναζήτησης που αφορούν στο θέμα της έρευνας του.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται βάσεις δεδομένων μιας βιβλιοθήκης, εστιάζοντας στο ευρετήριο άρθρων περιοδικών και πιο συγκεκριμένα στην ηλεκτρονικά του έκδοση. Τα περισσότερα ευρετήρια περιοδικών οργανώνουν τις εγγραφές τους, χρησιμοποιώντας μια λίστα αποδεκτών θεματικών επικεφαλίδων. Επισημαίνεται στον χρήστη, ότι αυτό θα του επιτρέψει να εντοπίσει όλα τα άρθρα περιοδικών που σχετίζονται με το θέμα του, κάτω από έναν όρο αναζήτησης. Για παράδειγμα, αν επιχειρήσει αναζήτηση κάτω από τον όρο Internet, σε βάση δεδομένων που ευρετηριάζει άρθρα περιοδικών και χρησιμοποιεί θησαυρό, θα εμφανιστούν στην οθόνη παράλληλα με τα αποτελέσματα 1712 εγγραφών που εμπεριέχουν τον όρο Internet και οι θεματικές επικεφαλίδες Electronic Superhighway, Information Superhighway.

Internet (1712)

Used for Terms

Electronic Superhighway

Information Superhighway

Με τον τρόπο αυτό θα μπορεί να επαναπροσδιορίσει την έρευνά του χρησιμοποιώντας τις θεματικές αυτές επικεφαλίδες. Καθώς όμως οι βάσεις δεδομένων παρουσιάζουν ανομοιογένεια στη δόμηση και τον τρόπο λειτουργίας τους, πραγματοποιείται μια εισαγωγή σε ιδιαίτερες τεχνικές έρευνας όπως αυτής με χρήση της λογικής των Τελεστών Boolean AND και OR. Ιδανικός τρόπος αναζήτησης θεωρείται αυτός που ενσωματώνει συνδυασμό ποικίλων στρατηγικών έρευνας (αναζήτηση που ενσωματώνει συνώνυμα, λέξεις κλειδιά, θεματικές επικεφαλίδες, τελεστές Bool, κλπ). Στο τέλος της ενότητας, περιγράφονται οι πληροφορίες που είναι διαθέσιμες από μια μηχανή αναζήτησης και η μέθοδοι επιλογής κατάλληλης στρατηγικής για έρευνα στο Διαδίκτυο.

Θεματική Ενότητα3. Αξιολόγηση / Module3. Evaluating.

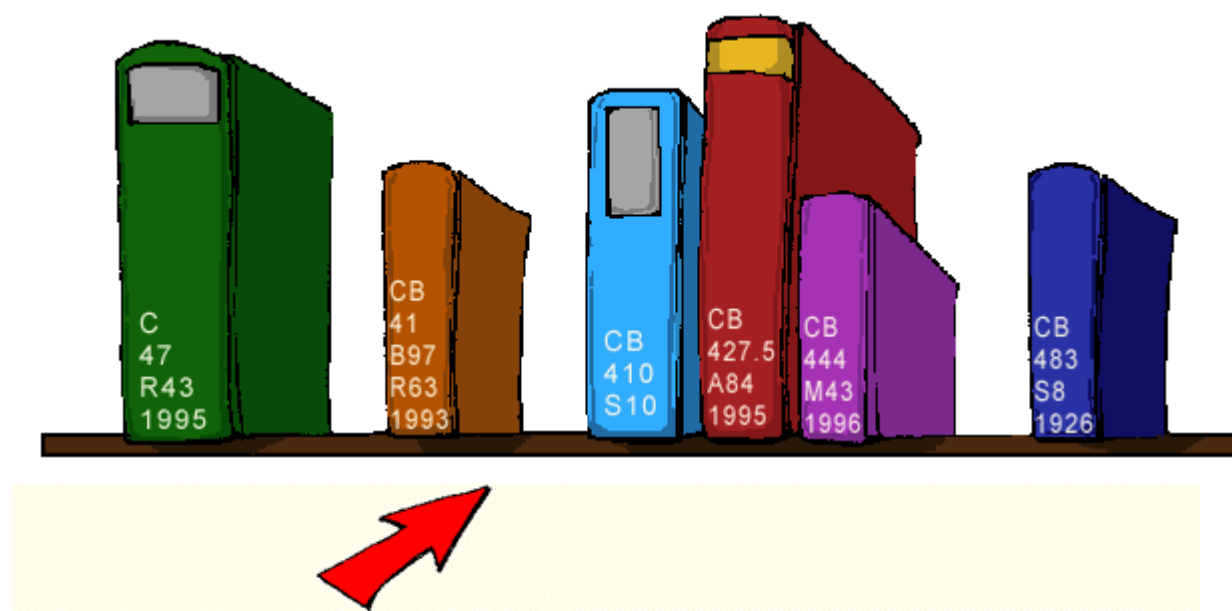
Με την ολοκλήρωση της συγκεκριμένης ενότητας, ο εκπαιδευόμενος θα είναι σε θέση:

- να εντοπίζει τα τεκμήρια μέσα στη συλλογή της βιβλιοθήκης βάση του ταξινομικού τους αριθμού,
- να προσδιορίζει αν η βιβλιοθήκη έχει κάποιο άρθρο χρησιμοποιώντας βιβλιογραφικές παραπομπές,
- να ξεχωρίζει τα διαφορετικά μέρη ενός URL (Uniform Resource Locator) Ενιαίου Εντοπιστή Πόρων,
- να εφαρμόζει κριτήρια αξιολόγησης για τις πηγές
- να ανακαλεί λόγους και τρόπους αποφυγής λογοκλοπής
- να γνωρίζει πότε παραθέτουμε βιβλιογραφικά στοιχεία και παραπέμπουμε σε μια πηγή,
- να διαχωρίζει τα διαφορετικά μέρη μιας βιβλιογραφικής παραπομπής.

Αρχικά παρουσιάζεται ο τρόπος που εντοπίζεται ένα τεκμήριο μέσα στη συλλογή της βιβλιοθήκης με βάση τον ταξινομικό του αριθμό. Μια σύντομη εισαγωγή στη φιλοσοφία του συστήματος ταξινόμησης του Dewey και των θεματικών επικεφαλίδων της βιβλιοθήκης του Κογκρέσου, συνοδευόμενη από παραδείγματα και ασκήσεις διάδρασης, βοηθούν τον εκπαιδευόμενο να κατανοήσει την μεθοδολογία εντοπισμού και ανάκτησης, των αιτούμενων για τη συγγραφή της ακαδημαϊκής του εργασίας, τεκμηρίων.

Παράδειγμα Διάδρασης:

Σε ποιο σημείο του ραφιού θα μπορούσε να εντοπιστεί ο Ταξινομικός αριθμός, CB 48 M35 1997, (μαρκάρετε στο σωστό κενό)

Σωστό! Επιπλέον Πληροφορίες: Στο Ταξινομικό Σύστημα της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου, η ένδειξη 'CB' αποδίδει τις Θεματικές Επικεφαλίδες του 'Πολιτισμού' και της 'Ιστορίας'. Με τον ίδιο τρόπο συνδέεται η εγγραφή ενός άρθρου περιοδικού από την οθόνη του online καταλόγου της βιβλιοθήκης, με την πραγματική του θέση μέσα στη φυσική συλλογή. Στην συνέχεια επεξηγείται ότι, όπως κάθε τεκμήριο της βιβλιοθήκης έχει έναν μοναδικό ταξινομικό αριθμό για την αναγνώριση και ταυτοποίησή του, έτσι και κάθε εικόνα, αρχείο, σελίδα ή πρόγραμμα στο διαδίκτυο, έχει μια μοναδική διεύθυνση που δηλώνει την ακριβή του τοποθεσία στο Internet και είναι το URL (Ενιαίος Εντοπιστής Πόρων). Έπειτα, εξετάζονται τα μέρη από τα οποία αποτελείται μια URL διεύθυνση και κατονομάζονται τα κριτήρια βάση των οποίων μπορεί να γίνει μια πρώτη αξιολόγηση της προέλευση του περιεχομένου που ανοίγει η ηλεκτρονική αυτή τοποθεσία. Ακολουθούν τα βασικότερα κριτήρια

αξιολόγησης ηλεκτρονικών πηγών που αντλούνται από το διαδίκτυο και τονίζεται η σπουδαιότητα της εγκυρότητας που πρέπει να χαρακτηρίζει το υλικό που χρησιμοποιείται σε κάθε επιστημονική έρευνα. Στο τέλος της ενότητας, γίνεται λόγος για τα ζητήματα που αφορούν στα πνευματικά δικαιώματα που έχουν κατοχυρωθεί από τους συγγραφείς των πηγών, καθώς και στο αδίκημα της λογοκλοπής, όταν χρησιμοποιούνται χωρίς να παραθέτονται τα βιβλιογραφικά τους στοιχεία, καθώς και στην χρήση των αποδεκτών προτύπων παράθεσής τους. (MLA style, APA style).

Συμπεράσματα για το TILT.

Σε γενικές γραμμές το TILT αποτελεί ένα online tutorial που ενσωματώνει μεθόδους μαθητοκεντρικής διδασκαλίας και υποστηρίζει την αυτοκατευθυνόμενη μάθηση. Η δυνατότητα επιλογής θεματικών περιοχών που άπτονται των ενδιαφερόντων του χρήστη, σε συνδυασμό με την άμεση ανατροφοδότηση παρεμφερών παραδειγμάτων κατά την διάρκεια της εκπαίδευσης, εξυπηρετεί τους παραπάνω στόχους. Η φιλική διεπαφή με το πρόγραμμα και η απλότητα του περιεχομένου του, το καθιστά ελκυστικό και κατανοητό, μειώνοντας έτσι την πιθανότητα ενδεχόμενης εγκατάλειψης της προσπάθειας, από τη μεριά του εκπαιδευόμενου. Επίσης, η εργασία σε ένα τέτοιο περιβάλλον αλληλεπιδραστικότητας, επιτρέπει σε κάθε χρήστη να μπορεί να περιηγηθεί ανάλογα με τις ανάγκες και τις επιθυμίες του, παρέχοντας του τη δυνατότητα να επεμβαίνει στην εξέλιξη της εφαρμογής καθορίζοντας το τι και πότε θα δει ή θα ακούσει. Με τον τρόπο αυτό, ο εκπαιδευόμενος συνδέει και συσχετίζει πληροφορίες, εξάγει προσωπικά συμπεράσματα, και παράγει νέα γνώση.

Επιπρόσθετα, η ταυτόχρονη εμπλοκή διαφορετικών μέσων για την παρουσίαση του περιεχομένου, διεγείρει διαφορετικές διαδικασίες μνήμης και τρόπους μάθησης, με αποτέλεσμα, την αύξηση του ποσοστού αποτύπωσης της διδακτέας ύλης στην μνήμη του χρήστη. Τέλος η προσθήκη αυτοαξιολόγησης των γνώσεων μέσω ενός συστήματος τεστ, επιτρέπει στον μαθητευόμενο, να ελέγχει τις δυνατότητες του και να καθορίζει ανάλογα με τις επιδόσεις του, τη διαδρομή που θα ακολουθήσει. Αν για παράδειγμα θα προχωρήσει στην επόμενη θεματική ενότητα, η οποία εμβαθύνει σε βαθμό δυσκολίας ή θα επαναλάβει την παρούσα θεματική ενότητα, από την αρχή.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι ανάμεσα στην ομάδα των βιβλιοθηκονόμων, σχεδιαστών γραφικών, προγραμματιστών και φοιτητών που εργάστηκαν γύρω από ζητήματα δομής και περιεχομένου του TILT, ξεχωρίζει η

συμμετοχή του σχεδιαστή σε περιβάλλοντα web, Brent Simpson, της Clara Flower η οποία συνέταξε το περιεχόμενο της πρώτης θεματικής ενότητας, και της Elizabeth Duruis, στο πρόσωπο της οποίας συγκεντρώνεται ο γενικός συντονισμός και η υπευθυνότητα του προγράμματος. Επιπρόσθετα, στο TILT, έχει απονεμηθεί από τη Ένωση Κολεγιακών και Ερευνητικών Βιβλιοθηκών, το ετήσιο “Βραβείο Καινοτομίας στην Διδασκαλία” (Innovation in Instruction award). Η διευθύντρια της Επιτροπής Απονομών Βραβείων της ACRL, Madeline Copp, χαρακτήρισε το TILT ως το «τρέχον πρότυπο διαδραστικών εκπαιδευτικών οδηγιών, που προσφέρονται μέσα από web based περιβάλλοντα».

8. Συμπεράσματα

Στην νέα εποχή της υπέρπληροφόρησης τόσο η οικονομία, όσο και η εκπαίδευση και η μετεκπαίδευση, απαιτούν υψηλούς ρυθμούς προσαρμοστικότητας του ατόμου στις ραγδαία μεταβαλλόμενες συνθήκες, καθώς διαδραματίζουν έναν ρόλο πολύ πιο σημαντικό απ’ ότι στο παρελθόν. Για το λόγο αυτό θεωρείται επιτακτική ανάγκη, τα άτομα μέσα στις κοινωνίες αυτές να επιδιώκουν να αποκτήσουν υψηλά ανεπτυγμένες ικανότητες και να αναπτύξουν με κάθε τρόπο την εφευρετικότητά τους, είτε σε δημιουργικές, είτε σε επιχειρηματικές δραστηριότητες. Συμπερασματικά, καταλήγουμε στην παραδοχή που υποστηρίζει ότι αν η βιομηχανική επανάσταση και ο χαρακτήρας της οικονομίας που διαμορφώθηκε μέσα από αυτή, οδήγησε στη μερική αντικατάσταση των ανειδίκευτων (κατά κανόνα) εργατών από τις μηχανές και αργότερα από τις αυτοματοποιημένες εφαρμογές, «η επανάσταση της πληροφορίας, δημιουργεί αυξημένη ζήτηση για εξειδικευμένους εργαζομένους με πολυσχιδείς ικανότητες και καινοτόμο σκέψη». (Καμαράς 2006, σ.4)

Επιπρόσθετα, αναλογιζόμενοι ότι η πληροφορία μπορεί να έχει μια αξία στην χρήση της, αλλά και μια αξία στην ανταλλαγή της, σε συνδυασμό με την υπέρμετρη αύξηση της ποσότητάς της, συμπεραίνουμε ότι αποτελεί πλέον επιτακτική ανάγκη, καθώς και γενικευμένη επιδίωξη των ανθρώπων, να αποκτήσουν δεξιότητες και ικανότητες που απαντούν στο ερώτημα του πώς να αναδείξουν το φιλτράρισμα της πληροφορίας σε βασική τους προτεραιότητα. Στο πρόσφατο παρελθόν, η λύση στο παραπάνω πρόβλημα ήταν μια άρτια παιδεία. «Σήμερα, εκείνο που συμβαίνει είναι ότι όλο και

περισσότεροι άνθρωποι ζουν σ' έναν κόσμο όπου παντού γύρω τους κυκλοφορούν θραύσματα πληροφορίας δίχως κατεύθυνση, συνοχή και, πάνω από όλα, χωρίς ένταξη στο απαραίτητο εννοιολογικό πλαίσιο που θα επιτρέψει τη δημιουργία γνώσης». (Μελάς 2007,σ.3) Ανάλογα διευκρινίζει ο Μαυρογιώργος (2001) ότι «η πλημμυρίδα της πληροφορίας εξαντλεί την απορροφητική μας ικανότητα, τη συγκέντρωση της προσοχής και τα όρια της διαύγειάς μας και μας συνθλίβει κάτω από το φορτίο μιας 'εγκυκλοπαίδειας του στιγμιαίου' σε μια υπόθεση υπερπληροφόρησης» (σ.518).

Όσον αφορά στο ζήτημα της πολιτικής για τον Π/Γ, παρατηρεί κανείς ότι απαντάται μέσα από δράσεις, πολυάριθμων οργανισμών, διεθνούς και εθνικού χαρακτήρα, ειδικευμένων ομάδων εργασίας, συνεδρίων, δημοσιεύσεων βιβλίων και άρθρων ερευνητών, που εστιάζουν πρωτίστως στην αναγκαιότητα υιοθέτησης και προσαρμογής προτύπων, στην εδραίωση εθνικών σχεδίων, στην ταχύρρυθμη ανάπτυξη ιστοχώρων ,στον σχεδιασμό και τη αποτίμηση συναφών εκπαιδευτικών προγραμμάτων, καθώς και στον διαμοιρασμό παραδειγμάτων καλής πρακτικής. Μέσα από ηχηρές διακηρύξεις, καταδεικνύεται η αναγκαιότητα της ανάδειξης του ρόλου που διαδραματίζει η βιβλιοθήκη στη σύγχρονη εποχή της Πληροφορίας. Η βιβλιοθήκη-οργανισμός, φέρει την υπευθυνότητα της ορθής διαχείρισης και πρόσβασης της γνώσης. Η βιβλιοθήκη-φορέας διασφαλίζει την αποδοχή και εξάπλωση του Π/Γ στην ευρύτερη κοινότητα που εξυπηρετεί, διαμορφώνοντας πληροφοριακά εγγράμματο πληθυσμό. Η βιβλιοθήκη-εκπαιδευτής, σχεδιάζει, συντονίζει και παραδίδει συγκεκριμένα και ολοκληρωμένα προγράμματα Π/Γ σε όλους τους δυνητικούς χρήστες της. Παρά το γεγονός ότι χρειαζόμαστε όσο το δυνατόν περισσότερα μέσα, για να οικειοποιηθούμε την πληροφορία, η βιβλιοθήκη διαθέτει ένα μοναδικό πλεονέκτημα για όλους τους χρήστες της, αυτό της οργάνωσης του περιεχομένου της πληροφορίας και της αξιοπιστίας του προσφερόμενου υλικού της.

Όσον αφορά στον τομέα της Εκπαίδευσης, και πιο συγκεκριμένα στα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης, παρατηρούνται δυο κυρίαρχες τάσεις αναφορικά με τα διάφορα ζητήματα του Π/Γ. Η πρώτη τάση, σχετίζεται με την αποδοχή και εξάπλωση της ευρύτερης έννοιας του Π/Γ σε όλη την Ακαδημαϊκή Κοινότητα και την αναγκαιότητα εμπλοκής των υπευθύνων διοίκησης, του διδακτικού προσωπικού, της βιβλιοθήκης και των βιβλιοθηκονόμων. Η δεύτερη τάση, σχετίζεται με την

αναγκαιότητα σχεδιασμού και ενσωμάτωσης συγκεκριμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Για την επίτευξη του ανώτερου σκοπού, παροτρύνεται η συνεργασία μεταξύ καθηγητών και βιβλιοθηκονόμων, για τον σχεδιασμό και την εισαγωγή, μεμονωμένων μαθημάτων Π/Γ στο πρόγραμμα σπουδών, καθώς και τον σχεδιασμό και την παράδοση ολοκληρωμένων προγραμμάτων Π/Γ υπό οπουδήποτε μορφή. Όσον αφορά την κεντρική διοίκηση, αυτή θα πρέπει να προωθεί και να ενθαρρύνει τις προσπάθειες που αναπτύσσονται ώστε να παρέχονται στους φοιτητές ευκαιρίες ανεξάρτητης μάθησης και οι απαραίτητες δεξιότητες για την κατάκτησή της (ALA, ACRL, 2005).

Τέλος, καθώς η εκπαιδευτική διαδικασία προσανατολίζεται σε μεθόδους μαθητοκεντρικής διδασκαλίας, ενσωματώνοντας Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας, θεωρείται αναγκαίος ο σχεδιασμός και η παράδοση, προγραμμάτων Π/Γ, που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων. Επίσης, η ολοένα αυξανόμενη αποδοχή, της σπουδαιότητας της καλλιέργειας κριτικής και αναλυτικής σκέψης κατά την διεξαγωγή, κάθε τύπου επιστημονικής έρευνας, από το πρώτο έτος σπουδών, μέχρι την αποφοίτηση, αλλά και κατά τη διάρκεια της δια βίου εκπαίδευσης, καταδεικνύει την αναγκαιότητα εμπλουτισμού ανάλογων προγραμμάτων Π/Γ, στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης. Ένα αξιόλογο παράδειγμα προγράμματος Π/Γ, αποτελεί ο online εκπαιδευτικός οδηγός, TILT, του Πανεπιστημίου του Τέξας, ο οποίος εκπληρώνει διπλά το στόχο του, καθώς όπως έχει σημειώσει και ο γενικός διευθυντής των Βιβλιοθηκών του Πανεπιστημίου του Τέξας, Harold Billings, «εισάγει στον ψηφιακό κόσμο, τις εκπαιδευτικές στρατηγικές για την εκμάθηση δεξιοτήτων Π/Γ, σε μια εποχή που ο διαμοιρασμός εργαλείων αποτελεί σημαντική υπευθυνότητα των βιβλιοθηκών» (University of Texas at Austin, 2000).

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ACRL– Association of College & Research Libraries (2005). *What should faculty and administrators know about information literacy programs?* Διαθέσιμο στο:

- <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlissues/acrlinfolit/infolitoverview/infolitforfac/infolitfaculty.htm#know>
- ACRL - Association of College & Research Libraries (2003). *Characteristics of Programs of Information Literacy that Illustrate Best Practices: A Guideline*. Διαθέσιμο στο:
<http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/standards/characteristics.cfm>
- ACRL - Association of College & Research Libraries (2000). *Information Literacy Competency Standards for Higher Education*. Διαθέσιμο στο:
<http://www.acrl.org/ala/mgrps/divs/acrl/acrlstandards/infolit.PDF>
- ACRL - Association of College & Research Libraries (2001). *Objectives for Information Literacy Instruction: A Model Statement for Academic Librarians*. Διαθέσιμο στο:
<http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/standards/objectivesinformation.cfm>
- ALA – American Library Association (1989). Presidential Committee on Information Literacy. *Final Report*, American Library Association, Chicago. Διαθέσιμο στο:
<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlpubs/whitepapers/presidential.cfm>
- Bianco, C. (2005). “Online Tutorials: Tips from the Literature”. *Library Philosophy and Practice*, Vol. 8, no. 1 (Fall 2005).
Διαθέσιμο στο: <http://www.webpages.uidaho.edu/~mbolin/bianco2.pdf>
- Blackall, L. (2005). “Digital literacy: how it affects teaching practices and networked learning futures: a proposal for action research”. *The Knowledge Tree an e-Journal of Learning Innovation*, 7th ed., 2005. Διαθέσιμο στο:
http://knowledgetree.flexiblelearning.net.au/edition07/download/c_blackall.pdf
- Boon, J. (1992). “Information and development: some reasons for failure”.
Information Society, 8(3), pp.227-241
- Boulding, K. (1968). “Knowledge as a commodity” in Boulding, K. (1968). *Beyond economics: essays on society, religion and ethics*, Ann Arbor, Michigan: University of Michigan Press.
- Braden, R. & Hortin, J. (1982). “Identifying the theoretical foundations of visual literacy”. *Journal of Visual/Verbal languaging*, 1982, p. 41.
- Breivik, P. (2007). “21st century learning and information literacy”. *Change*, 37(2), pp. 21-27.
Διαθέσιμο στο: http://findarticles.com/p/articles/mi_m1254/is_2_37/ai_n13794990
- Burchinal, L. (1976). “The communications revolution: Americas third century

- challenge”, IN *The future of organizing knowledge: Paper presented at the Texas A & M University library’s centennial academic assembly*, Sep. 24, 1976 College station, Texas A&M University, IN Spitzer, K.; Eisenberg, M. (1998).
- “Information literacy : essential skills for the information age”, Syracuse, NY: ERIC Clearinghouse on Information and Technology. Διαθέσιμο στο:
<http://publications.drdo.gov.in/ojs/index.php/djlit/article/viewFile/288/182>
- Burk, C. & Horton, F. (1988). “Infomap: a complete guide to discovering corporate information resources”, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, IN Eaton, J. and Bawden, D. (1991). “What kind of resource is information”. *International Journal of Information Management*, 11(2), pp.156-165.
- Burks, S. (2003). “Civic Education and Information Literacy”. Workshop on Civics Education. Power Point Nov 3, 2003.
 Διαθέσιμο στο: <http://academics.smcvt.edu/sburks/armenia.ppt>
- Campbell, S. (2004). “Defining Information Literacy in the 21st Century” in *World Library and Information Congress: 70th IFLA General Conference and Council 22-27 August 2004 Buenos Aires, Argentina*. Διαθέσιμο στο:
<http://www.ifla.org/IV/ifla70/papers/059e-Campbell.pdf>
- Catts, R. and Lau, J. (2008). “Towards Information Literacy Indicators”, UNESCO, Paris, 2008, pp.44.
 Διαθέσιμο στο: <http://www.uis.unesco.org/template/pdf/cscl/InfoLit.pdf>
- CAUL - Council of Australian University Librarians (2001). *Information Literacy Standards*. Διαθέσιμο στο:
<http://www.caul.edu.au/caul-doc/InfoLitStandards2001.doc>
- CILIP - Chartered Institute of Library and Information Professionals.
 Διαθέσιμο στο: <http://www.cilip.org.uk/default.cilip>
- CILIP - Chartered Institute of Library and Information Professionals. *Information Literacy Group*. Διαθέσιμο στο:
<http://www.cilip.org.uk/specialinterestgroups/bysubject/informationliteracy>
- COIL - Clearinghouse on Information Literacy and Lifelong Learning.
 Διαθέσιμο στο: <http://www.coil-ll.si/>
- Cope, B. & Kalantzis, M. (2000). “Multiliteracies: literacy learning and the design of social future”. Routledge, Taylor and Francis Group, London, pp.350. Διαθέσιμο στο: <http://books.google.com/books?id=UZ4gQeMUOgMC&printsec=frontcover&dq=Multiliteracies:+Literacy+Learning+and+the+Design+of+Social+>

Futures&hl=el#PPP1M1

Cortes, C. (1992). "Media Literacy: An educational basic for the information age". *Education and Urban Society*, 24(4), pp.489-497

Doyle, C. (1994). "Information literacy in an information society a concept for the information age", Syracuse, N.Y.: ERIC Clearinghouse on Information & Technology, Syracuse University. E-book, p3.

Διαθέσιμο στο: http://books.google.com/books?hl=el&lr=&id=Z1IJ6A97WnsC&oi=fnd&pg=PA3&dq=Zurkowski,+Paul+G.+The+Information+Service+Environment+Relationships+and+Priorities.+Washington+D.C.:+National+Commission+on+Libraries+and+Information+Sciences,+1974.+p.6+&ots=cyMp_N66Nc&sig=I9b6CgaH0SM_WQrLqwoAqHLT-E#PPP3,M1

Eisenberg M. and Johnson D. (1996). "Computer skills for information problem solving: Learning and teaching technology in context". *ERIC Digest*, ERIC Clearinghouse on Information and Technology Syracuse, NY, ED392463.

Διαθέσιμο στο: http://eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/14/66/83.pdf

Europa (2006) *Ηλεκτρονική διακυβέρνηση: η επιγραμματική δημόσια διοίκηση*.

Διαθέσιμο στο: <http://europa.eu/scadplus/leg/el/lvb/l24226b.htm>

European Commission (2008) Information Society and Media. *Media Literacy*.

Διαθέσιμο στο: http://ec.europa.eu/avpolicy/media_literacy/index_en.htm

Feret, M. & Marcinek, M. (1999). "The future of the academic library and the academic librarian: a Delphi study". *Library Career Development*, 7 (10), pp. 91-107

IN Κορομπίλη, Σ., Μάλλιαρη, Α., Χριστοδούλου, Γ. (2007). "Συμβολή των βιβλιοθηκονόμων στην πληροφοριακή παιδεία", στο: *πρακτικά του 16ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Οκτώβριος, 1-3, 2007, Πειραιάς, σσ.366-341.

Fernández, M. (2006). "Βιβλιοθήκες και δια βίου μάθηση: Διακήρυξη του Τολέδο για τη πληροφοριακή παιδεία". *Συνεργασία: επίσημο ηλεκτρονικό περιοδικό της Οργανωτικής Επιτροπής Ενίσχυσης Βιβλιοθηκών*, αρ.1 Απρ. 2006, Goethe-Institut Αθήνα.

Διαθέσιμο στο: <http://www.goethe.de/ins/gr/lp/prj/mag/j06/art/el1486148.htm>

Garner, S.D. ed. (2006). High-level colloquium on information literacy and lifelong learning, Bibliotheca Alexandrina, Alexandria, Egypt, November 6-9, 2005: report of a meeting sponsored by the United Nations Education, Scientific, and Cultural

- organization (UNESCO), National Forum on Information Literacy (NFIL) and the International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA).
 Διαθέσιμο στο: http://www.infolit.org/International_Colloquium/index.htm
- Hutchins, E., Kris M. and Barbara F. (2002). “Changing Landscapes, Enduring Values: Making the Transition from Bibliographic Instruction to Information Literacy”. *Journal of Library Administration*, 36 (2002), pp. 3-19.
- ICPE - International Center for Promotion of Enterprises
 Διαθέσιμο στο: <http://www.icpe.si/>
- IFLA - International Federation of Library Association (2005) *Alexandria Manifesto on Libraries, the Information Society in Action*.
 Διαθέσιμο <http://www.ifla.org/III/wsis/AlexandriaManifesto.html>
- IFLA - International Federation of Library Association. *Activities and services*.
 Διαθέσιμο στο: <http://www.ifla.org/act-serv.htm#>
- IFLA - International Federation of Library Association. *Information Literacy Section*.
 Διαθέσιμο στο: <http://www.ifla.org/VII/s42/index.htm>
- IFLA - International Federation of Library Association. *Strategic Plan 2006-2007*.
 Διαθέσιμο στο: <http://www.ifla.org/VII/s42/annual/sp42-06.htm>
- IFLA - International Federation of Library Association. *Information Literacy Resources Directory*. Διαθέσιμο στο: <http://www.infolitglobal.info/>
- Information Literacy Meeting of Experts (2003). “The Prague declaration: Towards an information literate society”, Washington: National Commission on Library and Information Science; National Forum on Information Literacy & UNESCO.
 Διαθέσιμο στο: http://portal.unesco.org/ci/en/ev.phpURL_ID=19634&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
- Johnston, B. & Webber S. (2003) “Information Literacy in Higher Education: a review and case study”. *Studies in Higher Education* 28 (3), pp.335-352
- Kasowitz-Scheer, A. and Pasqualoni M. (2002) “Information Literacy Instruction in Higher Education: Trends and Issues”. *ERIC Digest*, Syracuse, NY: ERIC Clearinghouse on Information and Technology.
 Διαθέσιμο στο: <http://www.ericdigests.org/2003-1/information.htm>
- Lamouroux, M. (2006) “Τί είναι η Πληροφοριακή Παιδεία”. *Συνεργασία: επίσημο ηλεκτρονικό περιοδικό της Οργανωτικής Επιτροπής Ενίσχυσης Βιβλιοθηκών*, αρ.1 Απρ. 2006, Goethe-Institut, Αθήνα. Διαθέσιμο στο:
<http://www.goethe.de/INS/gr/lp/prj/mag/s06/jun/art/el1486083.htm>

- Lenox, M. and Walker, M. (1993) "Information literacy in the educational process". *The Educational Forum*, 57 (2), pp.312-324.
- Meyer, H. (2005) "The nature of information, and the effective use of information in rural development". *Information Research*, 10(2) paper 214.
Διαθέσιμο στο <http://InformationR.net/ir/10-2/paper214.html>
- Mills, J. and Bannister, M. (2001) "Library and librarian image as motivators and demotivators influencing academic staff use of university libraries". *Performance Measurement and Metrics*, 2(3), pp. 159 – 171
- Moore, N. (1996) "Creators, communicators and consolidators: The new information professional". *Managing Information*, 3(6), pp.24-25 IN Μονιάρου, Β. και Τσατσαρώνη, Α. (2005) "Επιλογή του Τομέα Σπουδών της Βιβλιοθηκονομίας- Πληροφόρησης: Μια συστηματική βιβλιογραφική επισκόπηση των πρόσφατων ερευνητικών μελετών". Βιβλιοθήκη & Υπηρεσία Πληροφόρησης, Πανεπιστήμιο Πατρών, 1-3 Νοεμβρίου, 2005.
Διαθέσιμο στο: <http://conference.lis.upatras.gr/files/5.03.FullText.pdf>
- NFIL - National Forum on Information Literacy.
Διαθέσιμο στο: <http://www.infolit.org/>
- National Forum on Information Literacy. *International Alliance for Information Literacy*. Διαθέσιμο στο: <http://www.infolit.org/activities.html>
- Prange, L. and Sobol, B. (2008) "Develop your instructional palate with online tutorials: A balanced blend of theory and practice" in *WILU 2008: 37th Workshop on Instruction in Library Use*, 14-16 May, Kelowna, British Columbia (Canada).
Διαθέσιμο στο: <http://eprints.rclis.org/archive/00013500/>
- Rader, H. (1999) "The learning environment then, now and later: 30 years of teaching information skills". *Reference Services Review*, 27, 3, 1999, pp.219-224 IN Campbell, S. (2004) "Defining Information Literacy in the 21st Century World Library and Information Congress: 70th IFLA General Conference and Council 22-27 August 2004 Buenos Aires, Argentina.
Διαθέσιμο στο: www.ifla.org/IV/ifla70/papers/059e-Campbell.pdf
- Rockman, I. (2004) "Integrating Information Literacy Into the Higher Education Curriculum: Practical Models for Transformation", Jossey Bass, San Francisco, pp.360.
- Ross, L. (1998) "On-Line But Off Course: A Wish List for Distance Educators". *International Electronic Journal for Leadership in Learning*, 2(3).

- Διαθέσιμο στο: http://www.acs.ucalgary.ca/~iejll/volume2/Ross2_3.html
- Saranto, K. and Hovenga E. (2004) “Information literacy: what it is about? literature review of the concept and the context”, *International Journal of Medical Informatics*, 73 (6), pp. 503-513
- IN Σίτας, Α. (2006) “Η Πληροφοριακή Παιδεία στα πλαίσια του προγράμματος σπουδών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των Εικονικών Περιβαλλόντων Μάθησης. Διαθέσιμο στο: http://www.eprints.rclis.org/archive/00011587/01/SitasΑνοικτη_Εκπαίδευση.pdf
- SCONUL - Society of College National and University Libraries. *Aims of SCONUL*. Διαθέσιμο στο: http://www.sconul.ac.uk/about_sconul/aims.html
- SCONUL - Society of College National and University Libraries. *History of SCONUL* Διαθέσιμο στο: http://www.sconul.ac.uk/about_sconul/history.html
- SCONUL - Society of College National and University Libraries (2003) *Information support for eLearning: principles and practice*. Διαθέσιμο στο: http://www.sconul.ac.uk/pubs_stats/pubs/Information_Support_for_eLearning_Final.pdf
- SCONUL - Society of College National and University Libraries (2007). *Information skills in higher education: a SCONUL Position Paper*. Διαθέσιμο στο: http://www.sconul.ac.uk/activities/inf_lit/papers/Seven_pillars.html
- Shapiro, J. and Hughes, S. (1996) “Information Literacy as a Liberal Art: Enlightenment proposals for a new curriculum”. *Educom Review*, 31 (2). Διαθέσιμο στο: http://www.si.umich.edu/~rfrost/courses/SII10/readings/InfoTrads/info_literacy.pdf
- Society for Human Resource Management (2008) *Business literacy glossary of terms*. Διαθέσιμο στο: http://www.shrm.org/hrresources/hrglossary_published2/b.asp
- Stubbings, R. and Brine A. (2003) “Reviewing Electronic Information Literacy Training Packages Innovations in Teaching and Learning”. *Information and Computer Sciences*, 2(2003)1
- IN Virkus, S. and Metsar, S. (2004) “General Introduction to the Role of the Library for University Education”. *LIBER Quarterly*, 14(3/4), pp.8-16. Διαθέσιμο στο: http://liber.library.uu.nl/publish/issues/2004-3_4/index.html?000101
- The University of Texas at Austin (2000) “Texas Information Literacy Tutorial (TILT) wins more national honors”, The University of Texas at Austin. Office of Public Affairs. News, April 19, 2000. Διαθέσιμο στο: http://www.utexas.edu/news/2000/04/19/nr_tilt/

- The University of Texas System Digital Library (1998-2004). *TILT. Open Publication Lisence*. Διαθέσιμο στο: <http://tilt.lib.utsystem.edu/yourtilt/agreement.html>
- The University of Texas System Digital Library (1998-2004). *TILT. Project developments and acknowledgements*. Διαθέσιμο στο: <http://tilt.lib.utsystem.edu/resources/devt.html>
- The University of Texas Systems (2007) *About UT*. Διαθέσιμο στο: <http://www.utsystem.edu/about/>
- Thompson, S. (2003) Information Literacy Meeting of Experts, Prague, the Czech Republic September 20-23, 2003. Report of a meeting sponsored by the US National Commission on Libraries and Information Science (NCLIS) and the National Forum on Information Literacy (NFIL) with the support of the United Nations Education, Scientific, and Cultural Organization (UNESCO).
- UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (2004) “The Literacy Decade: Getting Started”, Paris, UNESCO. Διαθέσιμο στο: <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001354/135400e.pdf>
- Universidad Autonoma de Barcelona (2007) “Study of the current trends and approaches to media literacy in Europe. Final Report”, European Commission, p.141. Διαθέσιμο στο: <http://www.medialiteracyiom.gr/inst/medialiteracy/gallery/MediaLitFiles/study.pdf>
- Webbink, M. (2003) “Understanding Open Source Software”. *New South Wales Society for Computers and the Law Journal*, March, 2003, issue 51. Διαθέσιμο στο: http://www.nswscl.org.au/journal/51/Mark_H_Webbink.htm
- Wikipedia (2008) *University of Texas at Austin*. Διαθέσιμο στο: http://en.wikipedia.org/wiki/University_of_Texas_at_Austin
- Zurkowski, P. (1974) “The Information Service Environment Relationships and Priorities”, Washington D.C.: National Commission on Libraries and Information Sciences.
- Αλειφαντής, Σ. (χ.η) “Η κυριαρχία της πληροφορίας και οι Διεθνείς συγκρούσεις”, Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών. Διαθέσιμο στο: http://www.imm.gr/files/bulletin/Information_Dominance.pdf
- Ανδρέου, Ι., και Γαϊτάνου, Π. (2008) “Αλλαγές στην εκπαίδευση των βιβλιοθηκονόμων και επιστημόνων της πληροφόρησης: ικανότητες και δεξιότητες που δεσπόζουν στο κατώφλι του 21ου αιώνα”. *Συνεργασία: επίσημο ηλεκτρονικό περιοδικό της Οργανωτικής Επιτροπής Ενίσχυσης Βιβλιοθηκών*, 1, Μάρτιος 2008.

- Διαθέσιμο στο: <http://www.goethe.de/mmo/priv/3171329-STANDARD.pdf>
- Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.
- Διαθέσιμο στο: http://www.lib.uth.gr/LWS/el/el_hr.asp
- Βιδάκη, Ε. (2005) “Διαθεματική, ολική προσέγγιση στη διδασκαλία και τη μάθηση με τη βοήθεια των Νέων Τεχνολογιών: μια κριτική εκπαιδευτική έρευνα δράσης” στο: *πρακτικά του 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου των εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην διδακτική πράξη*, Σύρος, 13-15 Μαΐου, 2005, σσ.107-118. Διαθέσιμο στο: <http://www.etpe.gr/extras/download.php?type=proceed&id=171>
- Βικιπαίδεια (2007) *Πληροφορία*.
- Διαθέσιμο στο: [http://www.el.science.wikia.com/wiki/Πληροφορία - 98k](http://www.el.science.wikia.com/wiki/Πληροφορία_-_98k)
- Βικιπαίδεια (2007) *Βιβλιοθηκονόμος*.
- Διαθέσιμο στο: <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%B>
- Γαϊτάνου, Π. και Ρουγγέρη, Μ. (2007) *Πληροφοριακή παιδεία και Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες*. Διαθέσιμο στο: http://libconf2007.unipi.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=13&Itemid=28
- Δερτούζος, Μ. (1998) “Τι μέλλει γενέσθαι: πως ο νέος κόσμος της πληροφορίας θα αλλάξει τη ζωή μας”, Νέα Σύνορα, Αθήνα, 1998. σσ.440
- Διαμαντής, Κ. και Τερζίδης, Σ. (2003) *Θεωρίες μάθησης και Νέες Τεχνολογίες: Εκπαιδευτικά σενάρια με τη χρήση ΤΠΕ*. Διαθέσιμο στο: http://www.ictscenarios.gr/Theories_Mathisis/index.htm
- Ένωση Κολεγιακών & Ερευνητικών Βιβλιοθηκών (2000) *Πρότυπα δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας στην ανώτατη εκπαίδευση*.
- Διαθέσιμο στο: <http://ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/standards/infolit.PDF>
- Ευστρατόγλου, Α. (2006) “Κοινωνία της γνώσης: ιδεολόγημα ή πραγματικότητα”. *Monthly Review*, (29). Διαθέσιμο στο : http://www.monthlyreview.gr/antilogos/greek/periodiko/arxeio/article_fullstory_html?obj_path=docrep/docs/arthra/MR29_eustratoglouFS/gr/html/index
- Ζαρβαλά, Χ. (2006) “Η Πληροφοριακή Παιδεία στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο” στο: *πρακτικά 1ου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου: Το ελληνικό σχολείο και οι προκλήσεις της σύγχρονης κοινωνίας*, Ιωάννινα, 12-14 Μαΐου, 2006. Διαθέσιμο στο: <http://epirus.sch.gr/educonf-1/zarvala.pdf>
- Ζάχος, Γ. (2008) “Καλή Βιβλιοθήκη : αναγκαία αλλά όχι ικανή συνθήκη για ένα καλό

- Ίδρυμα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης” στο: *πρακτικά 17ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Σεπτέμβριος 24-26, Πανεπιστήμιο Πατρών, σσ.1-6
- Ζήκας, Γ. και Παπαλεοντίου, Μ. (2000) Πολλαπλή Νοημοσύνη: μεταφράσεις άρθρων. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Λευκωσία, Μάρτιος 2000. Διαθέσιμο στο: <http://athena.pi.ac.cy/intelligence.doc>
- Ζορκάδης, Β. (2002) “Θεωρία Πληροφορίας και Κωδικοποίησης”, σημειώσεις μαθήματος, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
Διαθέσιμο στο: <http://www.scribd.com/doc/900534/->
- Καμάρας, Δ. (2006) “Η οικονομία της γνώσης”.
Διαθέσιμο στο: <http://www.enthesis.net/index.php?news=56>
Δημοσιεύθηκε στην ελληνική έκδοση του Economist, ένθετη στην εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. Ιανουάριος 2006. Διαθέσιμο στο:http://economist.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_ecom1_100073_26/01/2006_144179
- Καφετζόπουλος, Ε. (2004). “Νευροεπιστήμη και Ψυχολογία: από τα απλά αντανακλαστικά μοντέλα και τα ένστικτα στις σύνθετες γνωστικές λειτουργίες”, σημειώσεις μαθήματος. *Διαπανεπιστημιακό πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών στην βασική και εφαρμοσμένη γνωστική επιστήμη*, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Διαθέσιμο στο: http://www.cs.phs.uoa.gr/el/courses/neuroscience/neuroscience_and_psychology.pdf
- Κόκκινος, Δ. (2005) “Πολιτικές παροχής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης από τις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες στον Ευρωπαϊκό χώρο”. Τμήμα Αρχαιονομίας και Βιβλιοθηκονομίας, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Επιστήμη της Πληροφορίας: Διοίκηση & Οργάνωση Βιβλιοθηκών με έμφαση στις Νέες Τεχνολογίες της Πληροφορίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο. (Διπλωματική εργασία)
Διαθέσιμο στο: http://dlib.ionio.gr/mtheses/kokkinos_elearning.doc
- Κορομπίλη, Σ., Μάλλιαρη, Α., Χριστοδούλου, Γ. (2007). “Συμβολή των βιβλιοθηκονόμων στην πληροφοριακή παιδεία”, στο: *πρακτικά του 16ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Οκτώβριος, 1-3, 2007, Πειραιάς, σσ.346-361
- Κορομπίλη, Σ. (2005) “Η αναγκαιότητα της καθοδηγητικής στρατηγικής στις βιβλιοθήκες των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων” στο: *πρακτικά 14ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Αθήνα, σσ.109-116
Διαθέσιμο στο: <http://eprints.rclis.org/archive/00012037>
- Κορομπίλη-Ξαντίδου, Σ. και Μορελέλη-Κακούρη, Μ. (1999) “Στρατηγική για την

- ανάπτυξη της Βιβλιοθήκης του ΤΕΙ Θεσσαλονίκης” στο: πρακτικά 8ου Πανελλήνιο Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Ρόδος, σσ.155-168
 Διαθέσιμο στο: <http://eprints.rclis.org/archive/00010314/>
- Κοσεγιάν, Χ. (2003) “Με ποιον τρόπο, συνδυάζοντας στη διδασκαλία διαδικασία και περιεχόμενο, μπορούμε να οδηγηθούμε στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης: πρόταση συγκεκριμένης εφαρμογής”. *Φιλολογική*, τευχ. 85, Δεκ. 2003, σσ.45-51
 Διαθέσιμο στο:<http://www.characosseyan.com/?p=46>
- Κυριακός, Δ. (2005) “Νέες Τεχνολογίες Πληροφορικής Επικοινωνιών και η ελληνική πραγματικότητα στην επαγγελματική κατοχύρωση & δικαιώματα στην πληροφορική”. Διαθέσιμο στο: <http://www.imbalumni.com/download.php?file=netmedia&idnetmedia=12>
- Κωστάκη, Α. (2001) “Πληροφορητικός Γραμματισμός: δημιουργώντας αυτόνομους και κριτικούς διαχειριστές της πληροφόρησης για τον 21ο αιώνα” στο: πρακτικά 10ου Πανελλήνιο Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Οκτώβριος 15-17, Θεσσαλονίκη, σσ. 186-197.
 Διαθέσιμο στο: <http://eprints.rclis.org/archive/00010267/>
- Λεξικό Τεχνολογίας και Επιστημών: αγγλο-ελληνικό, ελληνο-αγγλικό (2002), Σταφυλίδης.
- Λεξικό της κοινής νεοελληνικής (2005) Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών
- Μάλλιαρη, Α. και Νίτσος, Η. (2007) “Συμβολή προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας στην εκπαιδευτική διαδικασία” στο: πρακτικά του 16ου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, 1-3 Οκτωβρίου, Πειραιάς.
 Διαθέσιμο στο: http://libconf2007.unipi.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=13&Itemid=28
- Μαυρογιώργος, Γ. (2001) “Κάνουν οι νέες τεχνολογίες θαύματα;” στο: πρακτικά του 1ου Συνεδρίου για την Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική πράξη (Σύστημα Κριτών), ΥΠΕΠΘ, Σύρος, σσ. 514-520. Διαθέσιμο στο: <http://www.etpe.gr/files/proceedings/uploads1/maurogiorgos514520.pdf>
- Μελάς, Κ. (2007) “Κοινωνία της γνώσης ή κοινωνία του απαλφαριθμητισμού”. *Monthly Review*, (29).
 Διαθέσιμο στο: http://www.monthlyreview.gr/antilogos/greek/fullstory_print_friendly_html?obj_path=docrep/docs/arthra/MR29_mmelasFS/gr/html/index

- Μήτρου, Λ. (2002) “Το δίκαιο στην κοινωνία της πληροφορίας”, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας in Κάλλας, Γ., Μαντζουνέας, Η., Κονδύλη, Δ., Τοπάλη, Μ. (2003) “Τα κοινωνικο-οικονομικά δεδομένα στη μελέτη της Κοινωνίας της Πληροφορίας: μηχανισμοί αλληλεπίδρασης και τεκμηρίωση αποφάσεων”. Διαθέσιμο στο: <http://www.ebusinessforum.gr/engine/index.php?op=modload&modname=Downloads&action=downloadsviewfile&ctn=218&language=el>
- Μητσικοπούλου, Β. (2008) “Θεωρία και ιστορία της ελληνικής γλώσσας: γραμματισμός”. Κέντρο Ελληνικής γλώσσας. Διαθέσιμο στο: www.komvos.edu.gr/glwssa/Odigos/thema_e1/thema_pdf.
- Μονιάρου, Β. και Τσατσαρώνη, Α. (2005) “Επιλογή του τομέα σπουδών της Βιβλιοθηκονομίας-Πληροφόρησης: μια συστηματική βιβλιογραφική επισκόπηση των πρόσφατων ερευνητικών μελετών”. Βιβλιοθήκη & Υπηρεσία Πληροφόρησης, Πανεπιστήμιο Πατρών, 1-3 Νοεμβρίου 2005. Διαθέσιμο στο: <http://conference.lis.upatras.gr/files/5.03.FullText.pdf>
- Μορελέλλη-Κακούρη, Μ. (1997) “Νέο μοντέλο για την εκπαίδευση χρηστών στις ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες” στο: πρακτικά 6ου Πανελλήνιο Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Αθήνα, σσ. 102-120. Διαθέσιμο στο: <http://eprints.rclis.org/archive/00010372>
- Νικητάκης, Μ. και Βραχλιώτη, Μ. (2006) “Πληροφοριακή Παιδεία : μέθοδοι και η ελληνική πραγματικότητα στο χώρο των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών” στο: ημερίδα με θέμα: «Οι Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες της περιφέρειας ως μοχλοί υποστήριξης των εκπαιδευτικών και πολιτιστικών δράσεων των δημόσιων και σχολικών βιβλιοθηκών», 12 Απριλίου 2006, Καλαμάτα, σσ.1-11. Διαθέσιμο στο: <http://eprints.rclis.org/archive/00011903/>
- Νικητάκης, Μ., Σίτας, Α., Παπαδουράκης, Γ., Πιτηκάρης, Θ. (2004) “Πληροφοριακή παιδεία και αυτοδύναμη μάθηση” στο: πρακτικά 13ου Πανελλήνιο Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, 13-15 Οκτ. Κέρκυρα, σσ.1-10 Διαθέσιμο στο: http://eprints.rclis.org/archive/00005305/01/Pliroforiki_paideiasynedrio_Kerkyras.pdf
- Νικολόπουλος, Β. (2007) “Ενεργειακή Ευφυΐα και η Διαχείριση Ενεργειακής Γνώσης”. Διαθέσιμο στο: http://www.medialab.ntua.gr/vnikolop/publications/neo_mag.pdf
- Νόμος 1268/1982. Για τη δομή και λειτουργία των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων

- Πανεπιστήμιο Κύπρου. Βιβλιοθήκη (2003). “Σχέδιο ανάπτυξης της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου για την περίοδο 2004-2006 : εισήγηση του Διευθυντή Βιβλιοθήκης”, Λευκωσία, Νοέμβριος 2003.
 Διαθέσιμο στο: http://library.ucy.ac.cy/lib_gr/plan_development2004-6_gr.htm
- Ριζοσπάστης (12 Αυγούστου 2001) “Η μεταβιομηχανική κοινωνία μύθος της παγκοσμιοποίησης”, *Εφημερίδα Ριζοσπάστης*, Ένθετη έκδοση 7 ημέρες μαζί.
 Διαθέσιμο στο: <http://www2.rizospastis.gr/wwwengine/story.do?id=903464&textCriteriaClause=%2B%28%2B%22%CE%97+%CE%9C%CE%95%CE%A4%CE%91%CE%92%CE%99%CE%9F%CE%9C%CE%97%CE%A7%CE%91%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%97+%CE%9A%CE%9F%CE%99%CE%9D%CE%A9%CE%9D%CE%99%CE%91%22+%29>
- Σίτας, Α. (2006) “Η Πληροφοριακή Παιδεία στα πλαίσια του προγράμματος σπουδών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των Εικονικών Περιβαλλόντων Μάθησης”. *Ανοικτή Εκπαίδευση*, τευχ. 3 (2006), σσ. 54-74.
 Διαθέσιμο στο:
http://www.eprints.rclis.org/archive/00011587/01/SitasΑνοικτη_Εκπαίδευση.pdf
- Σταυρόπουλος, Ν. (2003) “Ασύγχρονη τηλεεκπαίδευση χρηστών Ακαδημαϊκής Βιβλιοθήκης”, στο: πρακτικά 12ου Πανελλήνιο Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Σέρρες., σσ.357-371
 Διαθέσιμο στο: <http://eprints.rclis.org/archive/00010210/01/12psab038.pdf>
- Τσιμπόγλου, Φ. (2006) “Μοντέλο συνεργασίας Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών: μια συστημική προσέγγιση”. Διαθέσιμο στο: <http://eprints.rclis.org/archive/00006720/>
- Τσιμπόγλου, Φ. και Παπαθεοδώρου, Χ. (2000) “Η ενσωμάτωση των υπηρεσιών Βιβλιοθήκης στην εκπαιδευτική διαδικασία: αντικειμενικοί παράγοντες, υποκειμενικές προϋποθέσεις και πεδία εφαρμογής”, στο: πρακτικά 9ου Πανελλήνιου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Αθήνα, 18-20 Δεκεμβρίου, σσ. 15-23
- Τσιμπόγλου, Φ. και Σχίζας, Ν. (2005) “Αξιοποιώντας τις ιδιότητες της ψηφιακής πληροφορίας σε συστήματα ηλεκτρονικής μάθησης: ο ρόλος της Ακαδημαϊκής Βιβλιοθήκης”, στο: πρακτικά του 3ου Διεθνούς Συνεδρίου Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, Πάτρα, 11 -13 Νοεμβρίου 2005. Διαθέσιμο στο: http://eprints.rclis.org/archive/00005694/01/Tsimpoglou_ICODL3.pdf.
- Φραγκόπουλος, Σ. (2000) “Ιστορία της Τεχνολογίας: Ατμοκίνηση, Βιομηχανική επανάσταση”. Διαθέσιμο στο: <http://sfrang.com/historia/selida501.htm>

Φράγκου, Α. (2008) “Πληροφοριακοί πόροι: ποιότητα της πληροφορίας και διαδίκτυο”. 24 Φεβρουαρίου 2008. Αφροδίτη Φράγκου: blog For Information Scientists and... others: Για Επιστήμονες της Πληροφόρησης και... άλλους [online]. Διαθέσιμο στο: <http://infoscienceaddict.blogspot.com/2008/02/1.html>

Χαραλαμπίδης, Α. (2006) “Γραμματισμός, κοινωνία και εκπαίδευση”, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.
Διαθέσιμο στο: <http://ins.web.auth.gr/NEESEKDOSEIS.htm>